

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

**MUHAMMADA TĒLS EIROPAS LITERATŪRĀ:
SALĪDZINĀJUMS AR ISLĀMA LITERATŪRU
BAKALaura DARBS**

Autore: **Evita Tropa**
Studenta apliecības Nr.: et16015
Darba vadītāja: lektore Ingrīda Kleinhofa

RĪGA 2019

SATURS

IEVADS	3
1. MUHAMMADA NOZĪME MUSULMAŅU KULTŪRĀ	5
1.1. Muhammada raksturojums un morālās īpašības	5
1.2. Muhammada nozīme islāmā un ietekme uz arābu kultūru	10
1.3. Kristietības un jūdaisma ietekme uz islāmu	14
2. IZPRATNE PAR MUHAMMADU EIROPĀ	20
2.1 Pirmie iespaidi par Muhammadu Eiropā	20
2.2 Jēzus Kristus salīdzinājums ar Muhammadu	24
2.2.1. <i>Dzimšana</i>	24
2.2.2. <i>Atklāsmes saņemšana</i>	25
2.2.3. <i>Laulības</i>	26
2.2.4. <i>Brīnumu veikšana</i>	28
2.2.5. <i>Attieksme pret ienaidniekiem un vardarbību</i>	29
2.2.6. <i>Nāve un augšāmcelšanās</i>	31
2.3 Islāma un arābu kultūras ietekme uz Eiropu viduslaikos	34
3. MUHAMMADS MŪSDIENU EIROPAS LITERATŪRĀ	39
3.1 Attieksme pret Muhammadu mūsdienu Eiropas un ASV literatūrā: salīdzinājums ar islāma literatūru	39
3.2 Negatīvās attieksmes cēloņi pret Muhammadu un viņa reliģiju	45
3.2.1. <i>Uzskati par vardarbību islāmā</i>	45
3.2.2. <i>Radikālā islāma ietekme</i>	46
3.2.3. <i>Uzskati par sieviešu apspiešanu</i>	47
3.2.4. <i>Aizspriedumi un pārpratumi par islāmu</i>	48
3.2.5. <i>Uzskati par neticīgajiem</i>	50
3.2.6. <i>Muhammada laulības ar nepilngadīgo Aišu</i>	51
3.3. Pretreakcijas un politkorektums	52
3.3.1. <i>Diskriminācija</i>	54
SECINĀJUMI	58
KOPSAVILKUMS	61
SUMMARY	62
LITERATŪRAS SARAKSTS	63

IEVADS

Bakalaura darba tēma ir “Muhammada tēls Eiropas literatūrā: salīdzinājums ar islāma literatūru“. Darbā tiek apskatīts viduslaiku Eiropas iedzīvotāju izpratne par pravieti Muhammadu, noskaidrots, kādi ir mūsdienu Eiropas literatūras uzskati par pravieti. Darba pēdējā nodaļā tiek salīdzināti mūsdienu Eiropas literatūras uzskati ar islāma literatūras uzskatiem par pravieti Muhammadu. Rietumos Muhammads, sākot jau no viduslaikiem, atspoguļots kā viltus pravietis, kas savu ticību izplatījis ar vardarbības pielietošanu un cilvēku pakļaušanu, tamdēļ pret viņu paustā nicinošā attieksme sastopama gan viduslaiku literatūrā, gan mākslā. Avoti vēsta, ka šādu pravieša Muhammada attēlošanu aizsācis Svētais Damaskas Joans (*Ioannes Damascenus*) 743.gadā. Vēl mūsdienu Eiropas literatūrā pastāv šādi uzskati, kuru pamatā ir Jēzus Kristus, kristietības pravieša, salīdzinājums ar Muhammadu. Montgomerijs Vats (*W.Montgomery Watts*) uzskata, ka neviens no pasaulē zināmajiem cilvēkiem nav tā nonievāts kā pravietis Muhammads.¹ Islāma literatūrā un Korānā, turpretim, Muhammads tiek atainots kā ideālā cilvēkā veidols, kam musulmaņu Svētie Raksti mudina sekot, bilstot, ka Muhammads ir labākais piemērs citiem, vīrs, kuram cilvēkiem būtu jāmēģina līdzināties.² Lai gan abas reliģijas cēlušās no Ābrama, tajās atrodams daudz kopīgā, un islāms pat atzīst kristietības pravieti Jēzu Kristu, PEW Izpētes Centrs (*PEW Research Center*) min, ka, pateicoties teroristu uzbrukumiem, diskriminācijai vienam pret otru, dumpjiem, ko izraisījušas Muhammada zaimojošas bildes, un nebeidzamajiem kariem Afganistānā un Irākā, kristiešu un musulmaņu attiecības, galvenokārt, ir saspringtas.³ Arī Latvijā PEW Izpētes centra dati liecina, ka attieksme pret musulmaņiem nav neitrāla, jo tikai 19% aptaujāto būtu gatavi uzņemt musulmani savā ģimenē.⁴

Darba temats bijis aktuāls kopš laika, kad Eiropa 8.gs. iepazīna Muhammada tēlu sagrozīto un falsificēto versiju, līdz pat mūsdienām. Mūsdienās Eiropas rakstnieki un mākslinieki nereti pieturas pie viduslaikos izveidotā Muhammada tēla. To apstiprina tādi notikumi kā “Čārlija Hebdo“, satīriskā žurnāla, izdevniecības apšaude, kas notika 2015. gada

---

¹ W. Montgomery Watt, *The Influence of Islam on Medieval Europe*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1992. p. 72.

² Korāns 33:21

³ PEW Research Center, *The Great Divide: How Westerners and Muslims View Each Other*, 2006. Pieejams: <https://www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/> [skatīts 11.05.2019]

⁴ Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues, Pew Research Center, 2018. <https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/> [skatīts 26.04.2019]

7.janvārī.⁵ Omids Safī (أميد صافي – ‘*umid šāfi*) uzskata, ka minētā žurnāla izsmejošo karikatūru publicēšana un literatūrā sastopamās nievāšanas cēlonis ir kristieši, kuri nespēj pieņemt jauna pravieša parādīšanos pēc Jēzus Kristus.⁶ Līdzīgi notikumi minētajai izdenviecības apšaudei notikuši jau senāk, piemēram, 1929. gadā tika nodurts brošūras “Krāsainais Praviētis” autors⁷ Muhammadu izsmejošu brošūru publicēšanas dēļ, un 2010. gada 12.decembrī Stokholmā tika veikta spridzināšana. Par iemeslu spridzināšanai Stokholmā arī tika nosaukta izsmejošu karikatūru publicēšana, kuras bija izveidotas par pravieti Muhammadu.⁸

Darba temats tika izvēlēts, lai noskaidrotu, kā radušies abu reliģiju atšķirīgie uzskati par Muhammadu, apskatītu, kā uzskati par Muhammadu mainījušies mūsdienā Eiropā, un apskatītu abu reliģiju atšķirīgo uzskatu sekas.

---

⁵ *Charlie Hebdo attack: Three days of terror*, BBC News, 2015. Pieejams: <https://www.bbc.com/news/world-europe-30708237> [skatīts 06.05.2019]

⁶ Omid Safi, *Memories of Prophet: Why the Prophet Matters*, HarperCollins, 2009. p. 5-10.

⁷ Shahan Mufti, *What Gandhi Understood About Inflammatory Depictions of Muhammad*, The New Republic, 2015. Pieejams: <https://newrepublic.com/article/120819/muhammad-images-used-provoke-muslims-what-gandhi-understood> [skatīts 11.05.2019]

⁸ BBC News, *Stockholm Blasts: Sweden Probes Terrorist Attack*, 2010. Pieejams: <https://www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/> [skatīts 11.05.2019]

1. MUHAMMADA NOZĪME MUSULMAŅU KULTŪRĀ

1.1. Muhammada raksturojums un morālās īpašības

Saīds Kahtānī (سعيد القحطاني – *sa'īd qaḥṭānī*), Saūda Arābijas islāma pētnieks un rakstnieks, min, ka hadīsos Muhammads aprakstīts kā gudrs un inteliģents cilvēks. Hadīsos esot uzskatīts, ka nebija neviena, kam būtu plašākas zināšanas par Allāhu nekā Muhammadam. Muhammadam hadīsos tiek piedēvēta lielākā godbījība pret Allāhu. Abduššākirs (عبد الشاكير – *'abdu-š-šākir*) “Kopīgo lūgšanu grāmatā” (كتاب الصلاة – *kitāb aṣ-ṣalāt*) raksta, ka “reiz redzēju Allāha Vēstnesi lūdzamies, un viņa krūtis rūca kā dzirnavas no raudāšanas”.⁹ Ibn Saijāds (ابن الصياد – *ibnu ṣ-ṣaijjād*) savos hadīsos vēsta, ka Muhammads nekad neesot kļuvis nikns, ja saņēma personīgu apvainojumu vai nepatiesu apgalvojumu, ko toreiz izplatīja Mekas iedzīvotāji, kad Muhammads sācis izteikt vārsmas, kuras runājušas sliktu par elku dieviem.¹⁰ Hadīsos stāstīts, ka Muhammads kļuvis dusmīgs, ja tika pārkāpts Dieva likums, ko Allāhs caur viņu bija atklājis. Ja tā notika, tad Muhammads atriebās Allāha vārdā un šādos gadījumos viņa dusmas bijušas neremdējamas. Saīds Kahtānī raksta, ka Buhārī hadīsos teikts, ka vājajiem un stiprajiem, augstās un zemās kārtas piederīgajiem, bagātajiem un nabadzīgajiem tiesa spriesta vienādi, nebalstoties uz personas statusa un piederību.¹¹

Muhammads Alī (محمد علي - *muḥammad 'alī*), Lahoras Ahmadijas kopienas biedrs, noteicis, ka sprediķos daudzkārt dzirdams, ka iemesls, kamdēļ cilvēki pievērsās islāmam, bija vēlme tādējādi iemācīties Muhammada priekšzīmīgo uzvedību, jo musulmaņiem pieņemts uzskatīt, ka Muhammads ir ideālais cilvēka veidols, kura piemēram visiem ir jāseko.¹² Alī grāmatā “Pravietis Muhammads” (*Muhammad the Prophet*) raksta, ka islāmā Muhammada parauguzvedība nav domāta kā pareiza etiķete sabiedrībā vai pie galda. Muhammadam piemita arī jau nosauktie uzvedības piemēri, taču tas bija pazīstams ar savu pieklājību un cieņu pret vecajiem, pazemību un laipnību gan pret nabadzīgajiem, gan trūcīgajiem, cieņas izrādīšanu pret tiem, kas to pelnījuši un pret sevi pašu. Tas viss, pēc Kahtānī un Alī domām, piemita Muhammadam, tāpēc musulmaņi tiecās līdzināties savam pravietim. Varot spriest, ka

⁹ ٩٠٤ : كتاب الصلاة [autores tulkojums; AR]

¹⁰ Francis Edwards Peters, *Muhammad and the Origins of Islam*, State University of New York Press, 1994. p.169

¹¹ Sa'eed Al-Qahtani, *A Mercy to the Universe*, Darussalam, Riyadh, 2007. p.43-44.

¹² Maulana Muhammad Ali, *Muhammad the Prophet*, Ahmadiyya Anjuman Isha'at Islam, Lahore, USA, 2016. p. 17.

priekšzīmīgā uzvedība neattiecas tikai uz etiķeti, bet arī uz cēlām īpašībām un slavējamām darbībām, kā devība, pacietība, piedošana, iecietība, šķīstība, godīgums, pazemība, taisnīgums, žēlastība un drosme. Kahtānī uzskata, ka šīs visas īpašības un darbības kopā veido Muhammada priekšzīmīgās manieres, ko arī citi vēlējās sasniegt, kļūstot par pravieša sekotāju.¹³

Daudzviet Buhārī un Muslima hadīsos teikts, ka Muhammads bija ļoti pieticīgs un žēlīgs pret citiem. Pravietis nepieļāva iešanu sev aiz muguras, ja gājēja mērķis šādi bija izrādīt cieņu pret Muhammadu.¹⁴ Pieņēma jebkuru vakariņu aicinājumu, neskatoties uz to, vai cilvēks bija nabags, vai bagāts, vēl jo mazāk – vērtējot viņa līmeni sabiedrībā. Saīds grāmatā “Žēlastība Visumam” (*A Mercy to the Universe*) min uzskatu, kurā pagalvo, ka Muhammads visvairāk mīlēja nabagos. Pamatots tas tiek ar daudzajiem ziedojumiem nabagiem, bērnu apmeklēšanu, slimo apciemošanu un izrādīto līdzjūtību par to materiālo stāvokli.¹⁵

Buhārī krājumā atrodamie hadīsi vēsta, ka “Allāha Vēstnesis nebilda sliktu par ēdienu, ja tas to vēlējās, tad ēda, ja tas viņam negaršoja, tad to atstāja”.¹⁶ Hadīsos minēts, ka pravietis ēda jebkuru pieejamo ēdienu un nekad nedeīvās ilgos ceļojumos, lai nobaudītu kādu ekskluzīvu produktu. Izvēloties līdzekli, uz kā pārvietoties, Muhammads arī neesot bijis izvēlīgs. Kahtānī raksta, ka vēstures avotos minēts, ka pravietis pārvietojās gan uz zirga, gan kamieļa, gan ēzeļa, gan mūļa. Turklāt, tas bieži ņēma sev biedru, ar ko dalīt pārvietošanās līdzekli, lai gan apstākļi to nekad neesot spieduši pieņemt šādu lēmumu.¹⁷

Buhārī un Muslima hadīsos tiek vēstīts, ka darījumos ar citiem Muhammads esot pieņēmis dāvanas un atlīdzināja devēja dāsnumu ar dāvanu no sevis. Abū Huraira (أبو هريرة) – ‘*abū huraira*) hadīsā min pravieša sacīto apgalvojumu, ka “dāvanu dāvināšana citam parāda tavu mīlestību pret to otru”. Huraira arī piemin, ka lai gan pravietis pieņēma dāvanas, viņš nekad nepieņēma ziedojumus savam labumam.¹⁸ Saīds Kahtānī no hadīsos minētā novērojis, ka privātajā dzīvē Muhammads bija neatkarīgs no pārējās tautas. Avoti min, ka pravietis laboja savas kurpes, lāpīja apģērbu, slauca aitas un palīdzēja savām sievietēm mājās darbos.¹⁹

Saīds Kahtānī hadīsos atradis informāciju, kas stāsta, ka Muhammada īpašumā bija jūdu kalps, kas reiz smagi saslīmis. Apciemojot slimo kalpu, pravietis tam lūdzis kļūt par musulmani,

¹³ Al-Qahtani, p. 121-122.

¹⁴ Al-Ahadith As-Sahihah (1557)

¹⁵ Al-Qahtani, p. 45.

¹⁶ صحيح البخاري كتاب المناقب : ٣٣٧٠ [autores tulkojums; AR]

¹⁷ Al-Qahtani, p. 44.

¹⁸ الأدب المفرد : ٥٩٤ [autores tulkojums; AR]

¹⁹ Al-Qahtani, p. 44.

jo nevēlējās, lai tas mirtu kā neticīgais un tiktu nosūtīts uz Elli. Hadīsā rakstīts, ka pravietis tam lūdzis iziet no “neticības tumsas” un pieņemt islāma ticību, jo tas vēlējās, lai kalps sasniegtu laimi Paradīzē. Kalps paklausīja Muhammadu un pieņēma islāmu. Kahtānī grāmatā uzskata, ka minētais notikums pierāda Muhammada labvēlīgo nostāju pret neticīgajiem, kas bija vērsta uz dvēseles paglābšanu no Elles un ciešanām.²⁰

Hadīsu krājumos bieži uzsver, ka Muhammads bijis žēlīgs pret bērniem un izrādīja cieņu pret sirmgalvjiem. Anass bin Māliks (أنس بن مالك – *anas bin mālik*), pazīstams Muhammada sekotājs, stāsta, ka “reiz kāds vecs vīrs atnāca apciemot Muhammadu, taču tā sekotāji nesteidzās šim vīram dot apsēsties, tāpēc Muhammads teica, ka ikviens starp mums, kas nav žēlīgs pret bērniem un nerespektē vecākos, nav šeit piederīgs”.²¹

Buhārī krājuma hadīsos žēlastība pret bāreņiem atzīta, kā viena no Muhammada sūtības pamatmisijām. Abū Huraira pierakstīja pravieša atzinumu, kas norāda, ka “ja kāds uzņemas rūpes par bāreņiem vai to uzaudzina, neskatoties uz to, vai tas ir viņam rados, vai nē, tad es un viņš būsīm Paradīzē, kā viņi divi”. Skaidrojot, kas bija “viņi divi” Huraira norādīja uz savu rādītājpirkstu un vidējo pirkstu.²² Huraira norādījis Muhammada uzskatu, ka atbildības uzņemšanās par atraitni vai nabago bijusi augsti godāta rīcība. Hadīsā pravietis esot tecis, ka “jebkurš cilvēks, kas tiecās rūpēties par atraitni vai nabago, ir tik pat vērtīgs, cik tas, kas tiecās kalpot Dieva vārdā un, tik pat, cik tas, kas ceļas nakts laikā, lai lūgtos un gavē dienas laikā.”²³

Kahtānī grāmatā min pieņēmumu, ka pravietis rūpējās par nabagajiem un par tiem, kas sevi nespēja uzturēt, un vēlējās, lai to dara arī pārējie musulmaņi. Buhārī krājumā hadīsā Muhammads ir teicis, ka “jebkurš, kuru Allāhs ir radījis bagātu un nemaksā zakātu no savas bagātības, tam Augšāmcelšanās dienā viņa bagātība tiks pataisīta par indīgu čūsku ar diviem melniem punktiem acu vietā, kas apvīsiēs ap skopuļa kaklu un kodīs tam vaigos teikdama, ka ir tā viņa bagātība un dārgumi”.²⁴ Saīds Kahtānī min vēl vienu gadījumu no hadīsiem, kurā redzama Muhammada attieksme pret bāreņiem. Hadīsā stāstīts, ka “reiz kāds vīrs pravietim sūdzējies par to, cik tas cietsirdīgs. Pravietis tam teicis, lai tas glauda galvu bāreņiem un baro nabagos, ja vēlās tapt žēlsirdīgs.”²⁵

Kahtānī uzskata, ka žēlastība pret dzīvniekiem bija viena no galvenajām cilvēka īpašībām, uz ko pravietis vērsa savu uzmanību. Gan Buhārī, gan Muslima krājuma hadīsi vēsta

²⁰ *Ibid*, p. 81.

²¹ جامع الترمذي ٢٧:١٩١٩ [autores tulkojums; AR]

²² Al-Qahtani, p. 87.

²³ صحيح مسلم كتاب الزهد والرقائق : ٢٩٨٢ [autores tulkojums; AR]

²⁴ صحيح البخاري ٢٤:٤٨٦ [autores tulkojums; AR]

²⁵ Al-Qahtani, p. 88.

par atgadījumu, kurā kāds vīrs esot atradis suni, kas bijis tik izslāpis, ka tas ēda mitru zemi. Šis vīrs sunim iedeva padzerties un par izrādīto žēlsirdību esot saņēmis piedošanu par nodarītajiem grēkiem. Sekotāji vaicājuši, vai viņus arī sagaida atlīdzība par palīdzēšanu dzīvniekiem. Muhammads atbildēja, ka “atlīdzība par palīdzēšanu ir par katru radību, kam ir niere”. Ar citiem vārdiem sakot, par katru, kas ir dzīvs un kam ir dvēsele.²⁶

Muslima krājuma hadīss ziņo, ka Muhammads sodīja nežēlību pret dzīvniekiem. 2243 hadīsā rakstīts, ka “sieviete tikai sodīta kaķa dēļ, jo viņa to nebaroja, nedzirdēja un nelaida to ēst grauzējus, līdz tas mira no bada.” Kaķa nāves rezultātā sieviete tika nosūtīta uz elli.²⁷

Abu Huraira ir sacījis, ka Muhammads nosauca sešus pienākumus musulmanim pret musulmani. Satiekoties tam jānodot otram sveiciens kas novēl mieru (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ – *as-salāmu ‘aleikum*). Šis sveiciens tulkojumā uz latviešu valodu nozīmē “Lai miers ar jums”, kas ir musulmaņu tradicionālā sasveicināšanās frāze. Parējie pieci pienākumi bija – ciemos uzaicinājuma pieņemšana, ieteikuma sniegšana, otra labas veselības lūgšana, slimnieka apciemošana un bērnu apmeklēšana.²⁸

Saīds Kahtānī raksta, ka hadīsos avoti min, ka lielāko pravieša žēlsirdību izpelnījās ticīgie. Muhammads centās panākt, lai visas to vēlēšanās piepildās. Ja tiem bija iemesls priecāties, tad arī Muhammads bija laimīgs par viņiem, ja iemesls skumt, tad arī pār viņu nāca skumjas.²⁹

Hadīsu krājumos pieminēts, ka Muhammads nesniedza roku svešām sievietēm, jo ar rokasspiedienu sasveicinājās ar sievietēm, ar kurām pēc likuma nevarēja precēties. Šīs sievietes bija pravieša asinsradnieces un sievietes, ar kurām tas varēja atrasties divatā, piemēram, viņa sievas un meitas.³⁰ Sava pēdējā svētceļojuma laikā, ko pavadīja ‘Amirs ibns Al-Akvai (عمر بن الأكوغ – *‘amrū bin ‘akwa’i*), Muhammads teica sprediķi, kurā slavēja Allāhu, atgādināja ticīgajiem to reliģiskos pienākumus un ieteica pret sievietēm izturēties labi. Tāpat Buhārī un Muslima hadīsu krājumi min, ka pravietis nekad nav pielietojis vardarbību, lai sodītu sievieti vai kalpu. Abū Bakrs hadīsā rakstīja, ka vienīgie gadījumi, kad viņš lietoja vardarbību pret citu cilvēku, bija kara laukā, kuros sodīja politeistus un ienaidniekus.³¹

²⁶ Sahīh Muslim, The Book of Greetings: 2244 [autores tulkojums; ENG]

²⁷ ٢٢٤٣ : كتاب السلام , صحيح مسلم [autores tulkojums; AR]

²⁸ Sahīh Bukhari, Book of Funerals: 1183

²⁹ Al-Qahtani, p. 82.

³⁰ *Ibid.*, p. 54.

³¹ *Ibid.*, p. 86.

Hadīsi vēsta, ka Muhammads ieviesa likumus par humānu attieksmi pret gūstekņiem un kara upuriem, kas varētu būt savā ziņā līdzīgi Ženēvas konvencijai, kura tika ieviesta 1949. gadā.³² Korānā par karošanu rakstīts, ka “cīnieties Dieva ceļā pret tiem, kas cīnās pret jums, bet ne pāri par to – paties, Dievs nemīl pārkāpējus”.³³ Buhārī un Muslima krājuma esošie hadīsi vēsta, ka humānā attieksme pret kara upuriem bija aizliegums kropļot pretinieku, kara zaudētāju mantas neatņemšana, sieviešu un bērnu neslepkavošana, ja tie karā netika iesaistīti. Muhammada laikā pastāvēja aizliegums nogalināt mūkus, slimos, aklos vai cilvēkus, kas savu dzīvi ziedoja Dievam, kalpojot klosteros.³⁴

Buhārī krājumā esošais hadīss vēsta, ka “kādā karā, kur piedalījās Muhammads, tika atrasta mirusi sieviete. Kad viņš to ieraudzīja viņš izsludināja aizliegumu nogalināt sievietes un bērnus”.³⁵ Muslima krājuma hadīss vēsta, ka Muhammads ievēroja paša ieviestos likumus un, vedot karapulku, aicināja, lai kareivji cīnās pēc Allāha vārdā un likumiem, nogalina Allāham nepakļāvīgos, cīnās pretī dumpiniekiem, nezog no karā kritušajiem, nekropļo mirušos un dod ienaidniekiem tiem trīs izvēles iespējas:

1) Pieņemt islāmu un sekot kara pulkam vai arī pieņemt islāmu, bet palikt savā zemē.

2) Ja tie negrib pieņemt islāmu, tad likt tiem maksāt nodokli, kas tiem ļautu dzīvot arābu zemē un nodrošinātu tiem drošību un aizsardzību.

3) Ja ienaidnieks atsakās no abām minētajām lietām, jāsāk cīņa un tās laikā jālūdz Allāha palīdzība, līdz tas izlēma cīņas beigas.³⁶

No hadīsu krājumos minētajiem avotiem Saīds secina, ka islāmam nepiederīgie, kas bija gan citu reliģiju piederīgie, gan politeisti, Muhammadu izsmēja un zaimoja gan fiziski, gan verbāli, taču neviena no šīm lietām nekļuva par iemeslu vardarbības pielietošanai. Kā piemēru Saīds Kahtānī nosauc Mekas pastāvošo varu, kas, pēc Māra Kūļa teiktā, Muhammadu necieta un apdraudēja, kā rezultātā pravietim vajadzējis migrēt ar saviem sekotājiem uz Medīnu.³⁷ Tāpat Kahtānī uzskata, ka Muhammads esot bijis žēlsirdīgs pret saviem ļaundariem. Kā piemērs tiek nosaukts Buhārī krājumā minētais hadīss, kurā Muhammadam tika dota iespēja iznīcināt savus ienaidniekus, kad pie viņa nolaidās Kalnu eņģelis. Tas piedāvāja nogāzt divus lielos kalnus, kas atradās starp Meku, lai tie nokristu uz viņa ļaundariem, taču Muhammads no šī

³² Geneva Convention, History, 2018. Pieejams: <https://www.history.com/topics/world-war-ii/geneva-convention> [skatīts 07.05.2019]

³³ Uldis Bērziņš, Korāns, Neputns, 2011. 31.lpp. 2:190

³⁴ Al-Qahtani, p. 75.

³⁵ ٣٠١٤ صحیح البخاري , كتاب الجهاد والسير : ٣٠١٤ [autores tulkojums; AR]

³⁶ Sahīh Muslim, The Book of Jihad and Expeditions: 1731

³⁷ Māris Kūlis , Terorisma krustugunīs, LU Filozofijas un socioloģijas institūts, Rīga, 2018. p. 252.

piedāvājuma atteicās.³⁸ Abū Huraira Muslima hadīsu krājumā stāsta, ka reiz kāds prasījis, lai Muhammads uzsūta lāstu neticīgajiem un politeistiem, taču pravietis atbildēja, ka viņa sūtība šeit nav, lai nolādētu. Viņš šeit ir sūtīts kā žēlsirdīgais pret visām dzīvajām būtnēm.³⁹

1.2. Muhammada nozīme islāmā un ietekme uz arābu kultūru

Saifurrahmāns (سيف الرحمن – *saifur raḥman*) grāmatā “Aizzīmogotais nektārs” (الرحيق المختوم – *raḥīq al-muḥtūm*) uzskata, ka arābi sākotnēji piederējuši Ābrama reliģijai, līdz Huzas cilts vadītājs Amrs bin Lahī (عمرو بن لحي – *amr bin laḥī*), kas bija atbildīgais par reliģiju, atgriezās no Sīrījas, kur manīja, ka cilvēki pielūdza elku dievus. Šādu reliģijas praksi viņš atzina par pareizu un ticēja, ka tā ir vispatiesākā, jo Sīrīja bija vieta, no kurienes nāca pravieši un Svētie Raksti. Sev līdzī viņš atveda elku dievu Hubalu, ko novietoja Kaabas vidū un sasauca cilvēkus, lai to pielūgtu. Vēlāk šajā pašā reģionā parādījās arī citi elku dievi.⁴⁰

Saifurrahmāns, apskatot hadīsos atrasto informāciju, raksta, ka pēc tam, kad 610. gadā Allāhs uzticēja Muhammadam pravieša lomu, Muhammads centās izmainīt cilvēku ticību elku dieviem. Netika pieļauta pat ticība tam, ka elki ir Allāha palīgi, jo elkiem cilvēku dzīvēs tika piešķirta tik pat liela loma kā Dievam. Hadīsos vēsturnieki ziņo, ka Kaabas apkārtnē tika atrasti ap 360 elku dievi, kurus Muhammads lika iznest no Kaabas un sadedzināt. Pravietis paziņoja ikvienam, kas kļuva par musulmani, ka tam jānošķir sevi no politeisma un tas drīkst pielūgt tikai Allāhu. Nākotnes pareģošana ar bultām jeb *azlām* (أزلام – *azlām*) bija populāra tradīcija, kas arī tika aizliegta, kā arī ticība astrologiem, pareģiem un cilvēkiem, kas ar džinnu palīdzību noteica cilvēka likteni.⁴¹ Saifurrahmāns piebilst, ka arī maģija, māņticība, dzīvnieku upurēšana kādam citam, kas nebija Allāhs, tika aizliegta. No katra musulmaņa tika prasīts, lai tas paļaujas tikai uz Allāhu un pēc palīdzības vērsas arī tikai pie viņa. Pirms-islāma ērā cilvēki pēc palīdzības vērsās pie elku dieviem, lūdzu tiem piepildīt to vēlēsšanās un pat veltīja tiem svētceļojumus un ziedoja tiem upurus.⁴² Muslima krājuma hadīsā minēts, ka izliegta arī tika asins izliešana, zagšana, laulības pārkāpšana un jebkura cita rīcība, kas apdraudētu īpašumu, dzīvību, godu un reputāciju. Nedrīkstēja celt neslavu par citu, nodot citu un negodīgi iegūt ienākumus, ko tajā laikā veica melnajā tirgū un ar kukuļošanu. Reiz Ibn Lutbī (ابن لطبي – *ibn luṭbī*) ievāca zakātu no Ezdas cilts un nodalīja daļu no tā sev, ko viņam iedeva personīgi.

³⁸ Al-Qahtani, p. 80.

³⁹ ٢٥٩٩ صحیح مسلم , كتاب البر والصلة والآداب : [autores tulkojums; AR]

⁴⁰ Saifur Rahman al-Mubarakpuri, *The Sealed Nectar*, Dar-us-Salam, 2002. p. 19.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Ibid.*

Pravietis ar to nebija mierā un lika šo daļu atdot atpakaļ, jo ziedojums tika dots visai valdībai, nevis tikai viņam.⁴³

Rahmāns izteicis pieņēmumu, ka Muhammada laikā par lielu cilvēku dzīves daļu kļuva ticība Allāham un tā pielūgšana, jo Korānā teikts, ka Allāhs “radīju džinnus un cilvēkus tik tādēļ, lai tie kalpotu viņam”,⁴⁴ norādot to, cik liela nozīme pielūgšanai ir cilvēka dzīvē. Abū Maliks (أبو مالك - ‘*abū malik*) hadīsā teicis, ka katram musulmanim nozīmīga kļuva pielūgsmē Allāham, jo tas neskatīsies ne uz lūdzēja izskatu, ne bagātību un, ne miesu, bet gan uz sirdsapziņu un rīcību.⁴⁵

Buhārī un Muslima krājuma hadīsos daudzviet minēts, ka viena no galvenajām izmaiņām, ko Muhammads ieviesa sabiedrībā, bija izglītības iegūšanas svarīgums. Pirmā Allāha pavēle pravietim bija, lai tas lasa, norādot to, cik svarīga ir gudrība un izglītība. Dievs neuzskatīja, ka vienlīdzīgi ir izglītotie un neizglītotie cilvēki, jo Korānā tas saka, ka “vai lūdzas viņš padevīgi nakts stundās, pie zemes mezdamies un celdamies, vai dairās Nākamās dzīves un cerē uz sava Kunga žēlestību? Saki: vai līdzināmi tie, kas zina, tādiem, kas nezina? Jo ieklausās tikai viedīgie”.⁴⁶ Cilvēku izglītošanu Muhammads uzsāka ar Korāna un sunnas mācīšanu. Balstoties uz Buhārī hadīsu, Muhammads atzinis, ka vislabākie musulmaņi būs tie, kas mācās Korānu un māca to citiem.⁴⁷ Leila Ahmeda (ليلى أحمد - *lailā ‘aḥmad*) grāmatā “Sievietes un dzimums islāmā” (*Women and Gender in Islam*) raksta, ka, lai cilvēks varētu mācīties Korānu un mācīt to citiem, pravietis centās iemācīt rakstību un lasītprasmi gan vīriešiem, gan sievietēm. Ahmeda grāmatā norāda hadīsos ziņoto, kas vēsta, ka apmācīt sievietes viņš lika Šifai bint Abdallai (الشفاء بنت عبد الله - *šifā’ bint ‘abdu-llāh*) jeb Leilai, kas bija viena no retajām, kas prata abas prasmes, tāpēc to mācīja arī citām sievietēm.⁴⁸ Saīds Kahtānī min, ka Buhārī krājuma hadīsā teikts, ka viens no veidiem, kā izkļūt no cietuma bija desmit bērnu apmācīšana lasīšanā un rakstīšanā. Muhammads, kā izpirkuma maksu par izlaišanu no cietuma, lika apmācīt desmit bērnus lasītprasmē un rakstībā, ja cietumnieks par sevi nevarēja iemaksāt drošības naudu. Daudzviet hadīsos arī saviem sabiedrotajiem pravietis lika mācīt Korānu citiem. Saīds Kahtānī, apskatot hadīsos minēto, uzskata, ka pravietis vēlējās, lai visi musulmaņi, neskatoties ne uz

⁴³ IDP Research Division, *Stories of the Period of Ignorance* (The Encyclopedia of Islamic History Vol.3.), Islamic Digital Publishing, 2017. p. 64.

⁴⁴ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 381.lpp. 51:56

⁴⁵ *Sahih Muslim*, Faith: 33-34

⁴⁶ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 331.lpp. 39:9

⁴⁷ Al-Qahtani, p. 91-92.

⁴⁸ Leila Ahmed, *Women and Gender in Islam*, Yale University Press, 1993. p. 50.

dzimumu, ne vecumu, mācītos visas pieejamās zināšanas, ko sniedza dzīve un tiem, kam piemita gudrība, lai to neslēpj.⁴⁹

Mona Sidikī (*Mona Siddiqui*) grāmatā “Labais musulmanis: pārdomas par tradicionālajiem islāma likumiem un teoloģiju” (*The Good Muslim: Reflections on Classical Islam Law and Theology*) raksta, ka liela kultūras daļa Pirms-islāma periodā bija vīna dzeršana, ko slavēja un nekad neaizmirsā pieminēt dzejnieki savā dzejā. Vīna slavēšana bija viena no mīļākajām tēmām dzejā, piemēram, dziesmas par vīnu Abdullāha bin Al Muutaza (عبد الله بن المعتز - *abdu-llāh bin mu'taz*) un Abū Nuvāsa (أبو نواس - *abū nuwās*) dzejā. Hadīsi ziņo, ka pat kalīfu⁵⁰ galmos vīnu dzēra visās dzīrēs un pieņemšanās, un nepastāvēja aizliegumu par to.⁵¹ Sākotnēji vīna dzeršanu Muhammads neesot aizliedzis, pat mēdza iedzert vīnu, ja bija kāds svarīgs notikums. Buhārī hadīsā Abū Talha (أبو طلحة - *abū ṭalḥa*) min, ka pārāk lielā daudzumā tas nereti izraisīja skandālus un azartspēļu rīkošanu, kas guva Muhammada nosodījumu. Daži Buhārī un Muslīma hadīsi vēsta, ka pravieša onkulis Hamza ibn Abdulmuttalibs (حمزة ابن عبد - *ḥamza ibn 'abdu-l-muṭṭalib*) dzērumā sakropļoja Alī Ibn Abī Tāliba (علي ابن أبي طالب - *alī ibn 'abī ṭālib*) kamieli. Muhammada sekotāji, būdami dzēruši, pieļāva kļūdas lūgšanu rituālos.⁵²

Izpētot informāciju par septītā un astotā gadsimta hadīsiem Saīds Kahtānī uzskata, ka liels uzsvars šajā laikā tika pievērsts savstarpējai sadarbībai. Pravieša sekotāji Mekas un Medīnas periodā palīdzēja cits citam gan finansiāli, gan garīgi. Medīnas musulmaņi, ko sauca par ansāriem jeb “palīgiem”, centās palīdzēt visiem Medīnas ieceļotājiem. Sākotnēji arī ansāri nebija vienota grupa, jo sastāvēja no dažādām vietējām ciltīm, bet ar Muhammada centieniem tās apvienot, tās kļuva par vienotu grupu nevis par atsevišķām ciltīm. Muhammads uzskatījis par pienākumu palīdzēt trūcīgajiem, bāreņiem un pamestajiem.⁵³ Buhārī krājuma hadīsā minēts Muhammada sacītais atzinums, kurā vēstīts, ka “ja kāds nevēl to pašu savam reliģijas brālim, ko vēl pats sev, tad tas nav īsts musulmanis”.⁵⁴

Saīds Kahtānī, apkopojot hadīsus par pravieša dzīvi, raksta, ka kopš pirmās dienas, kad Muhammads saņēma Allāha atklāsmi, tribālismu, kas pastāvēja Pirms-islāma ērā, nomainīja māsas/brāļa koncepts pret pārējiem musulmaņiem. Medīnas konstitūcijas līgumā pastāvošais

⁴⁹ Al-Qahtani, p. 278-279.

⁵⁰ Kalīfs - valdnieks, kam pieder laicīgā un garīgā vara.

⁵¹ Mona Siddiqui, *The Good Muslim: Reflections on Classical Islam Law and Theology*, Cambridge University Press, 2012, p. 91.

⁵² A.J.Wensick Khamr, *Encyclopaedia of Islam*, 2nd edition, ed. P.J.Bearman, T.Bianquis, C.E. Bosworth, E.van Donzel, and W.P. Heinrichs et al., Laiden : Brill, 1960-2005, p. 894-897.

⁵³ Al-Qahtani, p. 272.

⁵⁴ صحيح البخاري , كتاب الإيمان : ١٣ [autores tulkojums; AR]

likums par dzīvošanu kopā, neskatoties uz rasi, valodu un reliģisko piederību, arī tika likts izmēģinājumā. Hadīsi min, ka likvidējot tribālismu, Muhammads pilnībā neesot bijis spējīgs iznīcināt cilšu pastāvēšanu, tāpēc arī tur viņš centās ieviest māsas/brāļa attiecības. To viņš mēģināja izdarīt, piemēram, starp ansāriem jeb Medīnas ļaudīm un muhādžiriem, kas bija musulmaņu imigranti ar vairākām etniskām piederībām, kas runāja citādākās izloksnēs un dialektos nekā Medīnas iedzīvotāji. Buhārī un Muslima hadīsos minēts, ka Muhammads panāca abu grupu savienību, savācot kopā no abām grupām deviņdesmit vīru, ko pēc tam sadalīja mazākās grupās tā, lai katrā ir gan ansāru, gan muhādžiru pārstāvis. Abu grupu saites kļuva tik ciešas, ka gadījumā, ja kāds ansāru grupā mira un tā mantojumu nebija kam novēlēt, to saņēma kāds no muhādžiru grupas, kas ar to arī uzņēmās rūpes par mātes puses radniekiem un mirušā ģimeni.⁵⁵

Šerifs Šarīfs Abdulazīms (شريف عبد العظيم - *šarīf ‘abdul ‘azīm*) izpētījis, ka Pirms-islāma laikā nebija retums, ka tika nogalināti zīdaiņi, kas visbiežāk bija meitenes.⁵⁶ Umars Abdullāhs Šehāde (عمر عبد الله أحمد شحادة – *umar ‘abdu allāh šahāda*) savā izpētes materiālā “Bērnu slepkavošana pirms islāma ērā: fenomena izpēte” (*Infanticide in pre Islam era: Phenomen Investigation*) min, ka viena versija hadīsos stāsta, ka pirmā cilts, kas aizsāka zīdaiņu slepkavošanu, bijusi Rabīa cilts. Ciltij tika uzbrukts un cilts valdnieka meita tika paņemta līdzi, ko vēlāk atguva, kā daļu no miera līguma starp abām ciltīm. Taču, kad meitenei tika dota izvēle par to, vai atgriezties savā ciltī, vai palikt nolaupītāju ciltī, meitene izvēlējās palikt nolaupītāju ciltī. Tas meitas tēvu tā sadusmojis, ka tas mudinājis uz zīdaiņu slepkavošanu savas cilts vidū, lai pasargātu savu godu un paglābtos no kauna. Nogalināti tika zīdaiņi arī tādu iemeslu dēļ kā invaliditāte, vecāku nabadzība un nespēja bērnu uzturēt.⁵⁷ Šerifs Šarīfs Abdulazīms grāmatā “Sievietes statuss islāmā” (*The Status of Women in Islam*) raksta, ka hadīsos ir ziņas par to, ka septītajā gadsimtā Muhammads ieviesa vairākas reformas, kas aizliedza zīdaiņu slepkavošanu, kā arī tur minēts, ka tas apsollīja tiem, kas izaudzinās savu meitu labi, tos Allāhs dāsni atalgo, bet tos, kas pret meitu izturēsies brutāli vai būs iesaistīts tās brutālā audzināšanā – tos sagaidīs elle.⁵⁸ Umars Abdullāhs Šehāde no hadīsos teiktā piemin, ka Muhammads arī ieviesa sieviešu tiesības, piemēram, līgavas piekrišanu laulībām, sievietes tiesības uz privātīpašumu, iespēju

---

⁵⁵ Al-Qahtani, p. 272.

⁵⁶ Sherif Abdel Azeem Mohamed, *The Status of Women in Islam*, Peace Vision, 2012. p. 17.

⁵⁷ Dr. Omar Abdallah Ahmad Shehadeh and Dr. Reem Farhan Odeh Maaita, *Infanticide in pre Islam Era : Phenomen Investigation*, Jordan. p. 6-7. Pieejams: <https://eis.hu.edu.jo/deanshipfiles/pub103314692.pdf> [skatīts 06.05.2019]

⁵⁸ Azeem Mohamed, p. 18.

šķirties, ja vīrs bija vardarbīgs un iespēju atkārtoti precēties, ja laulība tika šķirta vai laulātais biedrs gājis bojā. Viņš pat min, ka dažas no šīm tiesībām nepastāvēja Rietumos līdz pat 20.gs.⁵⁹

Korānā par uzbrukšanu teikts, ka “Dievam vara palīdzēt viņiem – tiem, kas netaisnā kārtā izdzīti no saviem mājokļiem, tik tāpēc, ka teikuši: mūsu Kungs – Dievs! Ja nebūtu nolīcis Dievs iegrozot vienus – caur citiem, tad drupas būtu klosteri, baznīcas, jūdu sapulces un i lūgtavas, kur Dieva vārds bieži pieminēts. Gan palīdzēs Dievs tiem, kas Viņam palīdz! Paties, Dievs – gana stiprs, Viņš – spēcīgs”.⁶⁰ Saīds Kahtānī raksta, ka hadīsos ziņo, ka lai gan Muhammadu padzina no Medīnas reliģijas izplatīšanas dēļ, viņa sekotājus slepkavoja, vajāja un mocīja, Muhammads aizliedza asins atreibību un vergu turēšanu, ja vien tie nebija kara gūstekņi. Bet pat tad gūstekņi tika labi aprūpēti, turklāt tie nevarēja būt sieviešu dzimuma, bērni vai mūki. Neviens gūsteknis nedrīkstēja tikt aizskarts, tos baroja ar to pašu ēdienu, ko ēda paši musulmaņi un apģērba ar to pašu apģērbu, ko nēsāja paši. Grāmatā “Aizzīmogotais nektārs” minēts, ka Muhammads ieviesa likumus, kas noteica, kā cilvēkam jāsadzīvo ar citu cilvēku, gan ciltī, gan ciltij ar citu cilti. Ciltīm bija aizliegts slepkavot citai citu, neskatoties uz to, cik liela velme pēc atreibības tās mocīja. Sodīt varēja tikai tos, kas izdarīja kādu noziegumu, piemēram, slepkavību vai netaisnību.⁶¹

1.3. Kristietības un jūdaisma ietekme uz islāmu

Saifurrahmāns izpētījis, ka Pirms-islāma reģions Arābijā bija daudzu reliģiju sajaukums. Vienlaikus pastāvējušas dažādas reliģijas: gan politeisms, gan jūdaisms, gan kristietība, gan zoroastriānisms. Turklāt Arābijas tauta bija sadalīta ciltīs, kas bieži bija konfliktā cita ar citu. Asinsatriebība cilšu starpā bija bieža parādība, kas mēdza novest pie veselas cilts iznīcības. Arābu reliģija balstījās uz ticēšanu dažādām dievībām un citām pārdabiskām būtnēm, piemēram, džinniem un gariem.⁶²

Moše Gils (*Moshe Gil*) uzskata, ka periodā pirms islāma rašanās, Arābija nebija izolēta no pārējās pasaules un tās civilizācijām. Pēc tā, kad 324. gadā Konstantīns iekaroja Bizantiju, kristietība sāka izplatīties Arābijas pussalā. Gils grāmatā min uzskatu, ka kristietību pieņēma Himjaru, Gasanīdu, Rabīa, Bahru, Tunuku, Nadžrānas un Hīras cilšu iedzīvotāji. Grāmatā

---

⁵⁹ Dr. Omar Abdallah Ahmad Shehadeh and Dr. Reem Farhan Odeh Maaita, *Infanticide in pre Islam Era : Phenomen Investigation*, Jordan. p. 6-7.

⁶⁰ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 236.lpp. 22:40

⁶¹ Al-Qahtani, p. 200-202.

⁶² Saifur Rahman al-Mubarakpuri, *The Sealed Nectar*, Dar-us-Salam, 2002. p. 9.

minēts, ka vislielākā kristietības ietekme bija manāma pie ziemeļaustrumu un ziemeļrietumu robežas, kas vēlāk kļuva par Jemenu. Gan vietsēžu ciltis, gan klejotāju ciltis saskārās ar citām reliģijām un kultūrām no kaimiņvalstīm, īpaši ar Jemenu, jo Romas, Sasanīdu un Aksūmas impērijas iespaidā kristiešu kopienas izplatījās ziemeļrietumu, ziemeļaustrumu un dienvidu Arābijā. Gils savā grāmatā pauž, ka arheoloģiskie izrakumi Jemenā vēsta, ka tajā valdījusi kristietība un jūdaisms laikā pirms islāma rašanās. Jemena pat bijusi pārpildīta ar baznīcām, klosteriem un mūkiem. Pēc Maribas dambja sagrūšanas Jemenā daudzas ciltis migrēja un ziemeļu reģioniem izplatot kristietību.⁶³ Savā grāmatā “Islāms un Austrumu baznīcas” (*Islam and the Orient Churches*) Viljams Ambrozs Šeds (*William Ambrose Shedd*) uzskata, ka kristietība Arābijā ienāca no trim dažādām ģeogrāfiskām vietām: pirmkārt, no Palestīnas un Sīrijas, otrkārt, no Mezopotāmijas un Babilonijas un, treškārt, no Āfrikas, galvenokārt, no Etiopijas, ar ko Himairas kristieši Jemenā sadarbojās.⁶⁴

Šeds grāmatā pauž uzskatu, ka Meka arābiem bija augsti vērtēts tirdzniecības, reliģijas un kultūru centrs. Karavānas no Sīrijas, Irākas, Jemenas, Ķīnas un Persijas devās uz Meku, lai tirgotos ar tās iedzīvotājiem. Tajā pašā laikā, arī Mekas iedzīvotāji devās uz Sīriju vismaz divas reizes gadā, lai tur tirgotos. Tamdēļ Meka bija pārpildīta ar citu kultūru ieražām un aktivitātēm, ko ieveda tirgoņi, kā arī to labumiem, civilizācijām, reliģijām un kultūrām. Hadīsi vēsta, ka arī pravietis Muhammads ir devies uz uz Sīriju ar savu tēvoci Abū Tālibu (أبو طالب - *abū ṭālib*) pēc tā, kad sāka strādāt pie Hadīdžas, kas kļuva par Muhammada pirmo sievu 595.gadā. Daudzviet šajos hadīsos teikts, ka šajos ceļojumos viņš ir saticis kristiešu mūkus un citus kristiešus. Viens no tiem bija mūks Bahīra (بحيرى - *baḥīra*).⁶⁵

Šeds arīdzan noskaidrojais, ka tirdzniecība nebija vienīgā saikne starp Arābijas pussalu un pārējo pasauli. Kristiešu misionāri, nestorieši un monofizieši ievērojami sekmēja kristietības izplatīšanos Arābijā, īpaši Mekā, Medīnā un citās vietās. Klīst stāsti, ka pat tādi Jēzus Kristus mācekļi kā Matejs un Tomas ir lasījuši sprediķus dažādās vietās Arābijā un Hidžāzā.⁶⁶

Grāmatā “Islāms un Austrumu baznīcas” rakstīts, ka tā kā Meka bija arābu iecienīta pilsēta vēl pirms Kristus dzimšanas, tā piesaistīja sev lielu uzmanību. Arābi turp devās svētceļojumos uz Kaabu. Vēsturnieki Ibn Asīrs (ابن لاثير - *ibn ‘atīr*), Ibn Haldūns (ابن خلدون - *ibn ḥaldūn*) un Abū Fidā (أبو الفداء - *‘abū fidā*) hadīsos vēsta, ka sestais karalis Jukumas ciltī

⁶³ Moshe Gil, *The Origin of the Jews of Yathrib*, JSAI 4, 1984. p. 212.

⁶⁴ William Ambrose Shedd, *Islam and the Orient Churches*, New York, Young People’s Missionary Movement, 1908. p. 18-19.

⁶⁵ Samuel Shahid, *The Impact of Christianity on the Arab Peninsula in Pre-Islamic Times*, Stuttgarter Theologische Themen, 2007. p. 17-18.

⁶⁶ *Ibid.*

tika saukts par Abdulmasīhu (tulkojumā Kristus kalps) Ibn Bakiu Ibn Džarhamu. Šī karaļa valdīšanas laikā Kaaba bijusi baznīcas varā. Kaabas pīlāri tika rotāti ar bijušo praviešu bildēm un to vidū pat esot bijušas Jēzus Kristus un Marijas bildes.⁶⁷

Grāmatā Šeda izsekojis, ka arī Medīnā mita kristieši un ebreji Pirms-islāma laikā. Arābijas pussalā kristietībai bija vairākas ciltis, kas tai sekoja. Piemēram, Gasanīdu un Lahmīdu ciltis, kas valdīja pie ziemeļu robežām. Nadždā vairākas ciltis pieņēma kristietību, to skaitā bija tādas ciltis kā Taija, Sukūna, Sakasika un Kindas ciltis. Tur arī pastāvēja klosteri – Saada klosteris un Umru klosteris, kas atradās Taija kalnā.⁶⁸

Grāmatā “Islāms un Austrumu baznīcas” minēts uzskats, ka arābi neesot izmantojuši tādu terminu kā “kristietis” vai “kristieši”. Tā vietā viņi izmantoja terminu “nasāra” vai “nusrānija”. Vārds “kristietis” Arābijā kļuva zināms tikai 15.gs Osmaņu impērijas valdīšanas laikā. Šeds secinājis, ka kristietība Arābijas pussalā atstāja mazāku iespaidu par islāmu, taču tā atstāja šajā pussalā kristiešu ciltis. Visā pussalā, izņemot reģiona ziemeļaustrumos pie Persijas līča, kristietības dominējošais paveids bija monofizitisms (μόνοϋς *monos*), kurā tiek uzskatīts, ka Jēzum Kristum bija tikai viena daba, proti, dievišķā, nevis gan cilvēciskā, gan dievišķā. Vilijams Šeds pauž pieņēmumu, ka kristietības izplatību 622. gadā apturēja islāma parādīšanās.⁶⁹

Marija Pandeo (*Mary Pandeo*) grāmatā “Pilnīgs ievads jūdaismā” (*A Complete Introduction in Judaism*) raksta, ka jūdaisms ir viena no vecākajām monoteisma reliģijām pasaulē, kuras sākums uzskatāms par 3500. gadu p.m.ē. Vidusastrumos, taču tās pirmais patriarhs Ābrahams piedzima 1800. gadā p.m.ē.⁷⁰ Rūvens Fairstouns (*Reuven Firestone*) uzskata, ka arī Arābijā pirms islāma pastāvēja plaukstošas ebreju nomadu un vietsēžu kopienas. Tās Arābijā iemigrēja sākot ar Romas laiku, kad Roma dominēja Eiropā. Arābijā iemigrējošie ebreji runāja arābu, ebreju un aramiešu valodā. Fairstouns savā grāmatā “Ebreju kultūras: jaunā vēsture” (*Cultures of the Jews : A New History*) min, ka vēsturnieks Filips Hitti (*Philip Hitti*) noskaidrojis, ka ebreju ciltis, galvenokārt, sastāvēja no Juzaidas klaniem, kas bija cēlušies no arābiem un aramiešiem. Pat pirms Muhammada misijas sākuma ebreju kopienas Arābijā eksistēja jau ilgi. Hitti uzskata, ka ebreji mita dažās pilsētās, kurās tie bija sadalīti ciltīs un klanos, tāpat kā kristieši un Arābijas kaimiņvalstu iedzīvotāji. Hidžāzā atradās visvairāk ebreju kopienas. Tie tur, pēc vēstures avotiem, dzīvojuši jau no 550. gada. Tie bija tirgoņi, fermeri,

---

⁶⁷ *Ibid.*, p. 19.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ Mary Pandeo, *A Complete Introduction to Judaism*, *Shaharm Publications*, 2016. p. 8-10.

vīna tirgoņi, kalēji un tuksnešos – beduīnu klanu biedri. Lai gan ebreji runāja arābu valodā un bija asimilējušies apkārtesošajā arābu kultūrā, tie vienalga netika uzskatīti par savējiem, jo tiem bija savas ebreju paražas un reliģija. Hidžāzas ebreji bija neatkarīgi no citiem klaniem, taču ir atrasti pierādījumi, ka tie arī esot sadarbojušies ar Bizantiju un Persiju.⁷¹

Fairstouns grāmatā min, ka, salīdzot ar kristietību, jūdaisms guva lielāku atbalstu Arābijā pirms islāma, īpaši Hidžāzā, kur pierādījumi liecina, ka ebreji esot bijuši daudzās apmetnēs. Šīs apmetnes, galvenokārt, sastāvēja no pirmatnējiem ebrejiem vai no arābiem, kas pievērsās jūdaismam. Tādās pilsētas Arābijas rietumos kā Haibarā, Fadakā, Taimā un Medīnā, esot bijis ievērojams skaits ebreju iedzīvotāju.⁷²

Grāmatā “Ebreju kultūras: jaunā vēsture” uzskatīts, ka gan ebreji, gan kristieši centās pievērst arābus savai reliģijai un politiskajiem uzskatiem. Ap Muhammada dzimšanu daudzi Mekas iedzīvotāji jau bija pametuši politeismu un pievērsušies monoteismam. Tie sekoja jūdaisma un kristietības galvenajiem principiem un zināja, kā pielūgt Dievu, ticības paradumus un uzticību vienam dievam.⁷³

Gordons Ņūbijs (*Gordon Newby*) grāmatā “Musulmaņi, ebreji un kristieši” (*Muslims, Jews and Christians*) raksta, ka pēc tā, kad 610.gadā pēc savas atklāsmes saņemšanas Muhammads pavēstīja, ka ir nākošais pravietis pēc jūdaisma un kristietības praviešiem, tas arīdzan apgalvoja, ka jau ir pareģots to Svētajos Rakstos. Islāmā Muhammads ir pēdējais pravietis, bet pirmais ir Ādams. Islāms arīdzan pieņēma gan jūdaisma, gan kristietības galvenos praviešus – Ābramu, Mozu un Jēzu Kristu. Grāmatā minēts, ka islāmā tiek uzskatīts, ka gan kristietība, gan jūdaisms ir senākas islāma versijas, kurās atklāsmi deva Allāhs, taču to ar laiku cilvēki atklāsmi pārpratuši un tā rezultātā radušās citas reliģijas. Ņūbijs raksta, ka musulmaņiem islāms ir galīgā monoteisma versija, ko tie uzskata par pilnīgo reliģijas versiju.⁷⁴

Džons D. Levensons (*Jon D. Levenson*) raksta, ka gan kristieši, gan jūdi, gan musulmaņi sevi uzskata par Ābrama pēctečiem, jo Korānā un Torā viņš ir arābu un ebreju ciltstēvs. Islāmā viņu sauc par Ibrahīmu (إِبْرَاهِيمَ - *ibrāhīm*), jūdaismā par Avraham Avinu (Ābrams, mūsu Tēvs), bet kristietībā par Ābramu.⁷⁵ Bībelē minēts, ka Ābramam bija divi dēli – Ismaēls, ko Korānā sauc par Ismāilu (إِسْمَاعِيلُ - *ismā'il*) un Īzāks, ko Korānā sauc par Ishāku (إِسْحَاقُ - *ishāq*).⁷⁶ Musulmaņi uzskata, ka viņi ir Ābrama dēla Ismaēla pēcteči. 1.Mozus grāmatā rakstīts, ka

⁷¹ Reuven Firestone, *Cultures of the Jews : A New History*, ed. David Biale, Schocken Books, 2002. p. 272-273.

⁷² *Ibid.*, p. 269.

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ Gordon Newby, *Muslim, Jews and Christians*, The Institute of Ismaili Studies, 2006. p. 4.

⁷⁵ Jon D. Levenson, *Inheriting Abraham*, Princeton University Press, 2012. p. 21-23.

⁷⁶ 1. Mozus grāmata 16: 15-16

Ismaēla māte bija Hagāra, kas sākotnēji bija Ābrama sievas kalpone, bet tā tikusi atdota vīram, lai tā radītu Ābramam dēlu. Kristieši sevi uzskata par Īzāka pēctečiem. Visas trīs reliģijas ir tā sauktas Ābrama reliģijas, jo visas ir monoteiskas un tic, ka ir Ābrama aizsāktas. Turklāt, visas trīs reliģijas pielūdz sava pravieša dievu. Gan jūdaismam, gan kristietībai ir savs pravietis, caur kuru Dievs savu vēstījumu nodeva cilvēkiem.⁷⁷ Jūdaismā to darīja caur Mozu, bet kristietībā caur Jēzu Kristu. Kā rāda 2. Mozus grāmata, Svētos Rakstus jūdaismā un kristietībā Dievs iedeva Mozum Sinaja kalnā divu akmens plāksnīšu veidā, kas bija Dieva pirksta aprakstītas.⁷⁸ Kārena Ārmstronga (*Karen Armstrong*) biogrāfija par pravieti Muhammadu raksta, ka arī islāmā ir savs pravietis, ko sauc par Muhammadu, kam Allāhs savu atklāsmi nodeva ar eņģeļa Džibrīla (جبريل - *džibrīl*) starpniecību. Armstronga, apkopojot pravieša dzīves datus min, ka atšķirībā no jūdaisma un kristietības, Svētie Raksti islāmā netika saņemti vienkopus un rakstiskā formā, tos Muhammads saņēma no Allāha gadu gaitā. Pirmo vēstījumu Allāhs nodeva 610. gadā caur eņģeli Džibrilu mutvārdu formā. Muhammads saņēma vēstījumus no Allāha divdesmit trīs gadu garumā, ko tikai 650. gadā apkopoja rakstiskā formā.⁷⁹ Brūss Lorens (*Bruce Lawrence*) uzsver, ka musulmaņi neuzskata Muhammadu par hadīsu un ajātu autoru, jo pats vārds “Korāns” tulkojumā no arābu valodas nozīmē “skaļa lasīšana” vai “recitēšana”, kas jasaprot, kā Allāha teiktā atkārtošana⁸⁰ Ārmstronga piebilst, ka arī jūdaismā un kristietībā praviešus neuzskata par Svēto Rakstu autoriem.⁸¹

Balstoties uz 1. Mozus grāmatas teikto, jūdaismā un kristietībā cilvēku radīja Dievs sestajā dienā, iepūšot dzīvības dvasu cilvēka ķermenī, kas bija taisīts no zemes pīšļiem un māla, un piešķirā cilvēkam spēju runāt.⁸² Abū Mūsā Al Ašarī (أبو موسى الأشعري – *‘abū mūsā ‘aša ‘rī*) hadīsā, kas iekļauts Buhārī krājumā, ziņo, ka arī islāmā Dievs radīja cilvēku no zemes, kas bija pēc Allāha lūguma eņģeļu salasīta un atnesta. Šī zeme esot bijusi gan sarkana, gan balta, gan brūna, gan mīksta, gan cieta. Tā nāca no kalniem, ielejām, sausiem tuksnešiem un auglīgiem tīrumiem, lai simbolizētu cilvēku dažādību.⁸³ Cita versija Korānā vēsta, ka “mēs tak radījām cilvēku no tīra māla. Tad sēklas lāsē Mēs likām to drošā patvērumā, tad radījām no sēklas dīgsta – miesas kamu, un radījām no miesas kama – kaulus, un ietērpām kaulus miesā”.⁸⁴

⁷⁷ Jon D. Levenson, *Inheriting Abraham*, Princeton University Press, 2012. p. 25-29.

⁷⁸ 2. Mozus grāmata 31:18

⁷⁹ Karen Armstrong, *Muhammad: A Biography of the Prophet*, HarperCollins UK, 1992. p. 10-11.

⁸⁰ Bruce Lawrence, *The Qur'an*, Atlantic Books, London, 2006. p. 30.

⁸¹ Armstrong, p. 11.

⁸² 1. Mozus grāmata 2:7

⁸³ Jannah Firdaus Mediapro, *Life of Prophet Adam*, God Bilingual Edition, 2018. p. 11.

⁸⁴ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 240.lpp. 23: 12-14

Skaidrojot, kā radās cilvēks, Džanna Firdousa (*Jannah Firdaus*) raksta, ka visās trijās reliģijās Ādams un Ieva ir pirmais pāris, kas aizsāk visu civilizāciju.⁸⁵ Tāpat Firdousa uzskata, ka kristietībā, jūdaismā un islāmā Ieva apēda aizliegto augli, jo Sātans Ievu uz to pamudināja. Korānā minēto var atrast 2:35-36 vārsnās, bet jūdaismā un kristietībā - 1. Mozus grāmatā 2:13 vārsnā. Firdousa min, ka visās trijās reliģijās atzīst to, ka Sātans pamudina uz ļaunu. Kristietība un jūdaismā Sātans ir eņģelis, kas ir “kritis”, jo tas nepaklausīja Dievam.⁸⁶ Alford T. Velšs (*Alford T. Welch*) min, ka islāmā Sātānu sauc par Iblīsu إبليس (‘*iblis*) vai Šaitānu شياطين (*šaiṭān*), kas arī bijis “kritis” eņģelis.⁸⁷

Gordons Ņūbijs ir izteicis viedokli, ka islāms ir ietekmējies gan no jūdaisma, gan no kristietības, jo tas atzīst abu reliģiju praviešus un piemin tos Korānā. Ņūbijs raksta, ka atšķirībā no jūdaisma, islāms atzīst arī Jēzus Kristus esamību un tic, ka viņš bija viens no Dieva praviešiem, kas bija sūtīts, lai vadītu Ismaēla bērnus. Islāmā Jēzu sauc par Aīsu (عيسى - ‘*aīsā*), taču islāms neatzīst Jēzus Kristus dievišķumu un uzskata to par vienu no daudzajiem praviešiem. Korānā Aīsu piemin 3:45; 19:30-31 vārsnās.⁸⁸ Annabella Kīlere (*Annabel Keeler*) grāmatā “Mozus no musulmaņu skatījuma” (*Moses from Muslim Perspective*) raksta, ka, savukārt, Mozu Korānā sauc par Mūsū (مُوسَى - *mūsā*) un Korānā viņš ir viens no vispieminētākajiem praviešiem, kas piesaukts, apmēram, 136 reizes. Korānā arīdzan tiek atstāstīts daudz no Mūsas dzīves.⁸⁹

---

⁸⁵ Firdaus, p. 13.

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ Alford T. Welch, *Studies in Qur'an and Tafsir*, Scholars Press, Latvia, 2008. p. 756.

⁸⁸ Newby, p. 17.

⁸⁹ Annabel Keeler, *Moses from a Muslim Perspective*, in: Solomon, Norman; Harries, Richard; Winter, Tim (eds.), *Abraham's children: Jews, Christians, and Muslims in conversation*, T&T Clark Publ. , 2005. p. 55–66.

2. IZPRATNE PAR MUHAMMADU EIROPĀ

2.1 Pirmie iespaidi par Muhammadu Eiropā

Avionams Šalems (*Avionam Shalem*) raksta, ka eiropiešu teksti par Austrumu sociālo un politisko sistēmu bija pārpildīti ar eiropiešu izpratni par islāma reliģiju, pat tad, ja to izpratne par islāmu nebija pilnīga. Kristietības kritika pret tās konkurējošo reliģiju islāmu tika izteikta drīz vien pēc tās izplatīšanās ārpus Mekas. Par pirmo, kas izteica kritiku par islāmu un Muhammada tiek uzskatīts Svētais Damaskas Joans (*Ioannes Damascenus*), kas rakstīja par neīsto un ķecerīgo pravieti Muhammadu, ko sauca arī par Antikristu. Savā grāmatā “Gudrības Avots” (*Pēgē gnōseōs*) viņš min, ka Muhammadu iespaidojis kristiešu mūks Bahīra, tāpēc islāma doktrīnas viņš uzskatījis par sagrozītām un pārveidotām kristietības doktrīnām, kas ņemtas no Bībeles. Šalems uzskata, ka Damaskas Jāņa viedoklis radīja negatīvu iespaidu eiropiešiem, kam nebija pašiem savu zināšanu par islāmu. Kristietības un islāma savstarpējais naidis un sāncensība turpinājās gan musulmaņu, gan kristiešu pasaulēs. Kristiešiem islāms bija “svešais”, kas tika uzskatīts par pagānismu. Neskatoties uz to, kā attīstījās kristiešu uzskats par islāmu, kristieši islāma tradīcijas uzskatīja par teoloģiski nepareizām un par pamatu naidīgai, svešai un bīstamai civilizācijai. Teoloģiski strīdi par islāmu, kas notika Damaskā un Bagdādē no astotā līdz desmitajam gadsimtam, noveda pie tā, ka kristiešu un bizantiešu teologi un valdnieki turpināja uzskatīt islāmu par savu draudu. Eiropieši no divpadsmitā līdz pat septiņpadsmitajam gadsimtam islāmu attēloja kā elku kultu, kas pielūdza savu galveno elku, kas bija Muhammads.⁹⁰

Divpadsmitajā gadsimtā Cienījamais Pīters (*Peter the Venerable*), Klūnijas abats (*The Abbot of Cluny*), kas iztulkoja Korānu latīņu valodā, islāmu dēvēja par kristietības ķecerību, bet Muhammadu par seksuāli centrētu cilvēku un slepkavu, kā arī min to, ka neuzskata Muhammadu par Dievu, bet gan par parastu mirstīgo. Musulmaņus tie sludināja pārkristīt, bet ne iznīcināt, kā viduslaikos bija pieņemts. Trīspadsmitajā gadsimtā Akvīnas Toms (*Sanctus Thomas Aquinas*) grāmatā “*Summa contra Gentiles*” rakstīja, ka Muhammads kārdina cilvēkus ar miesas baudām, stāsta nepatiesas mācības un ziņo nepatiesas tiesas, kas nav dievišķi iedvesmotas. Viņš uzskatīja, ka Muhammada sekotāji bija brutāli, nekomponēti, mežonīgi un zuduši cilvēki, kas lielu nozīmi piedeva baudai, un ka Muhammads ar savu sekotāju palīdzību viesa vardarbību un piespieda citiem kļūt par islāma sekotājiem, kam izmantoja vardarbību un

---

⁹⁰ Avinoam Shalem, *Constructing the Image of Muhammad*, De Gruyter, Berlin, 2013. p. 143-144.

ieročus. “*Summa contra Gentiles*” teikts, ka par Muhammadu neziņoja neviens dievišķs pareģojums vai pravietis, tāpēc viņš sagrozīja Jaunās un Vecās Derības liecības, kuras safabricēja, tāpēc Muhammads esot aizliedzis musulmaņiem lasīt Jauno un Veco Derību, jo citādi nāktu klajā viņa sagrozītā versija. Normans Daniels (*Norman Daniels*) uzskata, ka no divpadsmitā līdz pat četrpadsmitajam gadsimtam nostiprinājās eiropiešu izpratne par islāmu un Muhammadu, kas sevī ietvēra tādus uzskatus kā to, ka Muhammads izsaka nepatiesus pravietojumus, kas, tam klāt tika atzīts par labumu meklētāju un izvirtušu personu. Šajā laika periodā islāms tika dēvēts par kristietības ķecerību, kas pielietoja vardarbību reliģijas izplatīšanā. Uzskatu par Korānā aprakstīto paradīzi uzskatīja par nepatiesu un aplamu. Ar Osmaņu impērijas ienākšanu Eiropā 16. gs. arī Turciju sāka uzskatīt par militāru, reliģisku un politisku draudu, tāpat kā arī visas pārējās valstis, kurās valdīja islāma reliģija. Eiropā islāmu uzskatīja par cēloni sieviešu degradācijai, verdzībai un pasīvajai populācijai, kas nepretojās vardarbībai un varmācībai. Francis Bēkons (*Francis Bacon*) 17. gs. savā grāmatā, piemēram, par turkiem raksta, ka tie bijuši nežēlīgi cilvēki, kas pat salīdzināti ar mežoņiem.⁹¹

Islāmam tuvākā nozīmē Eiropā parādījās ar Korāna iztulkošanu latīņu valodā, tikai pēc tam angļu valodā, ko paveica Džordžs Seils (*George Sale*) 1734.gadā. Taču neskatoties pat uz Korāna pieejamību arī eiropiešiem, kritika par islāmu un par tā pravieti Muhammadu turpināja pieaugt un izplatīties. Viens no šiem kritiķiem bija franču vēsturnieks Mišels Bodiers (*Michel Baudier*), kas par Muhammadu rakstīja, ka tā izvirtušais un brutālais prāts baro tādus pašus kā pats pravietis, bet tos, kam ir dvēsele, islāms nesaista. Kā arī izteicās, ka, lai gan Muhammadam jau ir bordelis uz Zemes, viņš to arī cenšas pacelt Debesīs. Ap šo pašu laiku līdzīgu viedokli izteica arī Sers Džordžs Sandijs (*Sir George Sandys*), kas Muhammadu aprakstīja, kā vecāku nepareizi audzinātu cilvēku, kas izlicies, ka ir dievišķi iespaidots, lai dotu jaunus likumus cilvēkiem un izmantoja spēku un varmācību, lai samazinātu pasaulē to skaitu, kas viņam nepaklausīja. Muhammads esot pakļāvis arābus paklausībai, ko balstīja uz māņticību, ko pats esot izdomājis. Tāpat Sandijs piedēvēja Muhammadam netiklības un izvirtības, kuru pieļaujamību pravietis balstīja uz islāma likumiem. Islāmu dēvēja par “Muhamedāņu reliģiju”, ko radīja ļauns cilvēks, kas arīdzan esot bijis neuzticams, nodevīgs, vardarbīgs un ļāvis vīriem miesiskas baudas, bet šos cilvēkus kontrolēja ar tirāniju un ieroču palīdzību. Blēzs Paskāls (*Blaise Pascal*) savās piezīmēs islāmu aprakstījis, kā reliģiju bez mērķa, kas ir tikai tīkama kritušam cilvēkam. Paskāls salīdzināja Muhammadu ar Jēzu Kristu un rakstīja, ka Muhammada rīcībām nebija augstāka mērķa, tās, viņuprāt, pravietis balstīja uz savām interesēm. Paskāls

---

⁹¹ Michael Curtis, *Orientalism in Islam: Thinkers on Oriental Despotism in the Middle East and India*, Cambridge University Press, 2012. p.31.

uzskata, ka Muhammadam arīdzan neesot bijis liecinieku, tāpēc viņš esot bijis viltus pravietis. Salīdzinot abus praviešus, Paskāls secināja, ka Muhammads bija globālu panākumu vadīts, bet Jēzus tā vietā izvēlējās pašuzpurēšanos un nemirstību, tiekot sist krustā. Jebkurš cilvēks esot bijis spējīgs padarīt to pašu, ko paveica Muhammads, jo tas neveica brīnumus, viņa nākšana Bībelē nebija pieminēta un viņš nemācīja citiem amatus. Paskāls arīdzan uzsver, ka Muhammadam neesot bijis nekā tāda, kas nebūtu bijis parastiem cilvēkiem, kas viņu uzskatīja par pravieti, tāpēc neuzskata, ka Muhammads bija pravietis. Jēzus Kristus, savukārt, esot paveicis lietas, ko nespēja paveikt parasts cilvēks. Hemfrijs Prido (*Humphrey Prideaux*) 1697. gadā rakstīja kritiskus rakstus par Muhammadu, kuros viņu aprakstīja, kā analfabētisku mežoni, izvirtušu, ļaunu un pat atzina to par vislabāko piemēru sekmīgam viltvārdim. Par islāmu, ko viņš sauca par “Muhammada dievišķošanu”, viņš rakstīja, ka tas ir kaut kas dīvains salīdzinājumā ar kristietību, jo tajā neesot tādu praviešu kā Muhammads un praviešiem neesot tādu īpašību kā Muhammadam, kas zināms, kā viltvārdis, kas savu reliģiju māca savtīgu iemeslu vadīts. Pirmo Krusta karu laikā netika izmantots tāds jēdziens kā “musulmaņi” vai “islāms”. Prido min, ka musulmaņus sauca par “Muhammada pielūdzējiem”.⁹²

Mārtiņš Lutērs (*Martin Luther*) Muhammadu sauca par velnu un par Sātana pirmdzimto. Tā kā viduslaikos Lutera kritika, galvenokārt, tika vērsta uz pāvestu, viņš pāvestu bieži salīdzināja ar Muhammadu, taču, lai parādītu, ka pāvests ir vēl ļaunāks par Muhammadu. Vēlajos viduslaikos, aprakstot pravieti, šis pieņēmums par Muhammadu bija bieži sastopams.⁹³

Šalems uzskata, ka Muhammada tik bieži sastopama salīdzināšana ar Jēzu Kristu aizsākas, kā veids, ar ko kristieši centās saprast pravieti Muhammadu Eiropā. Salīdzinot abus praviešus, kristietībā Muhammadu nereti attēloja kā viltvārdi, kas centās izplatīt sagrozītu kristietības versiju, kurai klāt propagandēja savas reliģiskās idejas. Viduslaikos tika izplatītas vairākas leģendas un stāsti par pravieti Muhammadu, kuros centās pierādīt tā īstenumu, piedēvējot tam kristietības tradīcijas, kā, piemēram, brīnumu veikšanu un izdarības, ko veicis arīdzan Jēzus Kristus. Piemēram, tam tika piedēvēta spēja augšāmcelties no mirušajiem pēc trīs dienu ilgas nāves. Par Muhammadu arī tika izveidots stāsts, kurā balodis tam nolaidies uz pleca, kas simbolizēja to, kā no Jēzus Kristus izlidoja ārā Svētais Gars un nolaidās pie Muhammada. Muhammada raksturošanu ar kristietības teoloģiju var manīt, piemēram, grāmatā “*Gesta Tancredi*”, kur to atspoguļo kā Antikristu. Viduslaikos pravieša attēlošanu par Antikristu varēja

---

⁹² *Ibid*, p. 33-34.

⁹³ G. Simon, *Luther's Attitude Toward Islam*, *The Moslem World* 21, 1931. p. 257.

manīt tā salīdzinājumos ar Jēzu Kristu. Ja to neattēloja kā Antikristu, tad ļoti bieži kā viltvārdi, kura apraksts bieži kontrastēja ar Jēzus tēlu.⁹⁴

Muhammads tika kritizēts un apšaubīts dēļ tā, ka tas nebija minēts Bībelē, apprecēja bagātu atraitni un pēc tam dzīves laikā apprecēja vēl citas sievas, pārvaldīja plašu sekotāju kopu un pat tāpēc, ka iesaistījās karos un mira kā parasts cilvēks, ne kā Jēzus Kristus, kas mira, bet vēlāk augšāmcēlās. Visbiežāk viņu attēloja kā viltvārdi, kas propagandēja savu reliģiju un izteica nepareizus praviņojumus, lai realizētu savus plānus un ambīcijas.⁹⁵

Trīspadsmitajā gadsimtā parādījās labvēlīgās islāma interpretācijas. Piemēram, grāmatā “*Estoire del Saint Grail*” min, ka Muhammads esot bijis Dieva sūtīts pravietis, ko sūtīja, lai apturētu pagānismu Arābijas pussalā un ievestu pussalā kristietību. Taču Muhammada misija neizdevās, jo Muhammads esot kļuvis savtīgs un nepakļāvis Dieva pavēlēm, kuras pats izmainīja.⁹⁶ Arī manuskriptā “*Tultusceptum de libro domni Metobii*” atzīts, ka Muhammadu piekrāpa Sātans, kas viņam lika izmainīt savu vēsti un pārvērtā islāma reliģiju par maldinošu un grēcīgu reliģiju.⁹⁷ Filips Hitti (*Philip Hitti*) min citu versiju par kādu slavenu dominikāņu mūku, kas aizsāka leģendu, ka Sātans, nespējis apturēt kristietības izplatīšanos, ir izgudrojis svētos rakstus un izmantojis kādu cilvēku, kā savu padoto. Šie svētie raksti bija Korāns un viņa kalps – pravietis Muhammads.⁹⁸ Nādži B. Oueijans (*Naji B. Oueijan*) piedāvā citu versiju, kas saka, ka Muhammads bija kāds itāļu kardināls, kas vadīja Romas katoļu baznīcu, bet vēlāk aizbēdzis uz Arābijas pussalu un tur izveidoja pats savu reliģiju, lai ieriebtu Romas baznīcas pāvestam, jo tas bija viņam liedzis kļūt par pāvestu.⁹⁹

Daži kristiešu vēstījumi stāsta, ka Muhammads mira būdams piedzēries, vai, ka to nogalināja cūkas, tamdēļ islāmā aizliedza alkoholu un cūkgaļas lietošanu uzturā.¹⁰⁰ Cita versija stāsta, ka Muhammads esot piedzēries ar mūku, kas viņam iemācīja kristietību. Mūku Bahīru ebreji nogalināja miegā ar Muhammada zobenu, tāpēc cilvēki domāja, ka pravietis to ir izdarījis dzērumā un aizliedza alkoholu.¹⁰¹ Bernards Mandevils (*Bernard Mandeville*) savā versijā raksta, ka alkohols tika aizliegts, jo Muhammads dzērumā esot nogalinājis kādu kristiešu

---

⁹⁴ Shalem, p.148.

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ Noriss J. Lacey, *The Old French Arthurian Vulgate and Post-Vulgate in Translation*, New York, 1992. p. 56.

⁹⁷ John Victor Tolan, *Medieval Christian Perceptions of Islam*, Routledge, 2000. p. 53.

⁹⁸ Philip Khuri Hitti, *Islam and The West: A Historical Cultural Survey*, D. Van Nostrand, Princeton, 1962, p. 50.

⁹⁹ Naji B. Oueijan, *The Progress of An Image: The East in English Literature*, Internationaler Verlag Der Wissenschaften, 1996. p. 13.

¹⁰⁰ Minou Reeves, *Muhammad in Europe: A Thousand Years of Western Myth-Making*, Washington Square, York: New York University Press, 2000. p. 63.

¹⁰¹ C. Edmund Bosworth, *Eastward Ho! Diplomats, Travellers and Interpreters of the Middle East and Beyond, 1600-1994*, London, East & West Publishing, 2012. p. 29.

garīdznieku. Tika izdomātas dažādas leģendas par Muhammadu, piemēram, ka viņš mira nevis 632. gadā, bet 666.gadā, kas tika uzskatīts par velna skaitli. Muhammada vārdam radās dažās interpretācijās, piemēram, Mahound, kas nozīmēja “Sātana iemiesojums”.¹⁰²

2.2 Jēzus Kristus salīdzinājums ar Muhammadu

Carl Ernst (Karls Ernsts), izpētot vēstures avotus, grāmatā “Sekojošajam Muhammadam: pārdomājot islāmu mūsdienīgajā pasaule” (*Following Muhammad: Rethinking Islam in the Contemporary World*) raksta, ka viduslaikos visas Muhammada īpašības musulmaņos apstiprināja viņa autentiskumu un patiesumu, taču kristieši tās apšaubīja un pat pārvērtā defektos. Tiekot uzskatīts, ka kristieši nevēlējās jauna pravieša ienākšanu pēc Jēzus Kristus, kā arī attiecās ticēt jauna pravieša nākšanai, kas nebija ne Baznīcas, ne Bībeles apstiprināts. Avoti liecina, ka Korāna patiesumu kristieši apstrīdēja ar to, ka Muhammads bija analfabēts, tamdēļ Korānu uzrakstīt nebūtu varējis, taču musulmaņiem tas tikai pierādīja Korāna dievišķi iespaidoto izcelsmi. Kristieši šajā ziņā uzskata Muhammadu par krāpnieku. Arī to, ka Muhammads ir Īzaka pēctecis kristieši neatzīst, taču islāma sekotāji tam stingri tic, jo to ir izsekojuši viņa ģenealoģijā.¹⁰³

2.2.1. Dzimšana

Ilgi pirms Jēzus dzimšanas Vecajā Derībā tikai sludināts par Mesijas nākšanu, kas atpestīs savu tautu no tās grēkiem. Lūkas Evaņģēlijā lasāms, ka Jēzus Kristus piedzima jaunavai Marijai, kas bija saderināta ar vīru vārdā Jāzepe. Dievs nosūtīja erceņģeli Gabrielu, lai tas viņai paziņo, ka viņa ir Dieva apzēlota. Viņš Marijai teica, ka tā tapšot grūta un dzemdēs Dēlu, ko sauks par Jēzu, kas tulkojumā nozīmē – Dievs ar mums. Viņš būšot Visaugstākā Dēls un Tas Kungs viņam dos viņa tēva Dāvida troni. Viņš valdīšot par Jēkaba namu mūžīgi un Viņa valstībai nebūs gala. Pār Mariju nākšot Svētais Gars un Visaugstākā spēks, tas, kas no viņas dzims būs svēts. Bībelē Jēzum Kristum nebija tēva, kas būtu Zemes iedzīvotājs, viņam bija patēvs Jāzepe.¹⁰⁴

---

¹⁰² Noman Daniel, *Islam and the West- the Making of an Image*, Edinburgh, UP, 1993. p.100.

¹⁰³ Carl W. Ernst, *Following Muhammad: Rethinking Islam in the Contemporary World*, The University of North Carolina Press, 2005. p. 40-41.

¹⁰⁴ Lūkas evaņģēlijs 1:26-35

Ibn Išaks (ابن إسحاق – *ibn iṣḥāq*) raksta, ka Muhammada māte, saukta par Āminu bint Vahabu (أمينة بنت وهب - *āmina bint wahab*), grūtniecības laikā esot dzirdējusi balsis, kas tai teica, ka viņa nēsānot “savu cilvēku Kungu”.¹⁰⁵ Tārika Ramadāna (طارق رمضان - *tārīq ramadān*) apkopotajā biogrāfijā par pravieti minēts, ka Muhammadam tēvs bija tirgotājs, taču mira pirms Muhammada dzimšanas. Korānā vēstīts, ka Muhammads neesot piedzimis Dieva izraudzīts, taču, pat pirms viņa misijas saņemšanas, hadīsos viņu pazina kā visuzticamāko un godīgāko cilvēku, kas nekad neuzvedās nodevīgi vai krāpās. Cilvēki viņu cienīja un sauca par Al-Amīn (الأمين - *al-‘amīn*) jeb “Uzticamo”. Ramadāns biogrāfijā min hadīsos ziņoto informāciju, kas vēsta, ka jau no bērnības Muhammada māte esot zinājusi, ka viņam ir sagatavots īpašs liktenis. Hadīsā Abū Huraira raksta, ka četrus gadus vecumā Muhammadu sagrāba divi vīri un uzšķērda viņa krūtis. Par šo notikumu pats Muhammads teica, ka viņam izņēma sirdi, atvērta to, lai izņemtu mazu, melnu asins receklīti, ko aizmeta prom. Pēc tam sirdi un krūtis nomazgāja ar sniegu.¹⁰⁶

2.2.2. Atklāsmes saņemšana

Lūkas Evaņģēlijā minēts, ka Jēzus Kristus jau no bērnības pats apzinājās savu sūtību uz Zemes, taču sludināšanu sāka tikai trīsdesmit gadus vecumā. Kad Jēzum bija divpadsmit gadu, viņš, vecākiem nezinot, palika Jeruzalemē. Kad tie viņu atrada, tad brīnījās par viņa gudrību. Evaņģēlijā pausts, ka Jēzu atrada Templī sēžam starp mācītājiem, tos klausoties un izjautājot. Visi, kas viņu dzirdēja, iztrūkušies brīnījās par Jēzus saprašanu un atbildēm. Vecāki pārbijušies jautāja, kāpēc Jēzus ir viņiem to nodarījis, jo tie ar sāpēm bija viņu meklējuši. Jēzus jautājis, kamdēļ viņi to ir meklējuši, “vairāk tie nezina, ka tam jādarbojas sava Tēva lietās”.¹⁰⁷ Bībelē Dievs atklājās Jēzum, kad to kristīja Jānis Kristītājs Jordānas upē. Kad Jēzus bija kristīts, viņš tūdaļ izkāpa no ūdens. Tad Debesis tika atvērtas, un viņš redzēja Dieva Garu kā balodi uz viņa nolaižamies. Balss no debesīm viņam sacīja, ka “šis ir mans mīļais Dēls, uz ko man labs prāts”.¹⁰⁸

Tāriks Ramadāns pašapkopotajā biogrāfijā “Pravieša pēdās” (*In the Footsteps of the Prophet*) raksta, ka Atklāsmi Muhammads saņēma četrdesmit gadus vecumā Hīras alā, kur viņš gāja uz vairākām dienām, lai pielūgtu tikai Allāhu un ne citas elku dievības. Hadīsos pausts, ka

¹⁰⁵ Ibn Ishaq, *Life of Muhammad*, Translated by A. Guillaume, Oxford University Press, 1955. p. 68-79.

¹⁰⁶ Tariq Ramadan, *In The Footsteps of the Prophet*, Oxford University Press, 2009. p. 14-15.

¹⁰⁷ Lūkas Evaņģēlijs 41-49

¹⁰⁸ Mateja evaņģēlijs 3:16-17

par Atklāsmes saņemšanu, atšķirībā no Jēzus Kristus, Muhammads nebija ne nojautis, ne zinājis. Vēsturiskās liecības min, ka Muhammadu 610. gadā Hīras alā uzrunāja eņģelis Džibrīls (جبريل – *džibrīl*, kristietībā tas tiek saukts par erceņģeli Gabrielu), caur kuru viņš saņēma Atklāsmi no Allāha. Korānā rakstīts, ka Džibrīls lika Muhamadam lasīt sava Kunga vārdā. Pirmās divas reizes Muhammads atteica, ka viņš neprot lasīt. Eņģelis Džibrīls viņu apskāva un saspieda katru reizi.¹⁰⁹ Trešajā reizē Džabriels viņu saspieda un pavēlēja, lai tas lasa “Sava Kunga vārdā, kurš radījis cilvēku no dīgsta, kas aizmeties. Lasi! Jo tavs Kungs – Viscildenākais. Viņš iemācīja – ar niedras spalvu! Viņš cilvēkam iemācīja, ko tas nezināja”.¹¹⁰ Tafsīrā Tabari minēts, ka Hadīdžas brālēns Varaka bin Nafals (ورقة بن نوفل – *waraqā bin nawfal*), izdzirdējis Muhammada stāstu, teica, ka Atklāsmē nākusi no Dieva.¹¹¹ Savukārt, Māris Kūlis grāmatā “Terorisma krustugunīs” un hadīsi vēsta, ka sākotnēji Muhammads bija pārbijies, šausmu pārņemts un izbijies, kad eņģelis to uzrunājis. Viņš pat domāja, ka viņu ir pārņēmis neprāts, vai arī, ka tas ir nakts murgs. Viņš necentās izmantot šo situāciju, lai kļūtu par pravieti, taču Dieva griba bija spēcīgāka un lika viņam kļūt par tādu. Pēc notikušā alā viņš atgriezās pie savas sievas Hadīdžas bint Huvailidas (خديجة بنت خويلد - *hadīdža bint huwalid*) un pavēstīja par notikušo viņai. Vēlāk par piedzīvoto viņš pastāstīja tikai saviem tuviniekiem un publiskās runas viņš vien teica pēc trim gadiem.¹¹²

2.2.3. Laulības

Bībelē minēts, ka Jēzus Kristus dzīvoja celibātā. Dieva vārds tajā vēsta, ka tie, kas izvēlās celibātu, tie ziedo sevi kalpošanai Dievam. Bībelē Jēzus un Pauls celibātu uzskata par augstāku misiju nekā laulības. Laulības nebija aizliegtas, tās arī nebija grēks, taču celibāts bija garīgi augstāks statuss nekā būšana laulībā. Apustulis Pauls uzskatījis, ka tie, kas ir precēti, ir vairāk dalīti savās interesēs un mazāk laika nodod sevi kalpošanai Dievam, salīdzinot ar nelaulātu vīrieti vai sievieti. Precētajiem paliek mazāk laika Bībeles studijām, mazāk resursu un laika ziedošanai priekš kalpošanas Visaugstākajam. Tomēr Apustulis rakstīja, ka nevajadzētu domāt, ka tie, kas nav spējīgi sekot Jēzus mācībai par celibātu grēko, kad precas, lai nesadegtu no iekāres.¹¹³

¹⁰⁹ Ramadan, p. 29.

¹¹⁰ Uldis Bērziņš, Korāns, Neputns, 2011. 96 : 1-5, 465.lpp.

¹¹¹ Tafsīr At-Tabari 2/207

¹¹² Māris Kūlis, *Terorisma krustugunīs*, v2.0, LU Filozofijas un socioloģijas institūts, Rīga, 2018. 257.lpp.

¹¹³ 1 Korintiešiem 7:32-35

Bībelē un evaņģēlijos pastāv vairākas versijas par to, kāpēc Jēzus nebija precējies. Bībeles grāmatā “1 Korintiešiem” pastāv uzskats, ka sieva būtu viņam laupījusi laiku, kas atvēlēts viņa misijas pildīšanai uz Zemes.¹¹⁴ Savukārt, Bībeles grāmata “Efeziešiem” pastāv uzskats, ka Jēzus zināja, ka viņa laiks uz Zemes ir ierobežots, tāpēc neprecējās, jo negribēja atstāt sievu ar bērniem vienu, kas būtu veicinājis nevajadzīgas ciešanas. Turklāt, Bībelē Jēzum jau bija viņa Līgava Draudze, ar ko viņš jau bija salaulājies.¹¹⁵

Ričards Henrijs Drumonds (*Richard Henry Drummond*) izpētījis, ka Rietumu rakstnieki bieži kritizē Muhammadu par viņa trīspadsmit laulībām, lai gan Korānā laulība ir Dieva spēka un slavināšanas simbols (30.sūra).¹¹⁶ Karls Ernsts saka, ka Korānā pravietis sniedz musulmaņiem ideālā cilvēka tēlu, kas parāda vislabāko piemēru, kā vajag dzīvot. Par pamatojumu Ernsts min to, ka tā kā cilvēkam vajag vairoties, lai izdzīvotu, tam vajag ģimeni, tāpēc arī šajā nozarē viņiem vajag vislabāko piemēru, kam sekot. Tāpat Ernsts min, ka musulmaņi celibātu neuzskata par pravieša īpašību, jo Korānā laulība slavina Dievu un nodrošina ģimeni.¹¹⁷ Drumonds grāmatā “Islāms Rietumu prātiem: izprotot Muhammadu un Korānu” (*Islam for the Western Mind: Understanding Muhammad and Koran*) izpētījis, ka visas Muhammada sievas, izņemot Aišu, bija šķirtenes vai atraitnes, turklāt, vecākas par pašu pravieti. Tikai Aiša (عائشة - ‘*ai*’š*a*) bija jaunava, ko viņš apprecēja, kad meitene bija 12 gadu veca. Turklāt, tikai tāpēc, ka viņas tēvs bija Muhammada labs draugs – Abū Bakrs (أبو بكر - ‘*abū*’*bakr*). Drumonds un hadīsi vēsta, ka laulības Muhammads esot slēdzis, lai palīdzētu vīru sievām, kuri krita kaujā un, lai palīdzētu sievietēm, kas bija nonākušas morālās vai finansiālās grūtībās.¹¹⁸ Arī presē “Apologetics Press” Deivs Millers (*Dave Miller*) pauž līdzīgu viedokli. Millers uzskata, ka šajā periodā sieviešu skaits bijis lielāks par vīriešu, jo tie mira karā, tādēļ poligāmija kļuva par sociālu un ekonomisku nepieciešamību. Millers pauž viedokli, ka, ja Muhammads būtu gribējis poligāmiju seksuālas baudas gūšanai, tad viņš būtu precējies tikai jaunavas, kuru rokas būtu devis jebkurš musulmanis, jo tik ļoti tie mīlēja Muhammadu.¹¹⁹

---

¹¹⁴ *Ibid.*

¹¹⁵ Efeziešiem 5:25-28

¹¹⁶ Richard Henry Drummond, *Islam for the Western Mind: Understanding Muhammad and the Koran*, Hampton Roads Publishing, 2005. p.82.

¹¹⁷ Ernst, p. 41.

¹¹⁸ Drummond, p.82.

¹¹⁹ Dave Miller, Ph.D., *Muhammad's Polygamy*, 2004. Pieejams:

<https://www.apologeticspress.org/apcontent.aspx?category=8&article=1161> [skatīts 23.12.18]

2.2.4. Brīnumu veikšana

Bībelē Jēzus dzimšana jau ir uzskatāma par brīnumu, jo to dzemdēja viņa māte Marija, kas bija jaunava.¹²⁰ Arī Jēzus negrēkošana, pēc Džeimsa E. Talmadža (*James E. Talmage*) domām, tiek uzskatīta kristiešu vidū par brīnumu, jo neviens cilvēks to nav spējīgs piepildīt.¹²¹ Jaunajā Derībā Pēteris min, ka Jēzus negrēkoja, teikdams, ka “tas grēku nedarīja, nedz arī atrada viltu viņa mutē”.¹²² Lūkas evaņģēlijā pieminēti vairāki brīnumi, ko Jēzus savas sludināšanas laikā paveica. Viņš dziedēja daudzus no sērgām, sāpēm, ļaunajiem gariem un aklajiem dāvāja gaismu.¹²³ Sidonā Jēzus izveseļoja kādu kurlmēmo, pēc kā tas esot sācis pareizi runāt.¹²⁴ Kā rāda evaņģēlijs, tad Jēzum nemaz nevajadzēja uzlikt katram savu roku, lai tas tiktu dziedēts. Viņš dziedēja kādu sievu, kas sirga divpadsmit gadus ar asiņošanu, kad tā pieskārs viņa drēbju vīlei.¹²⁵ Evaņģēlijs ziņo, ka Jēzus arīdzan spēja izdzīt ļaunos garus no cilvēkiem, kuros tie bija iemiesojušies. Reiz Jēzus esot izdzinis ļaunos garus no kāda vīra vārdā Leģions, kas dzīvojis kapsētā, jo vairs nebija to dēļ spējīgs apģērbties.¹²⁶ Kā vēsta Bībele, tad arī kāda sievietē vārdā Marija Magdalēna, kas bija septiņu ļauno garu apsēsta, tika dziedināta ar Jēzus palīdzību.¹²⁷

Mateja evaņģēlija teikts, ka Jēzus spēja pabarot savus sekotājus un vēl ap pieciem tūkstošiem vīru, neskaitot sievas un bērnus, ar divām zivīm un piecām maizēm.¹²⁸ Šajā pašā vakarā Jēzus staigāja pa ūdens virsmu, lai izglābtu savus mācekļus, kas bija nokļuvuši vētrā. Arī saviem sekotājiem viņš lika staigāt pa ūdens virsmu.¹²⁹ Lūkas evaņģēlijs apgalvots, ka Jēzus spēja izdziedināt mirušo, ko nesa zārkā uz apbēršanu.¹³⁰

Karls Ernsts min, ka viens no visbiežāk pieminētajiem Muhammada trūkumiem islāma oponentiem ir viņa nespēja veikt brīnumus. Kad pagāni Mekā prasīja Muhammadam parādīt brīnumu, viņš atbildēja, ka viņa vienīgais brīnums ir Korāns. Muhammads, nespēja staigāt pa ūdens virsmu, dziedēt slimos vai piecelt mirušos no kapa kā to darīja Jēzus Kristus. Musulmaņi to neuzskata par trūkumu, viņuprāt, tas pierāda viņa misijas svētumu, taču oponentiem tas ir skaidrs pierādījums, ka viņš nebija pravietis, jo tie uzskata, ka pravietim ir jābūt spējīgam radīt

---

¹²⁰ Lūkas evaņģēlijs 1:26

¹²¹ James E. Talmage, *Jesus the Christ*, Start Publishing LLC, 2015. p. 147.

¹²² Pētera I. vēstule 2:22

¹²³ Lūkas evaņģēlijs 7:21-23

¹²⁴ Marka evaņģēlijs 7:30-35

¹²⁵ Lūkas evaņģēlijs 8:43-44

¹²⁶ *Ibid.*, 8:27-33

¹²⁷ *Ibid.*, 8:1-2

¹²⁸ Mateja evaņģēlijs 14:15-21

¹²⁹ *Ibid.*, 14:24-29

¹³⁰ Lūkas evaņģēlijs 7:14-15

brīnumu.¹³¹ Taču Korānā ir minēti daži brīnumi, piemēram, Mēness pārdalīšana uz pusēm un Nakts ceļojums. Denis Grils (*Denis Gril*) raksta, ka, lai gan Korāns min brīnumus, tie netiek uzskatīti par Muhammada paveiktiem, jo pats Muhammada Korānā apgalvoja, ka Korāns esot bijis viņa vienīgais brīnums.¹³² Grils raksta, ka svarīgi islāmā saprast, ka brīnumi ir Allāha paveikti un, ja tie ir Muhammada paveikti, tad arī tie ir ar Allāha ziņu pieļauti un paveikti ar Muhammada starpniecību. Korānā norādīts, ka viss tika paveikts un “ar Dieva ziņu radīts”.¹³³ Pats Muhammads nav spējīgs veikt brīnumus, jo ir cilvēks.¹³⁴ Sunnītu māceklis Muhammads Asads (محمد أسد - *muḥammad' asad*) arīdzan uzskata, ka Muhammads nepaveica nevienu brīnumu, izņemot Korāna nodošanu pārējai cilvēcei. Asads min, ka daudzviet Korānā rakstīts, ka Muhammads nebija līdzīgs iepriekšējiem praviešiem, kas bija spējīgi veikt brīnumus.¹³⁵ Korānā minēts, ka cilvēki esot Muhammadu salīdzinājuši ar Mozu un jautājuši, kāpēc tam nav dots tas pats, kas dots Mozum, kas, turpretim, spēja radīt brīnumus. Korāns Muhammadu apraksta, kā “brīdinātāju”, kas nācis bez Zīmes. Tajā cilvēki vaicā, “ko tad šim nav sūtīta Zīme no viņa Kunga, jo, paties, Dievam gana varas nosūtīt zīmi”.¹³⁶ Kirils Glāss (*Cyril Glasse*) nenoliedz, ka Muhammadam reizēm piedēvēja brīnumu veikšanu, kā jau pieminēto Mēness pāršķelšanu uz pusēm un Nakts ceļojumu, bet viņš uzskata, ka islāma teoloģijā tiem nav nozīmes un tie neatspoguļo pravieša pārcilvēcību, jo tie tika paveikti caur Muhammadu ar Allāha palīdzību.¹³⁷ Viduslaikos tika izplatītas vairākas leģendas un stāsti par pravieti Muhammadu, kuros centās pierādīt tā īstenumu, piedēvējot tam kristietības tradīcijas, kā, piemēram, brīnumu veikšanu un izdarības, ko veicis arīdzan Jēzus Kristus.¹³⁸ Līdzīgi uzskata arī Mārsija Hermansena (*Marcia Hermansen*), kas apgalvo, ka brīnumi islāmā nav tik nozīmīgi kā citās reliģijās, jo Korānā tiek uzsvērts, ka Muhammads bija cilvēks, tamdēļ brīnumus nebija spējīgs veikt.¹³⁹

2.2.5. Attieksme pret ienaidniekiem un vardarbību

Džeims Talmadžs savā pētījumā “Jēzus Kristus” (*Jesus the Christ*) par Mesijas dzīvi rakstīja, ka Jēzus Kristus savus ienaidniekus lika mīlēt tāpat kā savus kaimiņus, lika lūgt par

---

¹³¹ Ernst, p. 41.

¹³² Denis Gril, *Miracles: Encyclopedia of the Qur'an*, Vol. III, Brill, 2003. p. 342.

¹³³ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 49.lpp. 3:49

¹³⁴ Grill, *Ibid.*

¹³⁵ Muhammad Asad, *Message of the Qur'an*, The Book Foundation, 2005. p. 428.

¹³⁶ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. p. 95, 6:37.

¹³⁷ Cyril Glasses, *The New Encyclopedia of Islam: Miracles*, Altamira, 2001. p. 310.

¹³⁸ Avinoam Shalem, *Constructing the Image of Muhammad*, De Gruyter, Berlin, 2013. p. 148.

¹³⁹ Marcia Hermansen, *Encyclopedia of Islam and the Muslim World*, Macmillan Reference, USA, 2003. p. 455.

saviem vajātājiem, jo tikai tā cilvēks var kļūt par Dieva bērnu.¹⁴⁰ Mateja evaņģēlijs apgalvo, ka Jēzus neatbalstīja ļaunumu, viņš lika vairāk dot nekā saņemt. Jēzus tajā ir teicis, ka “ja kāds sit tev pa labo vaigu, tad pagriez arī otru, ja kāds ņem tavus svārkus, tad dot arī viņam savu apmetni, ja kāds lūdz, tad neatsaki, un, ja kāds lūdz aizņemties, tad dot tam”.¹⁴¹ Ja balstās uz evaņģēliju teikto, tad Jēzus lika nepretoties tiem, kas ir ļauni un neatbalstīja vardarbību. Reiz kāds kalps cirta augstā priestera kalpam un nocirta tam labo ausi. Jēzus tam teicis, lai tas rimstās un liek nost savu zobenu, bet pēc tam aizskāra priestera ausi un to dziedināja.¹⁴² Mateja evaņģēlijā Jēzus aicināja visiem bāzt savu zobenu viņa vietā, jo uzskatījis, ka visi, kas ņem zobenu, no zobena aizies bojā.¹⁴³

Māris Kūlis grāmatā “Terorisma krustugunīs” min jau hadīsos ziņoto informāciju, kas vēsta, ka Atklāsmi Muhammads saņēma četrdesmit gadu vecumā Mekā, kur daži no viņa tuvākajiem kļuva par viņa līdzgaitniekiem. Kūlis uzskata, ka Mekas periodā viņš bija līdzīgs Jēzum Kristum – neatzīts pravietis, kuru nicināja pastāvošā vara. Šajā periodā Muhammads cīnījās par sociālās vienlīdzības atzīšanu, taisnīgumu un neatzina vardarbību, aicinot uz nevardarbīgu pretošanos. “Terorisma krustugunīs” rakstīts, ka Muhammads centās izmainīt veco sabiedrības kārtību un to mūsdienīgi interpretēt, runāja par Dievu, taisnīgumu, morāli un centās modernizēt Mekas sociālo iekārtu.¹⁴⁴ Sardārs Ziaudīns (سردار ضياء الدين - *sardār dīā’ aldīn*) grāmatā “Meka: svētā pilsēta” (*Mecca: The Sacred City*) apvieno savu viedokli ar hadīsos minēto teikdams, ka Mekas klanu līderi Muhammadu un viņa līdziniekus apsmēja par to centieniem izmainīt Mekas sabiedrību, apstrīdēja un apkaroja viņu savienību. Klanu līderi Muhammada savienību vajāja un tai uzbruka. Tā rezultātā viņa klans tika izsūtīts trimdā uz Medīnu.¹⁴⁵ Medīnā viņš turpināja saņemt atklāsmes, taču Māris Kūlis raksta, ka salīdzinot tos tematus un stilus, tās esot bijušas atšķirīgas no Mekas atklāsmēm. Medīnā priekšplānā, galvenokārt, bija sabiedrības pārvaldes problēmas, konflikti ar neticīgajiem un tiesību jautājumi. Reliģija kļuva politiskāka, jo Medīnā viņš no mazas savienības līdera kļuva par emigrantu kopienas līderi.¹⁴⁶ Buhārī un Muslīma krājuma hadīsi vēsta, ka tieši Medīnā Muhammads pirmo reizi piedzīvoja militāru uzbrukumu, tāpēc pirmo reizi formāla atļauja cīnīties tika īstenota Medīnas periodā. Korānā par to rakstīja: “Tie jautā tev par Pasargāto mēnesi – vai būs tajā karot? Saki: karot tajā – liels grēcīgums, tak vērst citus nost no Dieva ceļa un noliegt i Viņu, i Pasargāto lūgtavu, un lūdzējus patriekt no tās, tas Dieva priekšā – vēl lielāks.

¹⁴⁰ Talmage, p. 254.

¹⁴¹ Mateja evaņģēlijs 5:43-48; 38-42

¹⁴² Lūkas evaņģēlijs 22:48-51

¹⁴³ Mateja evaņģēlijs 26:52

¹⁴⁴ Kūlis, 257. lpp.

¹⁴⁵ Sardar Ziauddin, *Mecca: The Sacred City*, Bloomsbury Publishing, USA, 2014. p. 47–48.

¹⁴⁶ Kūlis, 258.lpp.

Un kārdināt ir lielāks grēks nekā nokaut! Un tie nemitēsies karot pret jums, iekams nenovērsīs jūs no jūsu ticības, ja vien spēš. Un, kurš no jums atmetīs savu ticību un mirs kā noliedzējs, tādiem viss veikums pagalam šajā saulē un Viņējā. Tādi ies Ugunī un paliks tur mūžam.”¹⁴⁷ Deivids Kuks (David Cook) savā grāmatā “Izprotot džihādu” (*Understanding jihad*) raksta, ka visu Medīnas periodu musulmaņi bija nāves briesmās un dzīvoja aizstāvoties, īpaši periodā no 624. gada līdz 627. gadam. Šajā gadā arī tika definēti tādi jēdzieni kā “džihāds” (جهاد – *džihād*) un “šahāda” (الشهادة - *šahādatān*). Grāmatā “Izprotot džihādu” rakstīts, ka, lai gan džihāds var sevī ietvert asinsizliešanu, tas arī nozīmē “cīņa” un “smags darbs” ne tikai politiskā un militārā ziņā, bet arī morālā, garīgā un intelektuālā sfērā.¹⁴⁸ Saīds Kahtānī rakstīja, ka citas Muhammada atziņas Medīnas periodā bija par pienācīgu attieksanos pret ieslodzītajiem, sankcija pret nevainīgu iedzīvotāju nogalināšanu un aicinājums uz cieņpilnu attieksmi pret pretinieku līķiem, ko ienaidnieki mēdza izkropļot. Muhammads haḍīsos arīdžan atgādināja, ka tie, kas cīnījās savtīgu mērķu vadīti, nekļūs Dieva apbalvoti pretstatā tiem, kas gāja bojā ticības dēļ.¹⁴⁹ Karls Ernsts, pētot Rietumu viedokli par islāmu, minējis ka kristieši Muhammada reliģijas izplatīšanu ar džihādu kritizē, jo jebkāda vardarbība ir īpašība, kas pravietim nepiemīt, taču musulmaņi to skaidrojot savādāk. Tā kā Korānā Muhammads musulmaņiem ir perfektā cilvēka paraugs, tas parādā viņiem parādā visētiskāko rīcību, kā cīnīties politikā un karā. Laulība, turpretim, nepieciešama, lai cilvēks varētu dzīvot un vairoties, tādejādi izdzīvojot.¹⁵⁰

2.2.6. Nāve un augšāmcelšanās

Bībelē pausts, ka Jēzus zināja, ka viņš mirs krustā sišanā, jo pats Jāņa evaņģēlijā ir teicis, ka “es no zemes tikšu paaugstināts, es visus vilkšu pie sevis”.¹⁵¹ Ar “paaugstināšanu” domājot savu pacelšanu un sišanu krustā. Arī to, ka mirs Jeruzalemē, Jēzus zināja, balstoties uz Mateja evaņģēlijā apgalvoto, ka “no tā laika Jēzus iesāka saviem mācekļiem rādīt, ka viņam vajagot noiet uz Jeruzālemi un daudz ciest no vecajiem un augstiem priesteriem un rakstu mācītājiem, un tikt nokautam, un trešā dienā augšāmcelties”.¹⁵² Jeruzalemē Jēzu Kristu notiesāja par Dieva zaimošanu, jo neticēja, ka Jēzus ir Dieva Dēls.¹⁵³ Evaņģēlijos rakstīja, ka Jēzu pļaukāja, sita ar dūrēm un splāva virsū un visi viņa mācekļi to pameta. Savā pēdējā stundā Jēzus esot bijis viens

¹⁴⁷ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 34.lpp. 2:217

¹⁴⁸ David Cook, *Understanding Jihad*, University of California Press, 2015. p. 29-33.

¹⁴⁹ Al-Qahtani, p.75.

¹⁵⁰ Ernst, p. 41.

¹⁵¹ Jāņa evaņģēlijs 12:33-34

¹⁵² Mateja evaņģēlijs 16:22

¹⁵³ *Ibid.*, 26:64

un visu sabiedroto pamests. Lūkas evaņģēlijā apgalvo, ka Jēzu aizveda uz pārvaldnieka pili, apvilka viņam purpura apmetni, nopina viņam ērkšķu vainagu, ko lika galvā, un rokā iedeva niedri. Tad Jēzu aiznesa uz Golgotu jeb “ pieres vietu”, kur viņam lika dzert etiķi maisītu ar žulti, sīta krustā un virs galvas pielika vainas zīmi, kas vēstīja, ka viņš ir jūdu ķēniņš.¹⁵⁴ Bībelē minēts, ka Jēzus nevēlēja atreibību saviem pāridarītājiem, viņš lūdza Tēvam piedot saviem ļaundariem, jo tie nezina, ko dara. Lūkas evaņģēlijā Jēzus Kristus nāves brīdī Saule tika aptumšota līdz pat devītajai stundai, kad Jēzus skaļi sauca, ka tas nodod savu garu Dieva rokās un mira.¹⁵⁵

Tomēr Bībelē apgalvots, ka Jēzus nemira, jo pēc trim dienām kāda sieva devās uz Jēzus kapu, kur redzēja akmeni no kapa noveltu, kurā neatrada Jēzus miesas. Divi vīri viņai apgalvoja, lai tā nemeklē dzīvo starp mirušajiem, jo Jēzus ir augšāmcēlies.¹⁵⁶

Džeims E. Talmadzs savā pētījumā “Jēzus Kristus” min, ka kristietībā pastāv uzskats par Jēzus Kristus otrreizējo atnākšanu, kas atgriezīsies uz Zemes, lai piepildītu savus solījumus un pareģojumus, kas par viņu izteikti.¹⁵⁷ Pāvils vēstulē “Tesaloniķiešiem “ apgalvo, ka Jēzus atnāks tad, kad pasaulei atkal ļoti vajadzēs taisnīgu karali. “Tesaloniķiešiem” pausts, ka pirms pravieša atgriešanās pasaulē, vaimanās visas zemes ciltis un pār visu Zemi valdīs visļauņākais valdnieks pasaules vēsturē. Talmadzs ir izpētījis, ka kristiešu vidū tiek uzskatīts, ka Jēzus atgriezīsies nākošajā paaudzē pēc tā, kad viņa atgriešanās zīmes tiks sevi manīt. Bībelē par Jēzus atgriešanos teikts, tas pacels pie Dieva tos, kas ticībā pret viņu miruši un tos, kas dzīvi palikuši.¹⁵⁸ Par Tiesas dienu “Atklāsmes grāmatā” sacīts, ka “Debesīs ikvienu tiesās pēc tā darbiem. Tos, kas nav rakstīti dzīvības grāmatā, iemetīs uguns jūrā, bet tos, kas ir - būs Dieva un Kristus priesteri, kas valdīs kopā ar Viņiem tūkstoš gadu”.¹⁵⁹

Turpretim, Korānā rakstīts, ka Jēzus Kristus netika nogalināts. Korāna ceturtā sūra vēsta, ka “(...)tie par Mariju stāsta vislielākos melus, ka tie saka: mēs nokāvām Svaidīto, Jēzu, Marijas dēlu, Dieva Vēstnieku! Tak tie nav viņu nokāvuši. Nedz situši krustā, bet tā viņiem tik rādījās – paties, visi šie, kas nošķīras par to strīdu, šaubās par to, vien dzīšanās pakal iedomām, un tie nav viņu nokāvuši, nemūžam – Dievs pacēla viņu pie Sevis, un Dievs ir spēkpilns, Viņš – gudrs”.¹⁶⁰ Jozefs Alī, Korāna tulkotājs un komentētājs, atstāsta Korāna teikto, ka Jēzu nesita krustā un jūdi viņu nenogalināja. Jozefs Alī izteicis savu viedokli, kas pauž, ka Jēzus vietā

---

¹⁵⁴ Lūkas evaņģēlijs 23:15-37

¹⁵⁵ *Ibid.*, 23:42-46

¹⁵⁶ *Ibid.*, 24:1-7

¹⁵⁷ Talmage, p. 412.

¹⁵⁸ 1.Tesaloniķiešiem 4:16-17

¹⁵⁹ Atklāsmes grāmata 20:6-15

¹⁶⁰ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 78-79.lpp. 4:157-158

krustā sita citu personu, Jēzus izglābās no krusta un pacēlās Debesīs vai, ka Jēzus pārcieta krustā sišanu un nemira.¹⁶¹

Hadīsa krājumā “Sahīh Al Buhārī” teikts, ka Muhammads mira no pekšņas slimības, mokoties lielās sāpēs un agonijā, ko izraisīja viņa saindēšanas mēģinājums. Hadīsā pausts, ka saindēts tika jērs, kam indi klāt pievienoja kāda jūdu sieviete vārdā Zeinaba Bint Al Harīsa (زينب بنت الحارث - *zainab bint al-ḥārit*). Šī sieviete, pēc hadīsos minētajiem avotiem, esot nākusi no Muhammada 628. gadā iekarotas jūdu pilsētas Haibaras. Normans Stilmans (*Norman Stillman*), izpētot vēstures avotus, raksta, ka šajā pilsētā pravietis lika pakļaut jūdus, kas pārkāpa “Medīnas konstitūciju” un plānoja Muhammada nāvi.¹⁶² Buhārī krājuma hadīsā stāstīts, ka sajutis ēdienā indi, Muhammads licis visiem pārtraukt ēst atnestās vakariņas un šo sievieti licis atvest pie sevis. Jautājot, kamdēļ viņa tā rīkojusies, Zeinaba atbildēja, ka gribējusi viņu nogalināt, taču Muhammads atbildējis, ka Allāhs nedos viņai varu to izdarīt. Zeinaba par nodarīto neesot sodīta, lai gan hadīss vēsta, ka viņa sekotāji gribējuši viņu noslepkavot par nodarījumu.¹⁶³ Enciklopēdijā “Galveno klašu grāmata” (طباقط الكبرى - *kitāb ṭabāqaṭ al-kubrā*) vēsturnieks Muhammads Ibn Saads (محمد ابن سعد - *muhammad ibn sa'd*) piedāvā citu versiju, kas stāsta, ka Zeinaba gribējusi pārbaudīt, vai Muhammads ir īsts pravietis. Vēl kāda Saada versija stāsta, ka slepkavību Zeinaba gribējusi paveikt atreibībā par Haibaras pakļaušanu. Abās versijās Zeinaba tiek sodīta par viņas mēģinājumu noindēt pravieti.¹⁶⁴ Biogrāfijā “Pravieša Muhammada dzīve: uzsvērumi un mācības” (*The Life of Prophet Muhammad: Highlights and Lessons*) minēts, ka no saindēšanas mēģinājuma Muhammads smagi saslima, bet nebijis viens, sekotāju pamests. Arī hadīsi vēsta, ka Muhammads slimības laikā dzīvojis pie Aišas, kas teikusi, ka viņš bija tik slims, ka vīri viņu nesa, jo tas vairs nespēja paiet. 632. gada 8.jūnijā Muhammads mira.¹⁶⁵

Mustafā Sibāi (مُصطفى السبّاعي - *muṣṣṭafā ssibā'i*) biogrāfijā par Muhammadu, tā mācībām un dzīvi raksta, ka musulmaņi neuzskata, ka Muhammads pēc nāves atgriezies nāves, jo netic augšāmcelšanai, kā to dara kristieši. Tiek uzskatīts, ka viņš esot bijis pēdējais pravietis, ko Dievs sūtīja uz Zemi. Korānā teikts, ka Pastardienā Dievs tiesās cilvēkus balstoties uz to ticību un darbiem. Tos, kas tic, ka nav neviena cita dieva, kā Allāhs un, ka Muhammads

¹⁶¹ Abdullah Yusuf Ali, *The Meaning of the Holy Qur'an*, Tenth Ed. , Beltsville, MD: Amana, 1999. p. 235-236.

¹⁶² Norman Stillman, *The Jews of Arab Lands: A History and Source Book*, Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 1979. p. 14.

¹⁶³ Sahih Bukhari Hadīs 3.786

¹⁶⁴ World Heritage Encyclopedia, *Book of the Major Classes*, Volume 2, tr. S. Moninul Haq, Pakistan Historical Society, 1972. p. 249-252.

¹⁶⁵ Dr. Mustafa as-Sibaa'ie, *The Life of Prophet Muhammad: Highlights and Lessons*, International Islamic Publishing House, 2003. p. 187-190.

ir Dieva pravietis, šajā dienā apbalvos un uzņems Paradīzē. Islāmam ticīgos Pastardienā pavadīs Muhammads un citi pravieši, bet neticīgie tiks aizsūtīti uz elli.¹⁶⁶

2.3 Islāma un arābu kultūras ietekme uz Eiropu viduslaikos

Stīvens Runcimans (*Steven Runciman*) 1959. gada slejā par musulmaņu ietekmi Eiropas civilizācijas attīstībā raksta, ka islāma ietekmes robežas Eiropā var noprast pēc daudzajiem arābu valodas vārdiem, kas vēl pat šobrīd pastāv Rietumeiropas valodās. Runcimans slejā min, ka angļu valoda ir viena no valodām, kas ir īpaši bagāta ar arābu valodas vārdiem. Slejā rakstīts, ka ar šiem vārdiem, parasti, nosauca dažādus materiālus un labumus, ko tirgotāji atveda no Austrumiem. Ievesti arī tika tādi pārtikas produkti kā – cukurs (sugar – *sukkar*- سكر), sīrups (syrup – *šarāb* – شراب), citroni (lemon – *laimūn* - ليمون), spināti (spinach – *sabāniḥ* – سبانخ), artišoki (artichokes – *arḍī šaukī* - أرضي شوكي), safrāns (saffron – *za'farān* - زعفران) un kafija (coffee – *qahwa* - قهوة). Šie visi oriģināli ir arābu valodas vārdi, kas ir arābu valodas aizguvumi angļu valodā.¹⁶⁷

Runcimans piebilst, ka ievērojamāki ir visi ar tirdzniecību saistītie vārdi, kas nākuši no arābu valodas, kā, piemēram, tirdzniecība (traffic – *tižāra* – تجارة), tarifs (tariff – *ta'rifa* - تعريفة), čeks (cheque – *šīk* - شيك) un kalibrs (calibre – *qālib* - قالب). Sleja pauž, ka ar to var noprast, ka rietumu tirgotāji iemācījās tirdzniecības darījumus no austrumu tirgotājiem.¹⁶⁸

Alīja Andža (علياء انجم – *alīā' andž*) grāmata par musulmaņu izgudrojumiem islāma zelta laikmetā norāda, ka arī astronomijā trīs spožāko zvaigžņu nosaukumi (Aldebarans – الدبران - *aldubrān*, Betelgeize - إبط الجوزاء – *Ibṭ al-Jauzā'* un Altairs – الطائر - *altā'ir*) ir arābu valodas vārdi. Andžas grāmatā pieminēts arī tiek angļu valodas vārds “cypher”, kas nozīmē nulle, tāpat kā arābu valodā *šifr* – صفر. Grāmatā “Apkopojosa grāmata par aprēķiniem, izmantojot summēšanu un līdzsvarošanu” (الكتاب المختصر في حساب الجبر والمقابلة) – *kitāb almuḥtaṣar fī ḥisāb aldžabra wa almuqābala*), ko sarakstīja persiešu matemātiķis, rakstīts, ka arī vārds “algebra” (الجبر – *al-žabr*) ir arābu valodas, kā arī visa algebras zinātne. Algoritma vēsturē norādīts, ka algoritmu radīja persiešu zinātnieks, astronoms un matemātiķis Muhameds ibn Mūsā al-Horezmī (محمد بن موسى)

¹⁶⁶ *Ibid.*

¹⁶⁷ Sir Steven Runciman, *Muslim Influences on the Development of European Civilization*, Oriental Magazine 3, 1959. p. 14.

¹⁶⁸ *Ibid.*

الخوارزمي - *muḥammad bin mūsā al-ḥawārizmī*), kas tiek saukts par “algoritma tēvu”.¹⁶⁹ Andža grāmatā pauž viedokli, ka ģeometrijā un trigonometrijā musulmaņi pielika daudz savu zināšanu klāt jau zināmajām grieķu gudrībām. Arī zooloģijā, botānikā, metalurģijā un ķīmijā musulmaņi ieguldīja savu zināšanu devu.¹⁷⁰ Nodaļā par musulmaņu atklājumiem medicīnā minēts, ka rietumos musulmaņi to izmainīja, ieviešot tajā sengrieķu metodes un teorijas, kam klāt pielika arī savus uzlabojumus. Piemēram, sistematizēja slimības un pamācīja, kā noteikt diagnozi. Andža rakstīja, ka mūsdienās viņu medicīnas teorijas ir jau novecojušas, taču tajā laikā tās palīdzēja medicīnas attīstībai. Turcijā rietumeiropieši pirmo reizi iemācījās par potēšanu un vakcīnām.¹⁷¹

Džons Frīlijs (*John Freely*) grāmatā “Gaisma no Austrumiem: kā viduslaikos islāms palīdzēja veidot Rietumu pasauli” raksta, ka viduslaiku sākumā musulmaņi sāka mācīties klasisko grieķu valodu, jo saprata, ka ir vērts iedziļināties grieķu filozofijas un zinātnes darbos. Grāmatā pausts uzskats, ka jau Umajjadu kalifāta laikā daudz darbu, kas varētu nest ieguldījumu valdībai, tika pārtulkoti arābu valodā. Taču lielāko ieguldījumu tulkošanā paveica Abāsīdu dinastijas, īpaši kalifa Al-Mamūna (المأمون – *mā'mūn*) valdīšanas laikā, kas bija no 813. gada līdz 833. gadam.¹⁷² Stīvens Runcimans piebilst, ka manuskripti tulkošanai tika savākti no visām Al-Mamūnam piederošajām teritorijām un, ja informācijas trūka, tad kalifs lūdza manuskriptus Bizantijas imperatoram. Grāmatā minētas liecības, ka Al-Mamūns arīdzan centās pārliecināt mācekļus no Bizantijas, lai tie apmestos Bagdādē. Runcimans uzskata, ka kalifa vadība sekmēja grāmatu tulkošanu. Jau devītā gadsimta beigās bija iztulkoti gandrīz visi svarīgākie grieķu darbi zinātnē, matemātikā, loģikā un medicīnā. Ap šo pašu laiku musulmaņu māceklis Al Kindī (الكندي - *kindī*) sāka filozofa Aristoteļa darbu tulkošanu. Vēlāk šo darbu tulkošanu pabeidza Al Farābī (الفارابي - *fārābī*), kas ielika tajos arī savu ieguldījumu – paša pierakstus. Šī nopelna dēļ viņu atzina par galveno islāma filozofu. Runcimans pauž viedokli, ka dēļ tā, ka musulmaņu pasaule tajā laikā bija kulturāli vienota drīz vien šo tulkojumu ietekmi juta no Indijas beidzot ar Spāniju. Grāmatā “Gaisma no Austrumiem” izpētīts, ka musulmaņu mācekļi pēc Al Farābī veikuma sāka zinātniskos izdevumos pievienot arī savus pierakstus.¹⁷³

Stīvens Runcimans min, ka tikai vienpadsmitā gadsimta beigās Rietumu pasaule nonāca ciešākā kontaktā ar musulmaņu kultūru. Līdz tam Eiropa baidījās no islāma politiskās varas.

¹⁶⁹ Virtual Exhibitions in Informatics, History of Algorithms, Universität Klagenfurt. Pieejams: <http://cs-exhibitions.uni-klu.ac.at/index.php?id=193> [skatīts 11.05.2019]

¹⁷⁰ Aliya Anjum, *Muslim Inventions in the Islamic Golden Age 750-1500 AD*, Kolachi Publishers, 2009. p. 46.

¹⁷¹ Anjum, p. 23.

¹⁷² John Freely, *Light From the East: How the Science of Medieval Islam Helped to Shape the Western World*, I.B. Tauris, 2011. p. 42.

¹⁷³ Runciman, p. 14.-15.

Mācekļi, kas apguva zinības Spānijas musulmaņu skolās, tika apšaubīti un pat tika uzskatīti, ka viņi savu dvēseli par to pārdevuši velnam. Taču ar laiku Eiropas un musulmaņu kultūra satuvinājās. Spānijā kristieši ieņēma pilsētu Toledo, kas bija musulmaņu varā gandrīz četrus gadsimtus, kas arīdzan bija Spānijas musulmaņu mācību centrs.¹⁷⁴ Vēsturnieks Bernards Levis (*Bernard Lewis*) 1993. gadā izdotajā grāmatā “Islāms un Rietumi” (*Islam and the West*) raksta, ka 827.gadā tika ieņemta Sicīlija, ko paveica norvēģu jūrasbraucēji no Skandināvijas. Levis uzskatīja, ka pateicoties Bizantijas jūras flotei, pirātu uzbrukumi Vidusjūrā tika ierobežoti un Itālijas tirgotāji sāka tirdzniecību ar musulmaņu ostām.¹⁷⁵

Runcimans grāmatā pauž uzskatu, ka Spānijā musulmaņu filozofija nebeidzās ar tās iekarošanu. Filozofijas vēsture rādot, ka 12. gs. tā turpināja attīstīties un tajā iesaistījās ebreju filozofi, piemēram, Maimonīds, kurš bijis par iemeslu tam, ka kristieši Spānijā atklāja filozofijas skolas. Pirmo šāda veida skolu Eiropā atklāja Toledo Raimonds 12. gs. vidū un nosauca to par Orientālo studiju skolu. Runcimans izpētījis, ka Toledo Raimonds vēlējās, lai kristieši vairāk apgūtu musulmaņu gudrības, tāpēc viņš sasauca mācekļus no dažādām Eiropas valstīm un lūdza tiem apgūt arābu valodu, lai tie varētu tulkot darbus no arābu valodas. Nākošā gadsimta laikā tika veikta arābu valodas tekstus tulkošana, ko paveica ievērojami eiropieši. To vidū bija itālis Kremonas Džerāds (*Gerard of Cremona*), kas savas dzīves laikā bija pārtulkojis astoņdesmit darbus, Bātas Adelards (*Adelard of Bath*), kas bija viens no pirmajiem, kas specializējās matemātikā, kā arī esot ieteicis Rietumu mācekļiem pamest savas skolas un pievienoties studijām musulmaņu skolās. Viens no minētajiem tulkiem bija Roberts Anglikuss (*Robert Anglicus*), kas bija pirmais, kas jebkad ir mēģinājis pārtulkot Korānu. Par slavenāko no visiem tulkiem Runcimans uzskata Maiklu Skotu (*Michael Scott*), kas pārtulkoja arābu filozofa Ibna Rušīda (ابن رشد - *ibn rušid*) darbus.¹⁷⁶

Runcimans apgalvojis, ka Spānijas skola, galvenokārt, tika balstīta uz filozofijas apguvi, taču Sicīlijas skolā uzsvars tika likts praktiskai zinātnei. Runcimans hronikās atradis, ka šajās zemēs bija daudz musulmaņu, tāpēc par tiem karaļi rūpējās labi. Kāds arābu ceļotājs vārdā Ibn Džubairs (ابن جبیر - *ibn džubīr*) 12. gs. vidū, ieceļojot Sicīlijā, bija pārsteigts par to, ka musulmaņiem tika piešķirta pilnīga reliģiskā brīvība un vieta valdībā. Runcimans min, ka arābu valoda un tās dzeja arī tika lietota tiesas zālē. Sicīlijas arhitektūrā tika sajaukts franču, bizantiešu un musulmaņu stils, kur fasāžu dekorācijas tika veidotas, galvenokārt, musulmaņu stilā. Arī medicīnu visbiežāk studēja normaņu reģionos Itālijā. Salerno, Itālijas pilsēta, jau no Bizantijas

---

¹⁷⁴ *Ibid.*, p. 16.

¹⁷⁵ Bernard Lewis, *Islam and the West*, Islam Publications, 1967. p.15.

¹⁷⁶ Runciman, p. 17-18.

laikiem bija medicīnas studiju centrs. 11.gs. beigās tunisietis Āfrikas Konstantīns (*Constantine of Africa*) tur apmetās un ar dažiem padotajiem sāka visu pieejamo medicīnas grāmatu tulkošanu no arābu valodas. Runcimans rakstīja, ka, lai gan Konstantīns nebija precīzs tulks, pateicoties viņam Rietumu ārstiem tika nodrošināta piekļuve sengrieķu ārstu Galēna un Hipokrāta darbiem, kas bija papildināti ar musulmaņu ārstu pierakstiem. Runcimans uzskata, ka vēlāk Salerno medicīnas skola kļuva par galveno medicīnas skolu visos Rietumos.¹⁷⁷

Trīspadsmitajā gadsimtā normaņu karaļvalsts pārgāja Frederika II īpašumā. Frīlijs izpētījis, ka Frederiks bija dziļi ieinteresēts arābu valodā un musulmaņu zināšanās. Karalis uzrakstīja grāmatu par medībām ar piekūniem, ko uzskata par pašu labāko šajā nozarē un atsaucās uz grāmatām arābu valodā. Hronikas liecina, ka viņš atveda no Toledo mācekli Maiklu Skotu, lai tas pabeigtu grāmatu tulkošanu, jo paša redze bija pārāk slikta, lai to paveiktu.¹⁷⁸

Pēc Frederika II valdīšanas beigām, Frīlijs uzskata, ka vietējie valdnieki Itālijā turpināja mudināt musulmaņu medicīnas darbu tulkošanu. Daudz tulku šajā laikā jau strādāja Itālijas ziemeļos. Liela daļa viņu pieredzes nāca no tirgotāju stāstītā, kas, apciemojot musulmaņu ostas, saslima un tika ārstēti ar vietējo ārstu palīdzību. Atgriežoties mājās, viņi novēroto pastāstīja pārējiem, lai popularizētu musulmaņu ārstu metodes Itālijā.¹⁷⁹

“Gaisma no Austrumiem” minēts, ka tirgotāju uzdevums bija modernizēt dzīvošanas apstākļus Rietumos, tādēļ viņi no musulmaņiem atveda tādas sadzīvei nepieciešamas lietas kā cukuru, paklājus un solus, ko vēlāk nomainīja krēsli. Arī apģērbs tika uzlabots. Parastajai iedzīvotāju daļai kā vienīgais izejmateriāls apģērba gatavošanai bija vilna. Tikai turīgākajam iedzīvotāju slānim pietika līdzekļu, lai pirktu Bizantijas zīdu. Grāmatas autors uzskata, ka Austrumu ostu apmeklējums sekmēja to, ka tirgos parādījās kokvilna un linu audums, kā arī lielāks daudzums zīda auduma.¹⁸⁰

Stīvens Runcimans grāmatā uzskatījis, ka arhitektūrā musulmaņu ietekme visskaidrāk novērojama Itālijā. Musulmaņu arhitekti Eiropā ieviesuši jaunus ēku fasādes motīvus, kas bija smailās arkas, ko atveidoja no austrumu ēkām. Vēlāk arī austrumu stils ietekmēja Renesanses un Gotikas stilu arhitektūrā. Piemēram, Tjūdorū laika Anglijā tika celtas ļoti līdzīgas arkas kā Kairā, kas, iespējams, bija iedvesmotas no Ēģiptes konstrukcijām, ko iedvesmai izmantoja venēcieši. Līdzīgi veidoja arī dekoratīvos motīvus sienām. 17.gs. itāļu arhitekti bieži centās

---

¹⁷⁷ Runciman, p. 18.

¹⁷⁸ Freely, p. 142-143.

¹⁷⁹ *Ibid.*

¹⁸⁰ Runciman, p. 19.

atveidot kupolus, ko redzēja musulmaņu celtajās ēkās Spānijā, ko vēlāk arhitektūrā arī sāka izmantot citi eiropiešu arhitekti.¹⁸¹

Pēc Runcimana domām, ļoti liela musulmaņu ietekme manāma Eiropas literatūrā. Tas uzskata, ka viduslaiku Eiropas mīlas stāsti esot cēlušies no Austrumiem. Grāmatā raksta, ka daudziem mīlas stāstiem, kas sarakstīti karaļa Artūra laikā, ir austrumu izcelsme. Piemēram, viņš uzskata, ka franču romāns “*Floire et Blanchefleur*” ir austrumu stāsts, tāpat arī viens no eiropiešu romāniem – “*Aucassin et Nicolette*”. Runcimans uzskatu pamato ar to, ka grāmatā galvenā varoņa vārds ir Kāsims, bet varone ir Tunisijas princese. Arī teksta ritms ir līdzīgs arābu literatūras tekstu ritmiem. Daži no grāmatas pantmēriem esot ļoti līdzīgi arābu pantmēriem. Runcimans izpētījis, ka arābu dzeja īpaši populāra bija 13. un 14. gadsimtā Itālijā.¹⁸²

Runcimans grāmatā “Gaisma no Austrumiem” uzskata, ka tādi rakstnieki kā Dante iespaidojās no musulmaņu grāmatām par filozofiju un citām zinātnēm. Runcimans ir atradis, ka rakstnieks Rodžers Bēkons (*Roger Bacon*) sacīja kādā no saviem darbiem, ka filozofija ir jāmācās no musulmaņu rakstnieku darbiem un to nevajadzētu mācīties, ja nezina nevienu no Austrumu valodām. Turklāt, Rodžers Bēkons nebija vienīgais ar šādu pieņēmumu. Arī Solsberijas Jānis (*John of Salysbury*) pauž līdzīgu nostāju un saviem lasītājiem atgādina par eiropiešu lielo parādu musulmaņu filozofiem, jo viņš uzskatīja, ka lielākā daļa filozofijas darbu, kas ietekmējuši Rietumu domātājus, ir kļuvuši pieejami pateicoties to tulkojumiem arābu valodā, kas vēlāk tika papildināti ar musulmaņu filozofu komentāriem.¹⁸³ Alīja Andža raksta, ka tikai vēlāk, kad rietumnieki sāka lasīt sengrieķu filozofu darbus oriģinālvalodā, tie esot sapratuši, cik daudz arābu tulkojumos bija pievienotas pašu tulkotāju domas. Andžuma uzskata, ka viens no labākajiem teologiem-filozofiem viduslaikos bija Svētais Akvīnas Toms (*Sanctus Thomas Aquinas*), kas mēģināja savā darbā nošķirt Aristoteļa filozofiju no musulmaņu filozofu pievienotā.¹⁸⁴

---

¹⁸¹ *Ibid.*, p. 21.

¹⁸² *Ibid.*, p. 22.

¹⁸³ *Ibid.*, p. 22-23.

¹⁸⁴ Anjum, p. 92-93.

3. MUHAMMADS MŪSDIENU EIROPAS LITERATŪRĀ

3.1 Attieksme pret Muhammadu mūsdienų Eiropas un ASV literatūrā: salīdzinājums ar islāma literatūru

Roberts Morejs (*Robert Morey*) grāmatā “Islāma invāzija” min savu uzskatu, ka islāms nebija jauna atklāsme, ko Muhammadam atklāja Allāhs. Pravieša biogrāfijas vēsta, ka Muhammads ir dzimis kureišītu ciltī, kas tika uzskatīti par Mēness dieva pielūdžējiem. Kureišītu cilts atradās netālu no Kaabas, tamdēļ cilts iedzīvotāji to uzskatīja par savu “veiksmes amuletu”. Morejs grāmatā uzskata, ka Muhammads, iespējams, redzēja, kā cilvēki devās uz Kaabu svētceļojumā, kurā tie apgāja apkārt Safas un Marvas kalniem septiņas reizes un pēc tam šo pašu rituālu ieviesa islāmā.¹⁸⁵ Vardnīcā minēts, ka islāmā Saaī ir rituāls skrējieni starp Safas un Marvas kalniem hadža gaitā.¹⁸⁶ ‘Ālija Hāna (عليه خان – ‘*ālīja hān*) Korānā atradusi vārsmu, kas rāda, ka Muhammadam Saaī rituāls neesot paticis, jo to uzskatīja par pagānu rituālu, taču arī piebilda, ka to pildīt nav grēks tā kā Korānā to mudina pildīt.¹⁸⁷ Korānā minēts, ka “paties, Safa un Marva pieder pie Dieva noliktā – ja kāds svētceļo uz Namu vai iet apmeklējumā, šim netaps par vainu, ka tecējis starp tām abām! Kas gribējis labu darīt – paties, Dievs ir pateicīgs, un Viņš zina”.¹⁸⁸ Buhārī hadīsā ‘Āsims (عاصم – ‘*āsim*) Ibanam bin Malikam sacīja, ka “tev netīk pildīt Saaī rituālu starp Safu un Marvu”. Maliks atbildēja, ka “jā, jo tas bija viens no rituāliem pirms-islāma laikmetā, līdz Allāhs paziņoja, ka Saaī rituāls ir viens no svētajiem rituāliem tāpat kā hadžs un umra, tāpēc nav liegts iet ap tiem”.¹⁸⁹

Deivids Vuds (*David Wood*) internetā publicējis viedokli, kas pauž, ka Muhammada dzīves aprakstus nākas meklēt hadīsos, jo Korānā pravieša dzīves apraksts nav plaši aprakstīts. Vuds min, ka, tā kā galvenie hadīsi tika pierakstīti tikai divus gadsimtus pēc Muhammada nāves, nav iespējams pārbaudīt hadīsu precizitāti un patiesumu, tamdēļ neuzskata tos par uzticamiem ziņu avotiem. Publicētajā viedoklī Vuds pamatojās uz to, ka nepastāv vēsturiskas liecības par pravieti Muhammadu, kas būtu sarakstītas tā dzīves laikā, tamdēļ nevarētu pilnībā

¹⁸⁵ Dr. Robert A. Morey, Ph.D., *The Islamic Invasion : Confronting the World's Fastest Growing Religion*, Christian Scholars Press, United States of America, 2011, 44-45.lpp.

¹⁸⁶ Ingrīda Kleinhofa, Leons Taivans, No arābu valodas aizgūto terminu latviskošana un lietošana, 813.sēj., Latvijas Universitātes Raksti, 2016. 122.lpp.

¹⁸⁷ Alia Khan, *All You Need To Know About Umrah and Hajj*, Smashwords, 2016. p. 71-72.

¹⁸⁸ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 27.lpp. 2:158

¹⁸⁹ ٢٦:٧١٠ صحیح البخاری [autores tulkojums; AR]

uzticēties hadīsu autentiskumam, jo laika starpība starp Muhammada dzīvi un hadīsu pierakstīšanas sākumu ir liela.¹⁹⁰

Islāma pētnieks Kamalī Muhammads Hāšims (كمالی محمد هاشم – *kamālī muḥammad hāšim*) savā hadīsu pētījumā izpētījis, ka musulmaņi par autoritāriem uzskata Buhārī un Muslima hadīsu krājumus, kas ir atzīti par صحیح (*sahīh*) jeb pareiziem hadīsiem. Šie hadīsi atzīti par uzticamiem avotiem, jo tikusi pārbaudīta visa atstāstītāju ķēde, kas hadīsus citējuši un tajos minētie autori tikuši atzīti par uzticamiem ziņu avotiem. Vēsturnieki katra hadīsa autentiskumu pārbaudīja izjautājot tālāknodēvējus par to, kā hadīsa saturu saņēmuši. Par uzticamākajiem hadīsiem atzīti tika tie, kas tika dzirdēti no skolotāja, kas tos varējis noskaitīt no galvas. Hāšims rakstīja, ka skolotājam bija jābūt attālam radniekam kādam no Muhammada sekotājiem, kas hadīsus spēja atcerēties no galvas gluži tāpat kā teicis Muhammads.¹⁹¹

Martins Lings min, ka Muhammads dzima Hāšimītu klanā, kas atbildēja par Kaabas uzturēšanu. Vēsturnieku avoti par pirms-islāma laikmetu ziņo, ka Hāšimītu klans un Muhammads bija monoteisti, kas nepiederēja nevienai reliģijai, taču pieņēma Ābrama, Ismaēla un Īzaka reliģijas prototipu, kas uzskatīja, ka pastāv tikai viens Dieva. Par Ābrama reliģiju Korānā rakstīts, ka “neba Abraāms bija jūds, ne nācarietis – viņš bija vientiesis, pakļāvīgais, un nebija viņš no piepulcētājiem. Paties, vistuvākie Abrāamam ir tie, kas seko viņam, un šis pravietis, un ticīgie. Un Dievs – Tuvais ticīgajiem(...)”.¹⁹² Lings, balstoties uz visagrākajiem avotiem par pravieti, uzskata, ka Muhammads nebija pagāns un neticēja elku dieviem pretstatā pārējai Arābijas pussalai, kas bija elku dievu pielūdzēji. Lings noliedz mītus, kas vēsta, ka Muhammads devās Hīras alu, lai pielūgtu Dievu. Agrākie avoti un senākie hadīsi liecina, ka laikā pirms Atklāsmes saņemšanas Muhammads sapņos sācis saņemt zīmes no Dieva, kas vēlāk piepildījās, tāpēc devās uz Hīras alu, lai meditētu vientulībā.¹⁹³

Nasrs Hāmids Abū Zeids (نصر حامد أبو زيد - *naṣr ḥāmid ‘abū zaīd*), atšķirībā no pārējiem musulmaņu biogrāfiem, pieļauj iespēju, ka Muhammads varētu bijis piederīgs kādai reliģiskai kopienai. Zeids balstās uz Muhammada stāvokli sabiedrībā, tamdēļ raksta, ka netic iespējamībai, ka Muhammads nebūtu iesaistījies kādā cilts aktivitātē. Buhārī krājuma hadīsā min, ka Hadīdža, Muhammada sieva, 8.gs. iecēla viņu par savas karavānas vadoni tā godīguma, talanta un pieredzes dēļ. Tāpat Nasrs Hamids Abū Zaīds uzskata, ka Muhammadam jau ir bijusi

¹⁹⁰ David Wood, *Historical Muhammad: The Good, Bad, Downright Ugly*, North American Mission Board, 2016. Pieejams: <https://www.namb.net/apologetics-blog/historical-muhammad-the-good-bad-downright-ugly/> [skatīts 02.05.2019]

¹⁹¹ Mohammad Hashim Kamali, *A Textbook of Hadīth Studies*, The Islamic Foundation, UK, 2014. p. 32-33.

¹⁹² Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 51.lpp. 3:67-68

¹⁹³ Martin Lings, *Muhammad: His Life Based on the Earliest Sources*, Digital Deen Publications, 2017. p. 76.

kāda ideja par reliģiju un zināšanas par rituālu nozīmīgumu. Piemēram, ideja par iešanu kalnā, jo šamanismā pastāv rituāls, kas sevī iekļauj iešanu kalnā, lai izpildītu reliģiskus rituālus.¹⁹⁴

Mihaels H. Harts (*Michael H. Hart*) 1992. gadā Muhammadu ir ierindojis pirmajā vietā savā sarakstā “100 ietekmīgākās personas vēsturē”. Par iemeslu šādai rīcībai Harts balstījās uz Muhammada panākumiem islāma sludināšanā. Sarakstā minēts, ka kopš 7.gs., kad radās islāms, reliģijai piederušo skaits ir strauji audzis. Trīspadsmit gadsimtus vēlāk PEW Izpētes centra dati 2010. gadā liecina, ka 21.gadsimtā islāms kļuvis par otru lielāko reliģiju pasaulē ar 1,800 miljoniem musulmaņiem, kas kopumā sastāda 23% no visiem ticīgajiem.¹⁹⁵ Lai gan kristiešu skaits 2010. gada izpētē sastādīja 2,2 miljonus (31,5%)¹⁹⁶, Mihaels H. Harts par ietekmīgāko personu vēsturē neierindoja Jēzu Kristu, jo rakstīja, ka uzskata Muhammada ieguldījumu islāma attīstībā lielāku un nozīmīgāku nekā Jēzus Kristus ieguldījumu kristietībā. Kristiešu vēsturnieki uzskata, ka Svētais Pāvils bija galvenais kristiešu teoloģijas radītājs un autors lielai daļai tekstu, kas rakstīti Jaunajā Derībā. Jēzus Kristus kristietībā tiek uzskatīts par galveno ētikas un morāles principu autoru. Hārta sarakstā “100 ietekmīgākās personas vēsturē” pausts viedoklis, kas min Muhammadu par nozīmīgāko islāma izplatītāju un reliģisko rituālu ieviesēju. Harts raksta, ka uzskata Muhammadu par Korāna autoru, jo Allāhs to atklāja pārejai cilvēcei caur viņu. Korānā minēts, ka Muhammads Korānu neatklāja, taču hadīsu autori min, ka tajā ir apkopotas Allāha atklāsmes un mācības ar tādiem pašiem vārdiem kā sacīja Allāhs. Mihaels H. Hartsa saraksts min, ka Jēzum Kristum nav saglabājušās šādas apkopotas atklāsmes un pamācības.¹⁹⁷

Mihaels H. Harts raksta, ka Muhammadu ierindo pie veiksmīgākajiem politiskajiem līderiem vēsturē. 1992. gadā izveidotajā sarakstā minēts uzskats, ka bez daudzu vēsturisku figūru iejaukšanās to paveiktais notikums būtu noticis. Piemēram nosaukts Simons Bolivārs (Simón Bolívar), kas izcīnīja Dienvidamerikas koloniju brīvību no Spānijas. Harts uzskata, ka bez Muhammada nebūtu notikusi arābu teritoriju izplešanās, jo pirms-islāma laikā nav ziņu par līdzīgiem notikumiem. Ziņas par iemeslu, lai sāktu teritoriju paplašināšanu, arī nav atrastas.¹⁹⁸

Kesija Alī (*Kecia Ali*), Bostonas Universitātes pasniedzēja, 2014. gadā izdeva grāmatu “Muhammada dzīves” kurā izpēta sākumu Muhammada attēlošanai literatūrā. Grāmatā izpētīts, ka citu reliģiju piederīgie autori Muhammadu aprakstījuši gandrīz tik pat ilgi, cik to dara paši

¹⁹⁴ Nasr Hamid Abu Zayd, *The Qur'an, Islam and Muhammad*, ResetDocs, 2012. Pieejams: <https://www.resetdoc.org/story/the-quran-islam-and-muhammad/> [skatīts 02.05.2019]

¹⁹⁵ PEW Research Centre, *The Global Religious Landscape*, 2010. Pieejams: <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/> [skatīts 02.05.2019]

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Michael H. Hart, *Muhammad: From the 100, a Ranking of the Most Influential Persons in History*, 2000. Pieejams: <http://www.iupui.edu/~msaiupui/thetop100.html?id=61> [skatīts 03.05.2019]

¹⁹⁸ Ibid.

musulmaņi. Šie autori veidoja Muhammada aprakstus no tiem pieejamajām zināšanām un avotiem, kas vēlākajos gadsimtos tika atzīti par propagandiskiem un viltotiem. Alī min, ka arī mūsdienās Muhammada aprakstiem un biogrāfijām klāt tiek pievienota šī brīža politisko un sociālo problēmu sarakstītā literatūra un kritika, ko radījusi musulmaņu aktivitāte. Periodā, kad Eiropā galvenā problēma bijusi pagānisms, tad eiropiešu avotos Muhammads uzskatīts par pagānu dievu, savukārt, 13.gs. avoti Muhammadu aprakstījuši ķecerī un neīstu pravieti. Alī, izpētot avotus, secinājusi, ka gadsimtiem ilgi Eiropas skatījums par Muhammadu ir mainījies un ieguvis dažādas versijas. Tikai modernajā gadsimtā mācekļi sākuši apskatīt musulmaņu hronikas un avotus par Muhammadu, lai vairāk uzzinātu par patieso pravieša būtību.¹⁹⁹

Kesija Alī grāmatā izpētījusi, ka musulmaņu izpratnē Muhammads vienmēr ir ticis uzskatīts par cilvēku. Musulmaņi viņu augsti vērtējuši un uzskatījuši par īpašu cilvēku, aprakstot to kā “rubīnu starp akmeņiem”. Islāmā Muhammadam nepiešķir dievišķo dabu, taču tiek uzskatīts, ka viņš ir dievišķi iespaidots.²⁰⁰

Salīdzinājumā ar kristietību, Bārnabijs Rodžersons (*Barnaby Rogerson*) izdotajā biogrāfijā “Pravietis Muhammads” (*Prophet Muhammad: A Biography*) min, ka islāmā Muhammadam netiek piešķirta dievišķā daba. Korānā minēts, ka arī Aīsam (عيسى - 'īsā) jeb Jēzum Kristum islāmā netiek piešķirts dievišķums. Aīsa ir viens no Korānā minētajiem praviešiem, kas bijis cilvēks tāpat kā Muhammads. Korāna sūrā norādīts, ka Muhammads islāmā tiek uzskatīts par pēdējo pravieti.²⁰¹ Rodžersons apstrīd 13.gs. kritiķu apgalvojumus, ka pravietis izteica atklāsmes pašlabuma gūšanai. Rodžersons balstās uz Korānā izteikto sūru, kas apgalvo, ka “(...)un šis vis nerunā, ko iegribējis, - paties, tā – Atklāsme, kas iedvesta šim”.²⁰²

Deivids Vuds internetā uzrakstījis sleju, kurā uzskaita Muhammada trūkumus un analizē pravieša karagājienus. Korānā Muhammads tiek nosaukts par ideālo cilvēku, kura piemēram vajadzētu sekot, taču Vuds slejā nosaucis iemeslus, kamdēļ nevajadzētu sekot pravieša piemēram. Slejā minēts, ka Muhammads nav ideālais piemērs pēc kā tiekties, taču arī noliedz gadsimtiem vecās kritiķu domas, kas Muhammadu uzskata par sliktu morāles piemēru. Buhārī un Muslima hadīsu krājumos vēsturnieki minēja, ka Muhammads lielu vērtību devis devībai, iecietībai pret izsmiešanu Mekā un sniedzis atbalstu bāreņiem, atraītnēm un nabagajiem. Pie Muhammada paveiktajiem noziegumiem Vuds min karavānu aplaupīšanu, ar kuru laupījuma pravietis esot vilinājis pievērsties islāmam. Vuds slejā minēja, ka Muhammads pacietīgi

---

¹⁹⁹ Kecia Ali, *The Lives of Muhammad*, Harvard University Press, United States of America, 2014. p.73

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ Barnaby Rogerson, *Prophet Muhammad: A Biography*, Hachette Digital, 2003. p. 48.

²⁰² Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 384. lpp. 53:3-4

pārcietis sev raidīto kritiku Mekā, taču sāka uzbrukumus Medīnā, kad pret viņu raidītā kritika sāka pieaugt. Vuds apgalvojumu pamato ar stāstu par kādu dzejnieku Abū Afaku (أبو عفاك – ‘*abū ‘afak*), ko Muhammads pavēlējis nogalināt, jo dzejnieks publicēja dzejoli, kurā kritizēja pievēršanos islāmam.²⁰³ Vēsturnieks Ibn Išaks par šo stāstu uzrakstījis savu versiju, kurā vēsta, ka sieviete vārdā Asma padzirdēja, ka Muhammads licis noslepkavot šo dzejnieku, tamdēļ publicēja dzejoli, kurā aicināja nepakļauties islāma likumiem. Išaks hadīsā raksta, ka sieviete par dzejoļa publicēšanu tika noslepkavota. Slepkavību paveica viens no pravieša sekotājiem, kas Muhammadam vēlāk vaicājis, vai saņems par nodarīto sodu, taču hadīss vēsta, ka Muhammads sekotāju nesodīja, jo tas esot teicis, ka šādi tas palīdzēja Allāham un tā pravietim.²⁰⁴

Deivids Vuds grāmata pauž viedokli, kas apgalvo, ka Muhammads bijis nelabvēlīgi noskaņots pret citu reliģiju piederīgajiem. Muslīma krājuma 4366. hadīs vēsta, ka Muhammads apgalvojis, ka izraidīs visus ebrejus un kristiešus no Arābijas pussalas, kurā paliks vieta tikai musulmaņiem.²⁰⁵ Šim apgalvojumam Vuds par piemēru sniedz hadīsu, kurā Banū Kuraizas (بنو قريظة – *banū quraiza*) cilts ebreji pretojās pilsētas pakļaušanai, mēģinādami veidot aliansi. Avoti vēsta, ka alianses izveide neizdevās un Muhammada armija tos divdesmit piecas dienas saņēma gūstā Medīnā. Vuds raksta, ka hronikās minēts, ka Medīnas tirgus laukumā tika izrakti grāvji, kuros apraka noslepkavotos ebrejus, to skaits esot bijis ap 600 vai 700, bet citviet tiek minēti arī tādi skaitļi kā 800 un 900. Noslepkavoto skaitu sastāda vīrieši, kas bija sasnieguši vīra vecumu, bet sievietes, bērni un laupījums tika sadalīts savā starpā.²⁰⁶

Vuds rakstīja, ka neuzskata Muhammadu par Dieva sūtītu pravieti, jo tā izvirzītie apgalvojumi par Muhammada paveiktajiem noziegumiem pierāda pravieša nepilnīgumu. Lai gan musulmaņi pravieti uzskata par morāles piemēru, Vuds norāda, ka Muhammads nav morāli perfektais piemērs, kam cilvēcei būtu jāseko. Grāmatā Vuds salīdzina Muhammadu ar Jēzu Kristu, ko apraksta, kā brīnumu veicēju ar dievišķu dabu, un min, ka, izpētot Jēzus vēsturi, iespējams noteikt, ka Bībelē aprakstītais pravietis atbilst patiesajam Jēzus Kristus tēlam. Par Muhammadu Vuds bilst, ka pravieša vēsture kristietības izvirzītajam ideālā cilvēka tēlam

---

²⁰³ David Wood, *Historical Muhammad: The Good, Bad, Downright Ugly*, North American Mission Board, 2016. Pieejams: <https://www.namb.net/apologetics-blog/historical-muhammad-the-good-bad-downright-ugly/> [skatīts 05.05.2019]

²⁰⁴ Ibn Ishaq, *Sirat Rasul Allah (The Life of Muhammad)*, A. Guillaume, tr., New York: Oxford University Press, 1980. p. 676.

²⁰⁵ Sahih Muslim 19 grāmata, 4366 hadīss.

²⁰⁶ David Wood, *Historical Muhammad: The Good, Bad, Downright Ugly*, North American Mission Board, 2016. Pieejams: <https://www.namb.net/apologetics-blog/historical-muhammad-the-good-bad-downright-ugly/> [skatīts 05.05.2019]

neatbilst. Vuds vērtējumu veica pēc sevis izvirzītajiem kritērijiem, jo Saīds Huseins Nasrs (سيد حسين نصر – *sa'īd ḥusain naṣr*) min, ka islāmā ideāls cilvēka tēls pilda visus šariata likumus.²⁰⁷

Buhārī un Muslima hadīsu krājumos Muhammads tiek atzīts par perfektā cilvēka piemēru, kam sekot. Korāns mudina musulmaņus sekotu pravieša Muhammada piemēram. Tajā raksta, ka “cēls paraugs jums Dieva Vēstnieks – tādiem, kas cerē uz Dievu un Pastaro dienu, un gana piemin Dievu”.²⁰⁸ Saīds Huseins Nasrs grāmatā “Islāms: reliģija, vēsture un civilizācija” (*Islam: Religion, History and Civilization*) norādīja, ka musulmaņu uzskatos perfekts cilvēks tiek aprakstīts Korānā un hadīsos. Ziņas hadīsos un Korānā perfektu cilvēku apraksta, kā izcilumu sasniegušu savā ticībā.²⁰⁹ Abū Bakrs hadīsos rakstīja, ka pravietis neesot slepkavojis nevainīgu cilvēku, sievieti vai bērnu, kas tādi tika uzskatīti pēc šariata vērtējuma. Bībelē uzskatīts, ka “nevainīgs” ir tas, kam nepiemīt vainas apziņas par padarīto un ir zvērējis uzticību Dievam.²¹⁰ Ījaba grāmatā nevainīgam cilvēkam piemīt morāli tīra apziņa un nav pārkāpumu.²¹¹ Meriama Vebstera (*Merriam-Webster*) vārdnīcā vārds “nevainīgs” definēts, kā brīvība no grēka un vainas apziņas, ļaunuma nepazīšana un ir nekaitīguma piemišana.²¹² 2003. gadā izdotajā grāmatā “Pravietim pa pēdām” Karls Ernsts raksta, ka Muhammads sniedz musulmaņiem piemēru, kuram vajadzētu līdzināties. Uz Zemes vienmēr valdīs kari un konflikti, tamdēļ pravietis sniedzis paraugu, kā tos pārciest, parādot visētiskāko rīcību. Šos pravieša paraugus Ernsts uzskata par dzīvē pielietojamiem un reālistiskiem, lai izdzīvotu. Ernsts par piemēru devis pašaizsardzību, kas islāmā tiek atbaslīta, taču, ja seko Jēzus Kristus piemēram, tad Bībelē teikts, ka uzbrukuma gadījumā “jāpagriež arī otrs vaigs”.²¹³ Ēriks Šrodi (*Erick Schrody*) interneta vidē raksta, ka pieturās pie skatījuma, ka Muhammads ir labs morāles piemērs, kam var sekot. Šrodi apgalvo, ka nav iespējams līdzināties Jēzum Kristum, jo viņam piemīt cilvēciskā un dievišķā daba, ko cilvēks nevar sasniegt. Islāmā Muhammadam piešķirta tikai cilvēciskā daba, tamdēļ cilvēkam izaugsmes iespēja ļauj sasniegt Muhammada piemēru. Šrodi uzskata, ka padarot ideālo morāles piemēru līdzīgu pārējiem cilvēkiem, tiek sekmēta ticīgo padevība, jo neuzskata, ka Dievs būtu radījis cilvēku, kas ir pa pusei Dievs, lai to salīdzinātu ar pārējiem cilvēkiem.²¹⁴

²⁰⁷ Seyyed Hossein Nasr, *Islam: Religion, History and Civilization*, HarperCollins, 2009. p. 61-63.

²⁰⁸ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 299.lpp. 33:21

²⁰⁹ Hossein Nasr, p. 61-63.

²¹⁰ Daniēla grāmata 6:22

²¹¹ Ījaba grāmata 33:9

²¹² Innocent in Merriam Webster dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/innocent> [skatīts 11.05.2019]

²¹³ Ernst, p.41.

²¹⁴ Erick Schrody, *Muhammad Was Most Perfect Man on Earth*, Arab News, 2015. Pieejams: <http://www.arabnews.com/islam-perspective/news/784041> [skatīts 09.05.2019]

3.2 Negatīvās attieksmes cēloņi pret Muhammadu un viņa reliģiju

3.2.1. Uzskati par vardarbību islāmā

Džons A. Azuma (*John A. Azumah*), skaidrojot vardarbības pielietojumu islāmā, raksta, ka pēdējo dekāžu uzziņas avoti liecina, ka palielinājies teroraktu skaits, ko veic tādas organizācijas kā Islāma Valsts, Boko Haram un Aš Šabāb (الشباب – *aš-šabāb*). Piemēram, Islāma Valsts interneta vidē publicē ierakstus, kuros veic krimināli sodāmus aktus. BBC Ziņas vēsta, ka organizācija Boko Haram 2014. gada 14. aprīlī veica uzbrukumu Nigērijas skolai, kurā ķīlā saņēma skolnieces. Savukārt, organizācija Aš Šabāb Somālijā uzbrūk tirdzniecības veikaliem un skolām. Azuma pauž viedokli, ka minētās organizācijas veic šīs darbības islāma vārdā.²¹⁵ R.C. Sprouls (R.C.Sproul) un Abudussalībs (عبد السليبي – *abdu-š-šalīb*) grāmatā “Islāma tumšā puse” (*The Dark Side of Islam*) vēsta, ka Korānā vardarbība pieļaujama noteiktos apstākļos, taču šīs organizācijas tās pieļaujamību izņem no konteksta, lai demonstrētu islāma nostāju pret nemusulmaņiem un attaisnotu masu slepkavības.²¹⁶ Korāns norāda, ka cilvēka slepkavošana ir aizliegta, ja vien tas nav karojis pret Dievu vai tā vestnesi, kā norāda sūra, kas saka, ka “paties, tāda atmaksa pienākas tiem, kas karo pret Dievu un viņa Vēstnieku un lūko vairoties virs zemes nelietību, ka tie top nokauti un kārti krustā, vai tiem pa plaukstai un pa pēdai katru savā pusē, vai padzen no zemes. Tas tiem pazemojumu šaisaulē, bet Nākamajā dzīvē tos gaida vistrakākā sodība, tikai ne tos, kas vērsušies nožēlā, pirms nāk jūsu varā, - tad ziniet, ka Dievs apklāj grēkus, Viņš – žēlsirdīgs”.²¹⁷ Teds Haggards (*Ted Haggard*), bijušais Nacionālo Evanģēliju asociācijas prezidents, 2015. gadā salīdzināja islāmu ar kristietību un puda viedokli, ka islāms ir vardarbīga reliģija. Par pamatojumu Haggards sniedzis to, ka Jēzus Kristus mudina uz brīvību, mīlestību, piedošanu un veselību, bet Muhammads tā vietā pielieto vardarbību. Haggards uzskata, ka pravietis Muhammads, acīmredzot, dot priekšroku citām vērtībām, jo katra dieva personību var novērot tā kultūrā un civilizācijā, kurā to pielūdz.²¹⁸

Oksfordas Islāma Studiju (*Oxford Islamic Studies Online*) lapā minēts, ka musulmaņu organizācijas, piemēram, Al Kāida (القاعدة – *al-qā'ida*) ir radījušas islāma tēlu, kas balstīts uz

²¹⁵ John A. Azumah, *Making Sense of Islam's Relation to Terror and Violence*, Fuller Studio. Pieejams: https://fullerstudio.fuller.edu/making-sense-of-islams-relation-to-terror-and-violence/#_edn1 [skatīts 21.04.2019]

²¹⁶ R.C. Sproul and Abdul Saleeb, *The Dark Side of Islam*, Crossway Book, 2003.p.79-81.

²¹⁷ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 84.lpp. 5:32-33

²¹⁸ Ted Haggard, *Could Islam Become Peace-Loving?*, Teddhaggardblog, 2015. Pieejams: <https://tedhaggardblog.com/2015/12/04/could-islam-become-peace-loving/> [skatīts 21.04.2019]

sev pielāgotas Korāna interpretācijas. Lapā pausts, ka šīs organizācijas izmanto spēku, vardarbību, apspiešanu un terorismu, lai nodrošinātu stabilitāti un drošību savā teritorijā. Bijuši arī gadījumi, kad tas tiek izmantots, lai izplatītu savu varu ārpus valsts un organizācijas robežām. Oksfordas Islāma Studiju lapa uzskata, ka bezdarbs, bezpajumtnieki, lielā atšķirība starp pārtikušo un nabadzīgo sabiedrības slāni un korupcija nodrošina radikālo musulmaņu skaita pieaugumu, jo citu valstu palīdzību šīs organizācijas, sabiedrības skatījumā, ir pataisījušas par kolonizācijas mēģinājumu.²¹⁹

3.2.2. Radikālā islāma ietekme

Daniels Paips (*Daniel Pipes*) internetā popularizē sabiedrības viedokli, kas vēsta, ka Rietumos valda vispārpieņemts uzskats, ka visi musulmaņi pieder pie vardarbīga islāma organizācijām un piedalās teroraktos. Džons Azuma skaidro, ka vardarbīgo islāmu sauc par radikālo islāmu, reizēm arī par islāmismu, kas ir atšķirīgi interpretēts no Muhammada izplatītā islāma.²²⁰ Patriks Sokdeo (*Patrick Sookdeo*) grāmatā “Izprotot islāmistu terorismu” (*Understanding Islamist Terrorism*), salīdzinot islāmu ar islāmismu, izpētīja, ka islāmā pieļauj demokrātiju, taču radikālais islāms pieņēmis uzskatu, ka Allāhs ir vienīgais likumu radītājs, tamdēļ jaunus likumus vai to mainīšanu neatbalsta.²²¹ Paips skaidro, ka lai gan islāms, gan islāmisms pieļauj *hudūd* (حدود - *hudūd*) sodus, kas ir Dieva pilnvaroti un nav ne cietušā piedodami, ne Valsts attaisnojami, islāms to izmantojamību pieļauj reti un tikai gadījumos, kad nav aizdomu, ka noziegumu veicējs ir patiesi vainīgs. Grāmatā “Izprotot islāmistu terorismu” tiek uzskatīts, ka islāmisms neseko šai sunnai, tas pieļauj *hudūd* sodu izmantošanu gadījumos, kad nozieguma veicēja vaina nav līdz galam pierādīta.²²²

Daniels Paips grāmata uzskatīja, ka radikālais islāms ir balstīts uz politisku ideoloģiju ne uz ticību Dievam kā Muhammada pasniegtais islāms. Avoti vēsta, ka islāmisti aicina sekotājus karā pret Izraēlu, Indiju un pret Rietumiem. Paips, raksta, ka arī pret musulmaņiem, kas neatbalsta islāmistu politisko vīziju, tiek veikti tādi paši aicinājumi kā pret Rietumiem. Daniels

---

²¹⁹ Oxford Islamic Studies Online, *Violence and Terrorism, Why are muslims so violent?* Pieejams: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/book/acprof-9780199794133/acprof-9780199794133-div1-82> [skatīts 20.04.2019.]

²²⁰ John A. Azumah, *Making Sense of Islam's Relation to Terror and Violence*, Fuller Studio. Pieejams: https://fullerstudio.fuller.edu/making-sense-of-islams-relation-to-terror-and-violence/#_edn1 [skatīts 21.04.2019]

²²¹ Patrick Sookdeo, *Understanding Islamist Terrorism: The Islamic Doctrine of War*, Isaac Publishing, Pewsey, UK, 2004. p.10-13.

²²² Daniel Pipes, *Distinguishing Between Islam and Islamism*, DanielPipes.org, 1998. Pieejams: <http://www.danielpipes.org/954/distinguishing-between-islam-and-islamism> [skatīts 01.05.2019]

Paips par minēto islāmistu vīziju, atsaucoties uz paveiktajiem islāmistu noziegumiem, raksta, ka tajā paredz musulmaņu slepkavošanu, kas atsakās no savas reliģijas vai to maina pret citu, homoseksuāļu slepkavošanu, sieviešu pakļaušanu un bijušo zemju atgūšanu, kas reiz ir bijušas musulmaņu teritorijas sastāvā. Ziņu avoti vēsta, ka islāmistu mērķis ir izplatīt radikālo islāma fundamentālistisko kustību Islāma Valsts un Taliban (طالبان - *ṭāliban*) ideoloģiju. Patriks Sokdeo, islāma un kristietības studiju institūta direktors, uzskata, ka islāmisma ideoloģija ir bīstama, jo tā saviem sekotājiem pasniedz reliģiskas pavēles un doktrīnas, ko licis pildīt Muhammads, lai gan tās tiek pielāgotas savām vajadzībām un ir grūti nošķiramas no patiesā islāma pavēlēm.²²³

3.2.3. Uzskati par sieviešu apspiešanu

Umars Abdullāhs Šehāde pravieša biogrāfijā rakstīja, ka laikā ap Muhammada dzimšanu 7.gs. Arābijā sievietēm nebija īpašumtiesību un lemšanas tiesību. Arābi esot uzskatījuši, ka vīriešu dzimums bijis pārkāps par sieviešu, turklāt, sievietes bija pieņemts uzskatīt par vīrieša īpašumu. Vēsturnieks Abū Maliks hadīsā minēja, ka nereti tikko dzimušas meitenes dzīvas tika apglabātas. Vēsturnieki no hadīsos minētā uzskaitījuši, ka iemesls šādai rīcībai bija nabadzība, bailēs no ekonomiska apgrūtinājuma un bailēs no meitas sagūstīšanas, kas varētu izraisīt kaunu savai ciltij. Korāns un hadīsi vēsta, ka Muhammads centās apturēt zīdaiņu slepkavošanu un ieviest sieviešu tiesības. Korāna atklāsmes islāmā māca, ka sievietes un vīrieši ir vienlīdzīgi Dieva priekšā. Abiem dzimumiem jāpilda tie paši uzdevumi pret Dievu, piemēram, lūgšana, gavēšana un došanās svētceļojumā uz Meku.²²⁴ 1920. gadā publicētajā grāmatā “Muhammads: Sieviešu atbrīvotājs” autors Mirza Bašīrs Mahmuds (مرزا بشير الدين محمود – *mirzā bašīr aldīn maḥmūd*) uzskata, ka islāmā laulībās nodrošina sievietes tiesības mantot vīra īpašumu un pārvaldīt to.²²⁵

Šerifs Šarīfs Abdulazīms izpētījis, ka Rietumos tiek uzskatīts, ka islāms veic sieviešu apspiešanu, liekot tām nēsāt hidžābu. Torā Abdulazīms atradis, ka arī jūdaismā bijusi pieņemta galvas segšana, kas simbolizēja gan tikumību, gan sievietes titulu sabiedrībā. Vēsturnieki minējuši, ka šīs galvassegas reizēm aizsedza visu seju, atstājot redzamas tikai acis. Galvassegu bija pieņemts nēsāt augstākajam sabiedrības slānim, taču arī vidušķira un proletariātu šķira tās

²²³ Sookdeo, p.83.

²²⁴ Dr. Omar Abdallah Ahmad Shehadeh and Dr. Reem Farhan Odeh Maaita, *Infanticide in pre Islam Era : Phenomen Investigation*, Jordan. p. 6-7. Pieejams: <https://eis.hu.edu.jo/deanshipfiles/pub103314692.pdf>

²²⁵ Bashiruddin Mahmud Ahmad, *Muhammad: The Liberator of Women*, Islam International Publications, 2015. p. 11.

nēsājusi, lai paaugstinātu savu vietu sabiedrības skatījumā ²²⁶ Eimija Miligana (*Amy K. Miligan*) min, ka jūdaismā galvassegas nēsāja līdz 19.gs., kad tās nomainīja parūkas. Mūsdienās jūdaismā, izņemot sinagogas apmeklējumu, galvas segšana vairs nav novērojama.²²⁷

Karls Ernsts vēstures avotos atradis informāciju, kas liecina, ka arī kristietībā katoļu mūķenes apsedz galvu. Par cēloni tam nosaukta viduslaikos pieņemtā tradīcija, kas aizliedza precētām sievietēm uzturēties sabiedrībā bez galvassegas. Ernsts uzskata, ka mūķenu galvassegšanas iemesls ir tāds pats, jo Bībelē minēts, ka mūķene ir Kristus līgava.²²⁸ Vēsturnieks Dāvids Berkots (*David Bercot*) raksta, ka kristietībā sievietes galvas segšana simbolizē šķīstu un paklausīgu dzīvi, kas nodota kalpošanai Jēzum Kristum. Vēstures avoti min, ka Romas katoļu baznīcās pat pirms 1960. gada, ieejot baznīcā bija nepieciešama galvas segšana ar šalli, cepuri vai plīvuru. Šo baznīcas paražu turpina vēl mūsdienās, atšķirība tajā, ka to dara etiķetes nolūkā ne pēc stingra likuma, kas bija pieņemts.²²⁹

Grāmatā “Sievietes statuss islāmā” izpētīts, ka islāms nerādīja paražu sievietēm segt galvu, tas to pārņēma. Sievietēm Korānā teikts, lai “saki ticīgajām, lai staigā nodurtu skatienu un glabā savu klēpi, un nerāda savu krāšņumus, tik to, kas pats redzams, un aizklāj ar lakatu savu azoti un nerāda savu krāšņumu citiem, tik saviem vīriem, tēviem(...)”.²³⁰ Šerifs Mohameds pauž viedokli, ka ar Korānā minēto krāšņuma sargāšanu tiek panākta izvairīšanās no vīriešu uzmācības, tamdēļ uzskata, ka islāmā hidžāba uzdevums ir sievietes aizsardzība.²³¹

3.2.4. Aizspriedumi un pārpratumi par islāmu

Mahadirs bin Mohammads (محضير بن محمد - *muḥaḍīru bin muḥammad*), Malaizijas premjerministrs, 1996. gada avīzes slejā pauž uzskatu, kas apgalvo, ka Rietumos islāms ir nesaprasta un pārprasta reliģija. Balstoties uz daudzajām Korāna interpretācijām, Mahadirs uzskata, ka islāmu pārprot ne tikai citu reliģiju piederšie, bet arī paši musulmaņi. Turklāt, vairumam šo interpretāciju ir izveidota sava sekta vai organizācija, kura cenšas pierādīt savas interpretācijas patiesumu un apstrīdēt citu organizāciju versijas, kas noved pie domstarpībām

---

²²⁶ Sherif Abdel Azeem Mohamed, *The Status of Women in Islam*, Peace Vision, 2012. p. 60.

²²⁷ Amy K. Miligan, *Hair, Headwear, and Orthodox Jewish Women: Kallah's Choice*, Lexington Books, UK, 2014. p.37.

²²⁸ Ernst, p. 183.

²²⁹ David Bercot, *Head Covering Through the Centuries*, Scroll Publishing. Pieejams: <http://www.scrollpublishing.com/store/head-covering-history.html> [skatīts 20.04.2019]

²³⁰ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 248.lpp. 24:31

²³¹ Azeem, p. 64.

Korānu interpretējošo organizāciju starpā. Korānā rakstīts, ka Allāha vēstījumus tika apkopots Korānā, kam nav citu versiju un tiek uzskatīts par vienīgo patieso avotu. Avīzes slejā Mahadirs bin Mohammads rakstīja, ka oriģinālo vēstījumu saturu iespējams atrast Korānā, kas ir oriģinālvalodā. Korāna tulkojumi uz citām valodām netiek uzskatīti par Allāha Korānu, jo to tulkojot tiek pieņemta tulkotāja interpretācija. Apskatot daudzo organizāciju versijas, Mohadirs min, ka Korāna mācības un komandas ir tikai vienas, taču tik dažādi interpretētās, ka tā rezultātā rodas vairākas islāma būtības.²³²

Kamalī Mohammads Hāšims savos pierakstos par hadīsu izpēti min, ka daudzās Korāna un hadīsu interpretācijas ir izraisījušas vairāku islāma atzaru izveidi. Vēsturē pirmie šāda veida atzari bijuši sunnīti un šiīti. Hāšims pierakstos minēja, ka hadīsu patiesumu kļuva sarežģītāk pārbaudīt ar katru nākošo paaudzi. Lai hadīsiem tiktu piešķirta ticamība, par patiesiem un uzticamiem hadīsiem tika uzskatīti hadīsi, kam bija izsekojama visa rakstītāju ķēde, turklāt, minētajiem hadīsu rakstītājiem vēstures avotos bija jābut atzītiem par uzticamiem avotiem.²³³ Kamalī min, ka divus gadsimtus pēc Muhammada nāves iespējams atrast ap 700 hadīsu, kuru vidū atrodami arī hadīsi, kuri tika safabricēti un pielāgoti personiskām vajadzībām. Arābu vēsturnieki minējuši, ka pirmie Korāna komentētāji un interpretēji bija vīrieši. Kamalī uzskata, ka šie interpretētāji, iespējams, pielāgoja Korāna atklāsmes savām vajadzībām un nodeva tās tālāk, kā oriģinālas Muhammada atklāsmes.²³⁴

Par vienu no daudzo organizāciju rašanās cēloni Kamalī uzskata arābu valodas daudznozīmīgo vārdu izvēli. Piemēram, Ahmads Alī (احمد علي - *aḥmad 'alī*) Prinstonas izdevumā interpretēja vārsmu 4:34, ar nozīmi, ka vīrieši ir sievietes balsts, ja sieviete nevēlās gulēt ar vīrieti, tad, lai viņš to liek mierā un neplijās virsū.²³⁵ Pat latviešu valodā ir pieejamas vairākas vārsmas versijas. Imanta Kalniņa 4:34 vārsmas tulkojums ir šāds: “Bet tās (sievietes), kuru uzvedība rada jums bažas - pamāciet, neejiet pie viņām gultā, ieperiet.²³⁶ Internetā pastāv arī šāds tulkojums: “Ja baidāties, ka sievietes kļūst nepaklausīgas, neejiet pie tām gultā un iekaustiet tās. Ja tās pakļaujas, vairs pret viņām vērsties nevajag.”²³⁷ Ulda Bērziņa tulkojums,

---

²³² Dato' Seri Dr. Mahathir Mohamad, *Islam: The Misunderstood Religion*, 1996. p. 1.

²³³ Mohammad Hashim Kamali, *A Textbook of Hadīth Studies*, The Islamic Foundation, UK, 2014. p. 32-33.

²³⁴ Ibid.

²³⁵ Ahmad Ali, *Al-Qur'an: A Contemporary Translation*, Princeton University Press, 1988. p.78-79.

²³⁶ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 129.lpp. 4:34

²³⁷ Baltijas Balss, *Biedē ar Patiesību par Musulmaņiem*, Pietiek.com .2015. Pieejams:

<https://lat.bb.lv/raksts/sabiedriba/2015/10/14/pietiek-com-bied-ar-paties-bu-par-musulma-iem> [skatīts 01.05.2019]

savukārt, skan šādi: “(...)Bet tās, kuru augstprātības jūs baidaties, - aprājiet, un liedziet tām savas cisas, un sitiet tās. Un, ja viņas nu klausas jums, tad neplijieties vairs darīt tām pāri.”²³⁸

3.2.5. Uzskati par neticīgajiem

Džonatans Laijans (*Jonathan Lyons*) grāmatā “Islāms no Rietumu skatījuma” (*Islam Through Western Eyes*) pauž viedokli, ka Rietumos ir izplatīts uzskats, ka musulmaņiem Korānā tiek mācīts nīst citu reliģiju piederēšos un neticīgos, kurus, pēc eiropiešu domām, musulmaņi uzskata par ienaidniekiem. Laijans pamato, ka šis uzskats ir radikālā islāma radīts, ko islāmisti pasniedz, kā Korāna likumu.²³⁹

Lai gan Korānā sacīts, ka “un, kad Pasargātie mēneši garām, kaujiet piepulcētājus, kur vien tos rodāt, gūstiet un lenciet tos, un uzglūniet no jebkura slēpņa”²⁴⁰, šī sūra nav līdz galam saprotama bez nākošās vārsmas, kas saka, ka “tikai ne tiem piepulcētājiem, ar kuriem jūs slēguši derību un kuriem no tās nav jums knapinājuši, nedz balstījuši kādu pret jums. Ar tādiem pildiet derību, līdz viņu laiks pienāk. Paties, Dievs mīl Dievbijīgos”.²⁴¹ Džonatans uzskata, ka Korāna minētajā vārsnā gūšana un lenkšana bija attiecināta pret tiem, kas pārkāpa līgumu, palīdzēja citiem cīnīties pret musulmaņiem un atteicās no nožēlas. Laijans grāmatā pauž uzskatu, ka vārsmā nav doktrīna, kas aicinātu uzbrukt visiem nemusulmaņiem. Grāmatā “Islāms no Rietumu skatījuma” autors uzskata, ka neviena no Korāna vārsnām nemin, ka kāda reliģiskā piederība būtu iemesls, lai uzbruktu. Laijans piebilst, ka Korānā minēts, ka arī piespiedu konversija islāmam netiek atzīta.²⁴² Saīds Kahtānī, viens no pravieša biogrāfiju autoriem, apkopojot hadīsus, izpētījis, ka Muhammada iemesls, kamdēļ tas vēlējās, lai neticīgie pievērstos islāmam bija, lai tie gūtu laimi Paradīzē. Kahtānī uzskata, ka Muhammads ar šo vēlējumu nevēlējās palielinātu musulmaņu skaitu.²⁴³

²³⁸ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 68.lpp. 4:34

²³⁹ Jonathan Lyons, *Islam Through Western Eyes*, Columbia University Press, New York, 2012. p. 187-188.

²⁴⁰ Uldis Bērziņš, *Korāns*, Neputns, 2011. 68.lpp. 9:4

²⁴¹ *Ibid.* 9:5

²⁴² Lyons, p. 190.

²⁴³ Sa'eed Al-Qahtani, *A Mercy to the Universe*, Darussalam, Riyadh, 2007. p. 81.

3.2.6. Muhammada laulības ar nepilngadīgo Aišu

Muhammads Alī grāmatā “Dzīvo domas par pravieti Muhammadu” apšaubā ziņās daudzviet minēto uzskatu, ka Aiša bijusi tikai deviņus gadus veca, kad tā salaulājās Muhammadu. Alī atsaucās, ka Ibn Saīds hadīsā rakstīja, ka Aiša jau bijusi saderināta ar Džubairu pirms saderinājās ar Muhammadu, tāpēc Alī uzskata, ka Aiša bija pietiekami veca, lai viņas laulības uzskatītu likumīgām. Par pamatojumu Alī arī min to, ka Fātima, Muhammada meita, piedzima piecus gadus pirms Atklāsmes saņemšanas un bija piecus gadus vecāka par Aišu. Praviša biogrāfijās apgalvots, ka pirmo Atklāsmi Muhammadš saņēma 610. gada, bet ar Aišu salaulājās 620.gadā. Muhammadš Alī izskaitļojis, ka Aiša bijusi desmit gadus veca, kad saderinājās ar Muhammadu. Alī arī rakstīja, ka avotos sacīts, ka to kāzas notikušas Hidžras otrajā gadā (623.gadā), ko aprēķinot, var noteikt, ka Aiša apprecēja Muhammadu 13 gadu vecumā.²⁴⁴ Mariama Serra (Myriam Francois – Cerrah) “*The Guardian*” avīzē publicējusi savu viedokli, kas min, ka arī Eiropā notika kas līdzīgs – trīsdesmit trīs gadus vecais Anglijas karalis Džons Bezzemis (*John Lackland*) apprecēja divpadsmit gadus veco Angulemas Izabellu (*Isabella, Countess of Angoulême*), kuriem laulībā bija pieci bērni.²⁴⁵

Deivs Millers preses slejā rakstījis, ka Rietumos Muhammadš tiek kritizēts tā 13 laulību dēļ. Šis iemesls esot cēlonis tam, ka pravieti uzskata par iekāres vadītu un neīstu pravieti, jo to salīdzina ar Jēzu Kristu, kas dzīvi pavadīja celibātā.²⁴⁶ Teksasas Universitātes pasniedzēja islāma studijās Hina Azama (هينا عزام – *hīnā ‘azam*) rakstīja, ka 7.gs. laulībām bija politiska nozīmē. Tās, galvenokārt, tika noslēgtas, lai dibinātu cilšu saiknes un noslēgtu mieru starp karojošām ciltīm.²⁴⁷ Ričards Henrijs Drumonds grāmatā minēja, ka visas Muhammada sievas, izņemot Aišu, bija šķirtenes vai atraitnes, turklāt, vecākas par pašu pravieti. Tikai Aiša bija jaunava, ko viņš apprecēja, kad meitene bija 12 gadu veca.²⁴⁸

---

²⁴⁴ Maulana Muhammad Ali, *Living Thoughts of the Prophet Muhammad*, The Lahore Ahmadiyya Movement, 1992. p.30.

²⁴⁵ Myriam Francois-Cerrah, *The Truth About Muhammad and Aisha*, The Guardian, 2012. Pieejams: <https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2012/sep/17/muhammad-aisha-truth> [skatīts 20.04.2019]

²⁴⁶ Dave Miller, Ph.D., *Muhammad's Polygamy*, Apologetics Press, 2004. Pieejams:

<https://www.apologeticspress.org/apcontent.aspx?category=8&article=1161>

[skatīts 18.04.2019]

²⁴⁷ Hina Azam, *Sexual Violation in Islamic Law: Substance, Evidence, and Procedure*, Cambridge University Press, New York, 2015. p.53.

²⁴⁸ Richard Henry Drummond, *Islam for the Western Mind: Understanding Muhammad and the Koran*, Hampton Roads Publishing, 2005. p.82.

3.3. Pretreakcijas un politikorektums

2015.gada 7.janvārī notika izdevniecības “Čārlijs Hebdo” apšaude, kurai par iemeslu BBC ziņas uzskata, ka ir bijušas pravieša Muhammada karikatūras, kuras bieži izdeva izdevniecība. Uzbrukumu izraisīja divi brāļi musulmaņi - Saīds Kuašī (*Saïd Kouachi*) un Šerīfs Kuašī (*Chérif Kouachi*), par kuriem izmeklēšanas rezultātā atklājies, ka tie bijuši piederīgi islāmistu grupējumam Al-Kāida (القاعدة - qā'ida). Ziņas minēts, ka apšaudes rezultātā gāja bojā 12 cilvēki, četri no tiem bija karikatūristi. Liecinieki stāsta, ka ir dzirdējuši, kā brāļi saukuši, ka atrieuši Muhammadu un, ka “Dievs ir visvarens”.²⁴⁹ Francijas Iekšlietu ministrs Manuels Valls (Manuel Valls) pirms apšaudes 21. septembrī Francijā aizliedza un pārtrauca protesta gājienus, kas bija vērsti pret izdevniecības karikatūrām, kurās attēlots Muhammads. Neilgu laiks pirms karikatūras iznākšanas 2012. gada 14.septembrī Kalifornijā iznākusī pret-islāmiskā filma, kas Muhammadu parādīja kā izvirtuli, izraisīja agresīvi noskaņotas protesta akcijas musulmaņu valstīs, kā arī uzbrukumus ASV un rietumu valstu vēstniecībām. Franču Musulmaņu Konsula vadītājs Muhameds Musavī (محمد الموسوي - *muḥammad mūsawī*) filmu un izdotās karikatūras uzskatīja par aizvainojošām pret Muhammadu, taču aicināja musulmaņus neiziet protesta gājienos uz ielām. Izdevniecība “Čārlijs Hebdo” BBC ziņām atklāja, ka šīs karikatūras bija izveidota tikai tāpēc, lai izsmietu lielo ažiotāžu, ko musulmaņu vidū bija radījusi 2012. gadā Kalifornijā iznākusī filma. Žurnāla arhīvs rāda, ka satīriskā žurnāla nievājošo karikatūru publicēšana sākās jau 2006. gadā, kad iznāca raudoša pravieša karikatūra ar nosaukumu “Muhammads fundamentālistu aizkustināts”. Žurnālā kopā ir bijušas 12 Muhammada karikatūras, kas guva nosodījumu no musulmaņu puses. Franču Musulmaņu Konsuls par šajām karikatūrām žurnālu iesūdzēja tiesā, kas, pēc Katerīnas Taibi (*Catherine Taibi*) domām, bija viens no iemesliem, kas “Čārliju Hebdo” vadības ēku padarīja par teroristu uzbrukuma mērķi. Izdevniecības vēsture rāda, kā šis nav bijis pirmais uzbrukums, ko izdevniecība piedzīvojusi savu karikatūru publicēšanas dēļ. 2011. gadā izdevniecības ofisi tika bombardēti pēc karikatūras publicēšanas, kurā attēloja Muhammadu. Tajā pašā gadā “Čārlija Hebdo” oficiālā mājaslapa tika uzlauzta. Izdevniecības vadība domā, ka iemesls tam bijusi karikatūra, kurā Muhammadu attēlots kā homoseksuāli. 2012. gadā tā atkal piedzīvoja uzbrukumu, kurai par cēloni tiek uzskatīta karikatūra, kurā izsmēja reliģiozos ebrejus un musulmaņus. 2014. gadā

---

²⁴⁹ *Charlie Hebdo attack: Three days of terror*, BBC News, 2015. Pieejams: <https://www.bbc.com/news/world-europe-30708237> [skatīts 06.05.2019]

izdevniecība publicēja karikatūru, kurā tika attēlots, kā Islāma Valsts grupas biedrs nocērt Muhammadam galvu.²⁵⁰

Šahans Mufti (*Shahan Mufti*) interneta vidē atsaucās līdzīgu atgadījumu, kurā musulmaņi atrieba Muhammadu, jo tie uzskatīja, ka pravieša gods ticis aizskarts. 1929. gadā musulmanis Ilams Dīns (علم دين – *'ilam dīn*) Lahorā iekļuva kādā grāmatu veikalā un noslepavoja tā īpašnieku Mahašaju Radžpalu (*Mahashay Rajpal*). Par cēloni uzbrukuma tiek uzskatīta satīriskā brošūra “Krāsainais Pravietis”, kurā Dīns aprakstīja Pravieša seksuālās novirzes un trūkumus. Brošūra tika iztulkota un izdota dažādās Dienvidāzijas valodās, un īpaši populāra kļuva Britu koloniju piekrastē, kur tās dēļ izcēlās dumpji un protesti. Mufti raksta, ka ar šo uzbrukumu brošūras izraisītās sekas nebeidzās. Šahans Mufti pauž viedokli, ka musulmaņi aizstāv pravieti, jo to uzskata par gudru, iedvesmojošu un perfekta cilvēku piemēru.²⁵¹

Omidis Safī (أميد صافي – *'umid šāfi*) raksta, ka kritika par Muhammadu Eiropā sastopama jau 1300 gadus. Pravieti jau 12.gs. kritizēja tādi rakstnieki kā Dante un Mārtiņš Lutērs. Arī 2015. gadā dāņu laikraksts “*Jyllands-Posten*” publicēja kritizējošas karikatūras, kurās attēloja Muhammadu. Safī apgalvo, ka šo karikatūru izcelsmi sekmēja Dānijā pastrādātais terorisma akts. Kopš Renesances Eiropā pastāv vārda brīvība, tāpēc jebkuram ir ļauts izteikt savu viedokli, taču Safī raksta, ka musulmaņi uzskata, ka Muhammada saukšana par “antikristu” un “teroristu” noved nevis pie vārda brīvības, bet pie naida kurināšanas. Safī pauž viedokli, ka cēlonis naida kurināšanai ir kristieši, kas nespēj pieņemt to, ka pēc Jēzus Kristus Dievs ir nosūtījis citu pravieti. Safī min, ka jau viduslaikos pravietis tika kritizēts par vardarbības pielietošanu un tā daudzajām laulībām. Omidis Safī uzskata, ka mūsdienās Muhammads tiekot skatīts līdzīgi viduslaiku uzskatiem. Džerijs Vains (*Jerry Vines*), bijušais dienvidbaptistu konvencijas prezidents, teicis, ka Muhammads ir “satāna apsēsts pedofils”, bet Franklins Grahams (*Franklin Graham*) islāmu dēvēja par ļaunu un grēcīgu reliģiju.²⁵²

Mufti izpētījis, ka salīdzinot ar citām reliģijām, musulmaņiem ar pravieti Muhammadu ir visciešākā saikne. Mufti uzskata, ka tie nekavējās nogalināt Muhammada vārdā, ko darīja gan Ilams Dīns, gan brāļi Kuašī. Analizējot šādus atgadījumus, Mufti nonāca pie secinājuma, ka Muhammadu atriebju neskatoties uz to, vai uzbrucējs pieder kādai islāmistu grupai, vai rīkojas

---

²⁵⁰ Catherine Taibi, *These Are The Charlie Hebdo Cartoons That Terrorists Thought Were Worth Killing Over*, The Huffington Post, 2017. Pieejams: <https://bit.ly/33OdcOq> [skatīts 06.05.2019]

²⁵¹ Shahan Mufti, *What Gandhi Understood About Inflammatory Depictions of Muhammad*, The New Republic, 2015. Pieejams: <https://newrepublic.com/article/120819/muhammad-images-used-provoke-muslims-what-gandhi-understood> [skatīts 09.05.2019]

²⁵² Omid Safi, *Memories of Prophet: Why the Prophet Matters*, HarperCollins, 2009. p. 5-10.

viens.²⁵³ Montgomerijs Vats uzskata, ka Muhammads kristietībā un Rietumos kļuva par nozīmīgu personu kopš Eiropa to iepazīna 11.gadsimtā.²⁵⁴ Mufti uzskata, ka Eiropas satīriskajā literatūrā Muhammads tiek attēlots viduslaiku skatījumā, taču tās iemesls nav musulmaņu izprovocēšana. Lai gan satīristu darba mērķis nav izprovocēt, ja tas tiek pavirši veikts un neņemot vērā darba izpratni citu kultūru un reliģiju vidū, darba sekas var būt neiedomājamas.²⁵⁵

3.3.1. Diskriminācija

Eiropas Komisija, lai apkarotu pret-musulmaņu nostāju Eiropā, 2015.gada 1.decembrī norīkoja Deividu Frigieri (*David Frigieri*), kā pirmo koordinātoru pret-musulmaņu nostājas apkarošanā. Komisija nosaka, ka koordinātorā galvenāis uzdevums ir adresēt naidu kurinošās runas pret musulmaņiem, noziegumus un musulmaņu diskrimināciju.²⁵⁶

EU MIDIS II 2017 aptaujas dati norāda, ka musulmaņi piedzīvo diskrimināciju to tautības, ādas krāsas, reliģiskās piederības, vārda, uzvārda un imigranta statusa dēļ. Reliģiskā piederība tiek nosaukta par vienu no galvenajiem diskriminācijas iemesliem (17%), ko piedzīvo gan darbā, meklējot darbu vai dzīvesvietu un saskarsmē ar skolas vadību. Jāmin, ka musulmaņu diskriminācija pieaug, jo, salīdzinot EU-MIDIS I aptauju (15%) ar EU-MIDIS II aptauju (22%), var novērot, ka reliģisku diskrimināciju piedzīvojošo skaits pieaug.²⁵⁷

Aptaujas rezultāti rāda, ka Eiropā netiek ņemta vērā ar islāmu saistīto tradīciju ievērošana. 12% aptaujas dalībnieku nedrīkstēja ņemt darbā pārtraukumu, lai svinētu reliģiskus svētkus, ceremonijas vai izpildītu ikdienas lūgšanos. Diskriminēti musulmaņi arīdzan tiek apģērba dēļ, no tiem 7% ir vīriešu korospondenti, bet 12% sievietes. Darba vietās arī pastāvējis aizliegums nēsāt galvassegas vai turbānus. EU-MIDIS II aptauja rāda, ka 31% musulmaņu sievietes, kas publiskās vietās velkā galvassegu vai nikābu, izjūt agresivitāti, kas tiek adresēta to nacionalitātei vai imigrantes statusam. 39% aptaujāto sievietes, kas velk galvassegu vai nikābu, piedzīvo ilgus skatienus un nepieklājīgu žestu saņemšanu. 22% no šiem 39% arīdzan piedzīvo

---

²⁵³ Ibid., Mufti.

²⁵⁴ W. Montgomery Watt, *The Influence of Islam on Medieval Europe*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1992. p. 35.

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ European Commission, *Combating anti-Muslim Hatred*, 2019. Pieejams: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=50085 [skatīts 01.05.2019]

²⁵⁷ Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims-Selected Survey, FRA, 2017. p.13. Pieejams: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-eu-minorities-survey-muslims-selected-findings_en.pdf [skatīts 01.05.2019]

apvainojumu vai apvainojošu komentāru saņemšanu. 2% no 39% sieviešu atzīst, ka piedzīvojušas arī fizisku uzbrukumu.²⁵⁸

2017. gada aptaujas rezultāti rāda, ka 27% respondentu ir piedzīvojuši uzbrukumus savas nacionalitātes vai imigranta statusa dēļ, 2% no tiem ir piedzīvojuši fizisku uzbrukumu pēdējā gada laikā. Salīdzinot ar pirmās aptaujas rezultātu ar EU-MIDIS II rezultātiem, noskaidrots, ka 36% musulmaņi ir izjutuši naida izraisītu uzbrukumus, kas ir vairāk nekā pirmās aptaujas laikā – 22%.²⁵⁹

PEW Izpētes centra pētījums liecina, ka no Baltijas valstīm visvairāk neiecietību pret musulmaņiem izjūt Lietuvā un Latvijā, lai gan, apskatot vēsturi, tajās musulmaņu uzbrukumi nekad nav reģistrēti. Aptaujas dati par Latviju rāda, ka tikai 19% aptaujāto būtu gatavi uzņemt musulmani savā ģimenē, Lietuvā tie bija 16%, bet Igaunijā 25%. Tāds pats jautājums tika uzdots par ebreju uzņemšanu savā ģimenē. Latvijā 53% aptaujas dalībnieku būtu gatavi tos uzņemt, kas ir par 34% vairāk nekā velme uzņemt musulmaņus.²⁶⁰ Enes Bairakli (*Enes Bayrakli*) Eiropas ziņojumā par islāmfobiju norāda, ka Latvijā, galvenokārt, diskriminācija pret musulmaņiem novērota interneta vidē, taču arī politisko partiju uzrunas ir demonstrējušas nostāju, kas vērsta pret musulmaņu iebraukšanu Latvijā. Eiroseptiķu Rīcības partija savā programmā izmantoja sloganu “Mēs neesam pret musulmaņiem, mēs esam pret Eiropas un Latvijas islamizāciju”. Nacionālā apvienībā, savukārt, savā programmā demonstrēja, ka tā ir pret nelegālo imigrantu “bēgļu” ielaišanu Liepājā, kas uzrunā tika nosaukti par potenciālajiem noziedzniekiem un teroristiem. Kā arī uzsvēra, ka Liepājā mošeju nebūs.²⁶¹

Slejā “Kristiešu vajāšana Vidusaustrumos” raksta, ka diskriminācija novērojama ne tikai pret musulmaņiem, bet gan arī pret kristiešiem valstīs, kuras pārvalda šariata likumi. Lai palīdzētu ar pareizu etiķeti musulmaņu zemēs Apvienotā Karaliste valdības mājaslapā gov.uk un Vašingtonas Apvienoto Arābu Emirātu vēstniecības mājaslapā²⁶² publicēta informācija, kurā norādīts, kā izturēties tādās zemēs kā Ēģiptē, Sudānā un Libānā.²⁶³ Huma Haidere (*Huma Haider*) slejā min, ka Irānā pierādījumi vēsta, ka notiek kristiešu vajāšana, īpaši to, kas pārgājuši no islāma ticības uz kristietību. Šādiem kristiešiem, pēc šariata likumiem, draud nāvesods.

---

²⁵⁸ *Ibid.*, p.15.

²⁵⁹ *Ibid.*

²⁶⁰ Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues, Pew Research Center, 2018. <https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/> [skatīts 26.04.2019]

²⁶¹ Enes Bayrakli, *European Islamophobia Report: Latvia*, SETA, 2017. Pieejams: <http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2018/04/Latvia.pdf> [skatīts 18.05.2019]

²⁶² Traveling in a Muslim Country, Embassy of the United Arab Emirates, Washington DC, 2019. Pieejams: <https://www.uae-embassy.org/about-uae/travel-culture/traveling-muslim-country> [skatīts 20.08.2019]

²⁶³ Foreign travel advice, Gov.uk. Pieejams: <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice> [skatīts 20.08.2019]

Irānas 2017. gada Cilvēktiesību dati rādot, ka cietumos pieaug vardarbības skaits pret kristiešiem, kas vērsts, lai iebiedētu citus no reliģijas nomaņas. Sīrijā tie rāda, ka kopš kara sākuma kristieši bieži kļūstot par spridzināšanas upuriem. Visbiežāk tas notiekot kristiešu rajonos Damaskā un Alepo. 2015. gadā Islāma Valsts Hasakā uzbruka 35 kristiešu-asīriešu ciematiem, kur nopostīja 11 baznīcas un nolauņāja 253 kristiešu. Dati norāda, ka to vidū bija gan sievietes, gan bērni. Irākā visbiežākie seksuālās vardarbības upuri, kas iekļauj izvarošanu, piespiedu laulības, verdzību un cilvēku tirdzniecību, esot kristiešu sievietes un sievietes no citām minoritāšu grupām. Huma Haidere novērojusi, ka kristiešu sievietes arīdzan tiek vajātas par galvassegas nenēsāšanu. 2016. gadā kristiešiem esot pat piedraudēts ar nāves sodu, ja tie svinēs Ziemassvētkus. 2003. gada Cilvēktiesību dati rāda, ka Irākā kristieši sākuši piedzīvot vardarbību pēc prezidenta Sādama Huseina (صدام حسين - *šādam husain*) pakāršanas. 2010. gada 31. janvārī tika veikts uzbrukums Bagdādes katoļu katedrālei, kā rezultātā tika noslepkavoti 52 cilvēki, pēc kā Huma Haidere izpētījusi, ka daudzi kristieši vairs neapmeklējot dievkalpojumu, jo baidās no atkārtota uzbrukuma. 2015. gadā Irākas Aizsardzības ministrs apkopojis datus, kas norāda, ka Islāma Valsts 2015. gadā ir noslepkavojusi ap diviem tūkstošiem kristiešu un vairāk nekā 125,000 kristiešu ir devušies patvēruma meklējumos uz Kurdistānu.²⁶⁴ PEW Izpētes centrs atzinis, ka musulmaņu diskriminācija ASV ir pieaugusi, īpaši pēc Donalda Trampa (*Donald Trump*) kļūšanas par jauno ASV prezidentu. Aptaujas rezultāti par musulmaņu vietu Amerikas sabiedrībā rāda, ka 75% musulmaņu uzskata, ka ASV diskriminācija pret musulmaņiem ir ļoti manāma un 68% aptaujāto musulmaņu ir noraizējušies par savu drošību pēc jaunā prezidenta nākšanas amatā.²⁶⁵ Jau 2016. gadā Prezidenta vēlēšanu uzrunā Tramps apsoliņa saviem vēlētājiem islāma aizliegumu ASV un vēlāk panāca musulmaņu iebraukšanas aizliegumu ASV teritorijā uz 90 dienām no 7 musulmaņu valstīm.²⁶⁶ Kimberlija Povela (*Kimberly A. Powell*) mediju rakstu analīzē izpētīja avīžu slejas un secinājusi, ka islāmofobija Amerikas Savienotajās Valstīs ir pieaugusi kopš 11. Septembra uzbrukuma Pasaules tirdzniecības centram. Povela analīzē uzskata, ka iemesls tam ir mediji, kas musulmaņus padarīja par negatīvu stereotipu.²⁶⁷ PEW Izpētes centra dati rāda, ka 2017. gadā 60% musulmaņu uzskata, ka ASV mediju raksti ir negodīgi un noskaņo amerikāņus pret musulmaņiem un islāmu. Šī pati aptauja rāda, ka 50% aptaujāto musulmaņu uzskata, ka pēdējos gados kļuvis grūtāk būt par musulmani ASV. Par

---

²⁶⁴ Huma Haider, *The Persecution of Christians in the Middle East*, K4D, 2017. p. 6-7.

²⁶⁵ U.S. Muslims Concerned About Their Place in, but Continue to Believe in the American Dream, Pew Research Center, 2017. Pieejams: https://www.pewforum.org/2017/07/26/findings-from-pew-research-centers-2017-survey-of-us-muslims/pf_2017-06-26_muslimamericans-00-13/ [skatīts 26.04.2019]

²⁶⁶ Executive Order Protecting The Nation From Foreign Terrorist Entry Into The United States, The White House, 2017. Pieejams: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/executive-order-protecting-nation-foreign-terrorist-entry-united-states-2/> [skatīts 28.04.2019]

²⁶⁷ Kimberly A. Powell, *Framing Islam: An Analysis of U.S. Media Coverage of Terrorism Since 9/11*, Routledge, 2011. p. 6.

cēloni vairākums (24%) nosauca radikālo islāmu un musulmaņus aktivitātes citās valstīs, jo korespondenti to ietekmi izjūt savās dzīves pat valstīs ārpus to darbības.²⁶⁸

---

²⁶⁸ The Muslim American Experience in the Trump era, Pew Research Center, 2017. Pieejams: <https://www.pewforum.org/2017/07/26/the-muslim-american-experience-in-the-trump-era/> [skatīts 27.04.2019]

SECINĀJUMI

Analizējot Korānā un Buhārī, Muslīma hadīsu krājumos pieejamo informāciju par Muhammadu, nākas secināt, ka islāmā Muhammads tiek attainots kā ideāla cilvēka paraugs, kura paraugam aicina sekot Korāns. Apskatot gan Korānā, gan hadīsu krājumos apkopoto informāciju par Muhammadu, jāsecina, ka jāpiekrīt Deivida Vuda (*David Wood*) paustajam viedoklim, kas saka, ka musulmaņi uzsvaru liek uz Muhammada cildenajām un labajām īpašībām, izslēdzot citur avotos minēto informāciju par Muhammada pastrādātajām noziegumiem.²⁶⁹

Darbā lasāms, ka kristietības kritika pret islāmu tika izteikta drīz vien pēc tās izplatīšanās ārpus Mekas. Par iemeslu kritikai pieņemts uzskats, ka islāms bijis konkurējoša reliģija kristietībai un kristiešu nespēja pieņemt jauna pravieša parādīšanos, kas nebija minēts Bībelē. Jau šodien islāms ir otra lielākā reliģija pasaulē, kuras sekotāji veido 1.8 miljardus jeb 24% no visas pasaules iedzīvotājiem.

Salīdzinot mūsdienu Eiropas un ASV rakstnieku viedokļus literatūrā par islāma pravieti Muhammadu, jābilst, ka ne visi apskatītie viedokļi bija negatīvi, taču Eiropā Muhammadu vēl joprojām nereti uztver kā viltus pravieti, kas savu ticību izplatījis ar vardarbības palīdzību. Šāds uzskats cēlies jau Eiropā ap 743.gadu, kur par pirmavotu šai kritikai tiek atzīts Svētais Damaskas Joans (*Ioannes Damascenus*).²⁷⁰

Apskatot darba 2.1. nodaļā minēto informāciju par pirmajiem viduslaiku Eiropas uzskatiem par Muhammadu, un, salīdzinot tos ar mūsdienu Eiropā pastāvošajiem uzskatiem, jāpieņem, ka Muhammads Eiropā bieži tiek salīdzināts ar kristietības pravieti Jēzu Kristu un viņa mācībām. Šajos salīdzinājumos, kas izplatīti Eiropas literatūrā, Muhammads visbiežāk tiek kritizēts karošanas un laulību dēļ, kas bija noslēgtas ar deviņgadīgo Aišu. Kristiešu autoru darbos tiek iebilsts, ka „prestatā Muhammadam, Jēzus Kristus vardarbību nav atzinis un dzīvojis celibātā. Jau viduslaikos atrodamajos avotos gan vardarbības lietojums, gan laulības ar Aišu bija viens no galvenajiem nepatikas cēloņiem pret Muhammadu. Viduslaikos par vardarbības lietojumu Muhammads tika atzīts par viltus pravieti, bet laulību dēļ – par pedofilu un iekāres

---

²⁶⁹ David Wood, *Historical Muhammad: The Good, Bad, Downright Ugly*, North American Mission Board, 2016, <https://www.namb.net/apologetics-blog/historical-muhammad-the-good-bad-downright-ugly/> [skatīts 05.05.2019]

²⁷⁰ Avinoam Shalem, *Constructing the Image of Muhammad*, De Gruyter, Berlin, 2013. p. 143-144.

vadītu. Analizētajā mūsdienu Eiropas literatūrā Muhammadu tiek dēvēts par sieviešu apspiedēju, kas aicina nogalināt neticīgos un atbalsta terorismu izmantošanu.

Salīdzinot Eiropas un ASV autoru izteiktos uzskatus par Muhammada tēlu ar pravieša atspoguļojumu islāma literatūrā, var spriest, ka abu autoru uzskatos Muhammada tēls ir bieži tiek propagandēts. Eiropas un ASV autoru viedokļi literatūrā un māksā par Muhammadu ir dažādi, taču lielā daļā darbu manāms, ka tajos islāma pravietis tiek uzskatīts par neīstu un vardarbīgu pravieti, kas bieži saukts par iekāres vadītu. Islāma literatūrā manāms, ka Muhammads tiek attēlots kā ideālā cilvēka paraugs, kam būtu jāseko ikvienam musulmanim. Musulmaņu literatūrā nereti pravieša sliktās rīcības nav minētas, bet Eiropas un ASV autoru uzmanība vērsta Muhammada agresivitātei, ko kristiešu avoti apgalvo, ka tas izrādījis izplatot islāmu.

Apskatot sekas, ko izraisījuši eiropiešu un musulmaņu atšķirīgie viedokļi pravieša Muhammada uztverē, kas publicēti gan grāmatās, gan medijos, jābilst, ka tie nereti noved pie kristiešu un musulmaņu diskriminācijas, savstarpējiem uzbrukumiem un konfliktiem. Balstoties uz 2017. gada PEW Izpētes Centra datu rezultātiem, 39% musulmaņu Eiropā, pēdējo piecu gadu laikā, izjutuši diskrimināciju nacionalitātes, imigranta statusa, ādas krāsas, vārda, uzvārda un reliģiskās piederības dēļ.²⁷¹ Cilvēktiesību dati norādījuši uz kristiešu diskrimināciju valstīs, kuras pārvalda šariata likumi. 2017.gadā Irāna publicējusi datus, kuros minēta kristiešu sieviešu vajāšana, kam par cēloni nosaukta minēto sieviešu atteikšanās no galvassegas nēsāšanas. Savukārt, Irākas Cilvēktiesību dati un citi avoti liecina par kristiešiem izteiktiem draudiem, ja tie atzīmēs Ziemassvētkus.²⁷²

Darbā izlasītā informācija noved pie atzinuma, ka nereti vēl mūsdienās gan Eiropas, gan ASV literatūrā un mākslā Muhammads tiek atspoguļots kā ļaundaris un viltus pravietis. Musulmaņi uzskata, ka pret Muhammadu negatīvi nostādīto darbu rakstīšana un publicēšana noved pie naida kurināšanas. Musulmaņi to atzīst par tuvu jau minētajai viduslaiku uztverei, ko nosauc par lasītāju vērsošu pret pravieti. Tā kā musulmaņiem Muhammads tiek atzīts par ideālā cilvēka paraugu, šādu darbu pieejamības veicināšana plašākam lasītāju lokam noved pie pretreakcijas no musulmaņu puses. Šādi gadījumi ir jau minētā "Čarlija Hebdo" izdevniecības ēkas apšaude, satīriskās brošūras "Krāsainais Pravietis" autora noslepkavošana un Stoholmas spridzināšana 2010. gadā, kam par iemeslu bijusi degredējoša Muhammada karikatūra.

---

²⁷¹ Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims-Selected Survey, FRA, 2017. p.13.

²⁷² Huma Haider, *The Persecution of Christians in the Middle East*, K4D, 2017. p. 6-7.

Mierpilnu attiecību saglabāšanai abu reliģiju starpā svarīgi būtu izvairīties no gadsimtiem veciem stereotipiem un naida runu izplatīšanas, kas noved pie arvien jauniem konfliktiem un diskriminācijas musulmaņu un kristiešu starpā. Jāzina, kuros gadījumos islāmisti uzskata par vajadzīgu uzbrukt pravieša zaimotājiem, un jācenšās šādus uzbrukumus novērst un neprovocēt. Kristietības un islāma reliģiju dialogam jābūt abpusēji saprotošam un cieņpilnam.

KOPSAVILKUMS

Bakalaura darba nosaukums ir “Muhammada tēls Eiropas literatūrā: salīdzinājums ar islāma literatūru”. Darbā tiek apskatīts kā veidojies Muhammada tēls viduslaiku Eiropā un kāds tas ir mūsdienu Eiropas un ASV literatūrā. Mūsdienu Eiropas un ASV Muhammada tēls arīdzan tiek salīdzināts ar islāma Muhammada tēlu.

Darba 1. nodaļā apskatīta Muhammada nozīme musulmaņu kultūrā, musulmaņu literatūrā aprakstīts Muhammada raksturojums un morālās īpašības, Muhammada nozīme islāmā un ietekme uz arābu kultūru, un kristietības un jūdaisma ietekme uz islāmu.

Darba 2. nodaļā apskatīta izpratne par Muhammadu Eiropā, pirmie Eiropas iespaidi un ziņas par pravieti, salīdzināts kristietības pravietis Jēzus Kristus ar islāma pravieti Muhammadu. Otrās nodaļas pēdējā nodaļā apskatīta islāma ietekme uz Eiropas attīstību.

Darba 3. nodaļā apskatīts Muhammada tēls mūsdienu Eiropas un ASV literatūrā, kas salīdzināts ar Muhammada tēlu islāmā, apskatīti negatīvās attieksmes cēloņi pret Muhammadu un islāmu. Šīs nodaļas pēdējā nodaļa velīta, lai apskatītu musulmaņu pretreakcijas un politikorektumu.

Darbā tika izmantoti Buhārī un Muslima krājumu hadīsu apkopojumi, U. Bērziņa Korāna atdzejojums no arābu valodas, Bībele, zinātniskā un sekundārā literatūra un internetā pieejamie avoti.

Darba autore izmantoja Korāna izpēti, Buhārī un Muslima krājumu hadīsu analīzi Bībeles analīzi. Darbā tika izmantota arī vēsturiski kritiskā pētījuma metode, lai analizētu izvēlētos literatūras avotus.

Darba autores mērķis ir uzzināt kādi Eiropā ir bijuši pirmie iespaidi par Muhammadu, noskaidrot, kā šie iespaidi ir mainījušies mūsdienu Eiropas literatūrā, klāt apskatot arī mūsdienu ASV autoru izteiktos viedokļus par Muhammadu. Darba pēdējā nodaļā mūsdienu Eiropas un ASV literatūras autoru viedokļi tiek salīdzināti ar musulmaņu autoru uzskatiem par Muhammadu, lai izvērtētu dažādo kultūru mūsdienu skatījumu uz Muhammadu.

Darbs sastāv no ievada, 3 nodaļām, 22 apakšnodaļām, secinājumiem, kopsavilkuma latviešu un angļu valodā, un izmantotās literatūras saraksta.

SUMMARY

The topic of this research paper is “The Image of Muhammad in European Literature: Comparison With Islam Literature”. The research paper analyzes how the image of Muhammad appeared in Medieval Europe, explores how nowadays Muhammad is viewed in European and USA literature and compares the new-found image of Europe and USA to the image of Muhammad in Islam.

The first chapter deals with the importance of Muhammad in muslim culture, tries to understand how in muslim literature Muhammad is depicted in his character and moral norms, analyzes the importance of Muhammad in Islam and arabic culture, and tries to understand how christianity and judaism have affected Islam.

The second chapter covers the understanding of Muhammad in Europe, tries to cognize the first impression of Muhammad in Medieval Europe, compares Jesus Christ to the Messenger of Islam – Muhammad, and views the impact of Islam in the development of Europe.

The third chapter is about the image of Muhammad in European and USA newest literature, which is compared to image of Muhammad in Islam. The chapter also views the causes of the negative view on Islam and Muhammad and explores muslim reactions against discrimination, vilified depictions of Muhammad and political correctness.

The research used Bukhari and Muslim hadiths, Quran translated in latvian by U. Bērziņš, Old and New Testament, academic and secondary literaure, and sources that are available in Internet.

The author in research used the analysis of Quran, Bukhari and Muslim hadiths, Bible, academic and secondary literature, as well as Internet sources. Author used historically critical research method in the analysis of the literature.

The aim of the work is to find out about the first impressions of Muhammad in Medieval Europe, understand if the impressions have changed and how Muhammad is viewed nowadays in European and USA literature. The aim is also to compare the new image of Muhammad in European and USA literature to Islam literaure.

The work contains introduction, 3 chapters, 22 subchapters, conclusion, summary in english and latvian, and bibliography.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Avoti:

1. Bērziņš, U. *Korāns*, Neputns, 2011.
2. *Bībele*
3. Muhammad al-Bukhari, *Hadith of Bukhari: Volumes I, II, III & IV*, Forgotten Books, 2008.
4. Imām Abdul Husain Muslim Ibn al-Hajjaj, *English Translation of Sahīh Muslim*, translated by Abdul Hamid Siddiqui, Darussalam, 2007.

Zinātniskā literatūra:

1. Ahmed, L. *Women and Gender in Islam*, Yale University Press, 1993.
2. Ali, A. *Al-Qur'an: A Contemporary Translation*, Princeton University Press, 1988.
3. Ali, K. *The Lives of Muhammad*, Harvard University Press, United Sates of America, 2014.
4. Azam, H. *Sexual Violation in Islamic Law: Substance, Evidence, and Procedure*, Cambridge University Press, New York, 2015.
5. Bosworth, C. E. *Eastward Ho! Diplomats, Travellers and Interpreters of the Middle East and Beyond, 1600-1994*, London, East & West Publishing, 2012.
6. Cook, D. *Understanding Jihad*, University of California Press, 2015.
7. Curtis, M. *Orientalism in Islam: Thinkers on Oriental Despotism in the Middle East and India*, Cambridge University Press, 2012.
8. Daniel, N. *Islam and the West- the Making of an Image*, Edinburgh, UP, 1993.
9. Ernst, C. W. *Following Muhammad: Rethinking Islam in the Contemporary World*, The University of North Carolina Press, 2005.
10. Freely, J. *Light From the East: How the Science of Medieval Islam Helped to Shape the Western World*, I.B. Tauris, 2011.
11. Gil, M. *The Origin of the Jews of Yathrib*, JSAI 4, 1984.
12. Haider, H. *The Persecution of Christians in the Middle East*, K4D, 2017.
13. Hitti, P. H. *Islam and The West: A Historical Cultural Survey*, D. Van Nostrand, Princeton, 1962.
14. Ishaq, I. *Sirat Rasul Allah (The Life of Muhammad)*, A. Guillaume, tr., New York: Oxford University Press, 1980.

15. Kūlis, M. *Terorisma krustugunīs*, LU Filozofijas un socioloģijas institūts, Rīga, 2018.
16. Lacey, N. J. *The Old French Arthurian Vulgate and Post-Vulgate in Translation*, New York, 1992.
17. Levenson, J. D. *Inheriting Abraham*, Princeton University Press, 2012.
18. Lyons, J. *Islam Through Western Eyes*, Columbia University Press, New York, 2012.
19. Morey, R. A. *The Islamic Invasion : Confronting the World's Fastest Growing Religion*, Christian Scholars Press, United States of America, 2011.
20. Muslims in the European Union: discrimination and Islamophobia, EUMC, 2006.
21. Newby, G. *Muslim, Jews and Christians*, The Institute of Ismaili Studies, 2006.
22. Oueijan, N. B. *The Progress of An Image: The East in English Literature*, Internationaler Verlag Der Wissenschaften, 1996.
23. Peters, F. E. *Muhammad and the Origins of Islam*, State University of New York Press, 1994.
24. Powell, K. A. *Framing Islam: An Analysis of U.S. Media Coverage of Terrorism Since 9/11*, Routledge, 2011.
25. Ramadan, T. *In The Footsteps of the Prophet*, Oxford University Press, 2009.
26. Reeves, M. *Muhammad in Europe: A Thousand Years of Western Myth-Making*, Washington Square, York: New York University Press, 2000.
27. Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims-Selected Survey, FRA, 2017. p.13. Pieejams: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-eu-minorities-survey-muslims-selected-findings_en.pdf [skatīts 01.05.2019]
28. Shalem, A. *Constructing the Image of Muhammad*, De Gruyter, Berlin, 2013.
29. Siddiqui, M. *The Good Muslim: Reflections on Classical Islam Law and Theology*, Cambridge University Press, 2012.
30. Simon, G. *Luther's Attitude Toward Islam*, The Moslem World 21, 1931.
31. Watt, M. W. *Muhammad at Medina*, Oxford At The Clarendon Press, 1956.
32. Watt, W. M. *The Influence of Islam on Medieval Europe*, Edingburgh University Press, Edingburgh, 1992.
33. Welch, A.T. *Studies in Qur'an and Tafsir*. Scholars Press, Latvia, 2008.

Sekundārā literatūra:

1. Ali Muhammad, M. *Muhammad the Prophet*, Ahmadiyya Anjuman Isha‘at Islam, Lahore, USA, 2016.
2. Ali Muhammad, M. *The Living Thoughts on Prophet Muhammad*, The Lahore Ahmadiyya Movement, 1992.
3. Ali, A. Y. *The Meaning of the Holy Qur’an*, Tenth Ed. , Beltsville, MD: Amana, 1999.
4. Al-Qahtani, S. *A Mercy to the Universe*, Darussalam, ,Riyadh, 2007.
5. Anjum, A. *Muslim Inventions in the Islamic Golden Age 750-1500 AD*, Kolachi Publishers, 2009.
6. Armstrong, K. *Muhammad: A Biography of the Prophet* , HarperCollins UK, 1992.
7. Asad, M. *Message of the Qur’an*, The Book Foundation, 2005.
8. Azeem Mohamed, S. A. *The Status of Women in Islam* , Peace Vision, 2012.
9. Barlett, W.B. *Islam's War Against the Crusaders*, The History Press, 2008.
10. Bashir, H. M. *Muhammad: The Liberator of Women*, Islam International Publications Tilford, Surrey, UK. 2013.
11. Chopra, D. *Muhammad :A Story of the Last Prophet*, HarperCollins, 2008.
12. Dr. Omar Abdallah Ahmad Shehadeh and Dr. Reem Farhan Odeh Maaita, *Infanticide in pre Islam Era : Phenomen Investigation*, Jordan. Pieejams: <https://eis.hu.edu.jo/deanshipfiles/pub103314692.pdf> [skatīts 06.05.2019]
13. Drummond, R. H. *Islam for the Western Mind: Understanding Muhammad and the Koran*, Hampton Roads Publishing, 2005.
14. Firdaus, J. M. *Life of Prophet Adam*, God Bilingual Edition, 2018.
15. Firestone, R. *Cultures of the Jews : A New History* , ed. David Biale, Schocken Books, 2002.
16. Glasses, G. *The New Encyclopedia of Islam: Miracles*, Altamira, 2001.
17. Gril, D. *Miracles: Encyclopedia of the Qur’an*, Vol. III, Brill, 2003.
18. Hashimi, M. *Book of the Major Classes*, Volume 2, tr. S. Moninul Haq, Pakistan Historical Society, 1972.
19. Hausknecht , E. *The Romance of Sowdone of Babylone and of Ferumbras his Sone who Conquered Rome*, The Early English Text Society Series 70 , K. Paul Trubner, London, 1881.
20. Hermansen, M. *Encyclopedia of Islam and the Muslim World*, Macmillaan Reference, USA, 2003.
21. Hossein Nasr, S. *Islam: Religion, History and Civilization*, HarperCollins, 2009.

22. Yusuf Ali, A. *The Meaning of the Holy Qur'an*, Tenth Ed. , Beltsville, MD: Amana, 1999.
23. Kaegi, W. E. *Initial Byzantine Reactions to the Arab Conquest* , Church History, Vol. 38, No. 2, 1969.
24. Kamali, M. H. *A Textbook of Hadīth Studies* , The Islamic Foundation, UK, 2014.
25. Keeler, A. *Moses from a Muslim Perspective*, in: Solomon, Norman; Harries, Richard; Winter, Tim (eds.), *Abraham's children: Jews, Christians, and Muslims in conversation*, T&T Clark Publ. , 2005.
26. Khan, A. *All You Need To Know About Umrah and Hajj*, Smashwords, 2016.
27. Lawrence, B. *The Qur'an*, Atlantic Books, London, 2006.
28. Lewis, B. *Islam and the West*, Islam Publications, 1967.
29. Lings, M. *Muhammad: His Life Based on the Earliest Sources*, Inner Traditions , 2006.
30. Mahathir Mohamad, D. S. *Islam: The Misunderstood Religion*, 1996.
31. Nasr, S. H. *Islam: Religion, History and Civilization*, HarperCollins, 2009.
32. Oueijan , N. B. *The Progress of An Image: The East in English Literature* , Internationaler Verlag Der Wissenschaften , 1996.
33. Pandeo, M. *A Complete Introduction to Judaism*, Shaharm Publications, 2016.
34. Rahman al-Mubarakpuri, S. *The Sealed Nectar* , Dar-us-Salam, 2002.
35. Runciman, S. *Muslim Influences on the Development of European Civilization* , Oriental Magazine 3, 1959.
36. Safi, O. *Memories of Muhammad: Why the Prophet Matters*, HarperCollins, 2009.
37. Shahid, S. *The Impact of Christianity on the Arab Peninsula in Pre-Islamic Times*, Stuttgarter Theologische Themen, 2007.
38. Shedd, W.A. *Islam and the Orient Churches* , New York, Young People's Missionary Movement, 1908.
39. Sibaa'ie, M. *The Life of Prophet Muhammad: Highlights and Lessons*, International Islamic Publishing House, 2003.
40. Sookdeo, P. *Understanding Islamist Terrorism*, Isaac Publishing, Pewsey, UK, 2004.
41. Sproul, R. C. and Saleeb, A. *The Dark Side of Islam*, Crossway Book, 2003.
42. Stillman, N. *The Jews of Arab Lands: A History and Source Book*, Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 1979.
43. Talmage, J. E. *Jesus the Christ*, Start Publishing LLC, 2015.
44. Tolan, J. V. *Medieval Christian Perceptions of Islam*, Routledge, 2000.
45. Wensick Khamr, A. J. *Encyclopaedia of Islam*, 2nd edition, ed. P.J.Bearman, T.Bianquis, C.E. Bosworth, E.van Donzel, and W.P. Heinrichs et al., Laiden : Brill, 1960-2005.

46. Ziauddin, S. *Mecca: The Sacred City*, Bloomsbury Publishing, USA, 2014.

Interneta avoti:

1. Ali, K. Many Views Of Muhammad, As A Man And As A Prophet, National Public Radio, 2014. <https://www.npr.org/2014/10/19/356423265/many-views-of-muhammad-as-a-man-and-as-a-prophet> [skatīts 04.05.2019]
2. Azumah, J.A. Making Sense of Islam's Relation to Terror and Violence , Fuller Studio. https://fullerstudio.fuller.edu/making-sense-of-islams-relation-to-terror-and-violence/#_edn1 [skatīts 21.04.2019]
3. Bayrakli, E. European Islamphobia Report: Latvia, SETA, 2017. Pieejams: <http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2018/04/Latvia.pdf> [skatīts 18.05.2019]
4. Baltijas Balss, Biedē ar Patiesību par Musulmaņiem, Pietiek.com .2015. Pieejams: <https://lat.bb.lv/raksts/sabiedriba/2015/10/14/pietiek-com-bied-ar-paties-bu-par-musulma-jiem> [skatīts 01.05.2019]
5. BBC News, Stockholm Blasts: Sweden Probes Terrorist Attack, 2010. Pieejams: <https://www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/> [skatīts 11.05.2019]
6. Bercot, D. Scroll Publishing , Head Covering Through the Centuries. Pieejams: <http://www.scrollpublishing.com/store/head-covering-history.html> [skatīts 20.04.2019]
7. Catherine Taibi, These Are The Charlie Hebdo Cartoons That Terrorists Thought Were Worth Killong Over , The Huffington Post, 2017. Pieejams: <https://bit.ly/33OdcOq> [skatīts 06.05.2019]
8. Charlie Hebdo attack: Three days of terror, BBC News, 2015. Pieejams: <https://www.bbc.com/news/world-europe-30708237> [skatīts 06.05.2019]
9. Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues , Pew Research Center, 2018. <https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/> [skatīts 26.04.2019]
10. European Commission , Combating anti-Muslim Hatred, 2019. Pieejams: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=50085 [skatīts 01.05.2019]
11. Executive Order Protecting The Nation From Foreign Terrorist Entry Into The United States, The White House, 2017. Pieejams: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/executive-order-protecting-nation-foreign-terrorist-entry-united-states-2/> [skatīts 28.04.2019]
12. Francois-Cerrah , M. The Truth About Muhammad and Aisha, The Guardian, 2012. Pieejams: <https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2012/sep/17/muhammad-aisha-truth> [skatīts 20.04.2019]
13. Geneva Convention, History, 2018. Pieejams: <https://www.history.com/topics/world-war-ii/geneva-convention> [skatīts 07.05.2019]
14. Haggard, T. Could Islam Become Peace-Loving?, Teddhaggardblog, 2015. Pieejams: <https://tedhaggardblog.com/2015/12/04/could-islam-become-peace-loving/> [skatīts 21.04.2019]
15. Hamid Abu Zayd, N. The Qur'an, Islam and Muhammad, ResetDocs, 2012. <https://www.resetdoc.org/story/the-quran-islam-and-muhammad/> [skatīts 02.05.2019]
16. Hart, M.H. Muhammad: From the 100, a Ranking of the Most Influential Persons in History, 2000. <http://www.iupui.edu/~msaiupui/thetop100.html?id=61> [skatīts 03.05.2019]

17. Innocent in Merriam Webster dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/innocent> [skatīts 11.05.2019]
18. Miller, D. Muhammad's Polygamy, 2004. Pieejams: <https://www.apologeticspress.org/apcontent.aspx?category=8&article=1161> [skatīts 23.12.18]
19. Mufti, S. What Gandhi Understood About Inflammatory Depictions of Muhammad, The New Republic, 2015. Pieejams: <https://newrepublic.com/article/120819/muhammad-images-used-provoke-muslims-what-gandhi-understood> [skatīts 11.05.2019]
20. Muhammad and Violence, Public Broadcasting Service, 2002. Pieejams: https://www.pbs.org/muhammad/ma_violence.shtml [skatīts 28.12.18]
21. Oxford Islamic Studies Online , Violence and Terrorism, Why are muslims so violent? Pieejams: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/book/acprof-9780199794133/acprof-9780199794133-div1-82> [skatīts 20.04.2019.]
22. PEW Research Center, The Great Divide: How Westerners and Muslims View Each Other, 2006. Pieejams: <https://www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/> [skatīts 11.05.2019]
23. PEW Research Centre, *The Global Religious Landscape*, 2010. Pieejams: <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/> [skatīts 02.05.2019]
24. Schrody, E. Muhammad Was Most Perfect Man on Earth, Arab News, 2015. Pieejams: <http://www.arabnews.com/islam-perspective/news/784041> [skatīts 09.05.2019]
25. The Muslim American Experience in the Trump era , Pew Research Center, 2017. Pieejams: <https://www.pewforum.org/2017/07/26/the-muslim-american-experience-in-the-trump-era/> [skatīts 27.04.2019]
26. U.S. Muslims Concerned About Their Place in Society, but Continue to Believe in the American Dream , Pew Research Center, 2017. Pieejams: https://www.pewforum.org/2017/07/26/findings-from-pew-research-centers-2017-survey-of-us-muslims/pf_2017-06-26_muslimamericans-00-13/ [skatīts 26.04.2019]
27. Virtual Exhibitions in Informatics, History of Algorithms, Universität Klagenfurt. Pieejams: <http://cs-exhibitions.uni-klu.ac.at/index.php?id=193> [skatīts 11.05.2019]
28. Wood, D. , Historical Muhammad: The Good, Bad, Downright Ugly , North American Mission Board, 2016. <https://www.namb.net/apologetics-blog/historical-muhammad-the-good-bad-downright-ugly/> [skatīts 02.05.2019]